

Reakció

07.11

A POLGÁRI UNDERGROUND LAPJA

UKRAJNA
Fonnyadó
narancsliget

INTERJÚ
Lázár Vilmos
ABC-ről és CBA-ről

PUNK
30 év lázadás

Hiper. Haver?

**Polcpénz, előnytelen
szerződések, dömping:
hogyan élnék vissza
erejükkel a multik?**

369FT www.reakcio.hu

2008
műhely
HetiVálasz

A MINŐSÉGI ÚJSÁGÍRÁS – KÖZÖS ÜGYÜNK!

VÁRJUK
A HETI VÁLASZ MŰHELYBEN!

**JELENTKEZÉSI HATÁRIDŐ:
2007. DECEMBER 1.**

A HETI VÁLASZ EGYÉVES ÚJSÁGÍRÓKÉPZÉST INDÍT.

MITŐL HÍR A HÍR, ÉS MI TESZI A JÓ ÚJSÁGÍRÓT?

HOGYAN LEHET KÖZÉRTHETŐEN, ÉRTÉKELVŰEN,
EGYÜTTAL HATÉKONYAN MEGFOGALMAZNI MON-
DANDÓNKAT EGY LAP HASÁBJAIN?

MELYEK AZOK AZ ISMERETEK ÉS KÉSZSÉGEK,
AMELYEK BIRTOKLÁSA NÉLKÜL A TOLLFORGATÓ
NEM ÁLLHATJA MEG A HELYÉT A MÉDIAPIACON?

A HETI VÁLASZ ÚJSÁGÍRÓMŰHELYE A FENTI KÉR-
DÉSEKRE VÁLASZOLVA KÍVÁNJA HOZZÁSEGÍTENI
HALLGATÓIT AHHOZ, HOGY AVATOTT SZAKEMBE-
REKKÉ VÁLVA MEGTALÁLJÁK HELYÜKET A SAJTÓ VI-
LÁGÁBAN, LEGYEN AZ LAPUNK SZERKESZTŐSÉGE
VAGY MÁS ORGÁNUM. AZ ÚJSÁGÍRÓKÉPZÉSRE A
JELENTKEZÉSI LAP KITÖLTÉSÉVEL ÉS KIADÓNKBA
VALÓ ELJUTTATÁSÁVAL LEHET JELENTKEZNI, EZT
SZEMÉLYES FELVÉTELI ELBESZÉLGETÉS KÖVETI.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ ÉS JELENTKEZÉSI LAP:

WWW.HETIVALASZ.HU • MUHELY@HETIVALASZ.HU

PROGRAMFELELŐS: MAROSI CSILLA (061) 461-1402

TARTALOM

12 A Nagy Párbeszéd

28 Beszélgetés Vass László cipésmesterrel

53 A Menzel-jelenség

19 Reakciós sakk a Közel-Keleten

36 Kínai gasztókörkép

54 Török Ferenc: minden út a Moszkva térre vezet

KÖZÉLET

- 4** Lapzsemle
- 5** A csöcselék forradalma?
- 6** Hiper. Haver?
- 11** Mission is possible
- 12** A Nagy Párbeszéd
- 14** Túl a frusztráción
- 16** „Nagy trükkjeink nincsenek”
- 19** Reakciós sakk a Közel-Keleten
- 22** Oligarchák bábszínháza
- 24** Arcátlan ország
- 26** Oli bácsi az antikommunizmusról
- 27** Doromboló cicus-díj

ÉLETMÓD

- 28** Kaptafánál marad
- 30** Az idő szava
- 31** Tündöklő tenisz-titánok
- 33** Egy kis séta
- 34** Távolkeleti gasztro-sokk
- 36** Amit a kínai fal
- 37** Túrni pálcikával
- 38** Struktúrák és összefüggések
- 39** A nő mindent tud, ha akar
- 40** Kassai polgárok
- 42** Az elegancia szigete
- 44** Házmasteralkat

KULTÚRA

- 45** Lázadni 30 fölött
- 46** A CPg-sztori
- 48** Amikor én még kispunk voltam
- 48** Mozgalmas időkben
- 49** Tolókocsi, punk, PC
- 50** A test kibetűzése
- 51** Recenzens
- 53** Ők csehek, és ők nem háborúznak
- 54** Minden út a Moszkva térre vezet
- 56** Nagyot esni magasról jó
- 57** Cimbalom-vigadalom
- 58** Bábel21

Öröm

Némi öröm az ürömben, hogy Zuschlagék gyarapodnak. Az azonban tény, hogy a fiatal MSZP-s politikus feje most nemcsak a kőkemény gyanú és a lehetséges 20 évnyi szabadságvesztés miatt fő, hanem azért is, mert úgy tűnik, bizony nem lehet ott az apás szülésnél. (Zuschlag Jánosnak hamarosan gyermeke születik!, stop.hu, 2007. szeptember 25.)

Apás születés apa nélkül.

Tetemre(nem)hívás

Az országgyűlési választáson elsenvedett vereségnek sok oka volt. Nem érdemes már azt boncolgatni. (Vészhelyzetben. Interjú Kubatov Gáborral, a Fidesz pártigazgatójával, Heti Válasz, 2007. október 4.)

Már vagy még?

Pizzériabelépő

Nem minden esetben tudni, hogy vajon a pénz, a mobiltelefon-előfizetés, a havi pizzériabelépő segített-e, de tény: tucatszámra vitték a halasi és a megyei párt szervezetbe a belépési nyilatkozatokat. (Zuschlag János útja az MSZP-ben: Z., a hangya, Magyar Narancs, 2007. október 4.)

Ki a kicsit nem becsüli...

Nüansz

Bal- és jobboldali forrásaink szerint is 2002 és 2004 között működött a legolajozottabbban a bal- és jobboldali ifjúsági szervezetek pályázatainak

pozitív elbírálásán alapuló alkuk rendszere. A különbség csupán anynyi, hogy a jobbos érdekkörbe tartozó szervezetek nem fiktívek és valós programokra költötték el az összegeket. (Létezett-e a Zuschlag-Szűjjártó pak-tum?, Hírszerző, 2007. október 12.)

Ilyen apróságokra kár is szót vesztegetni.

Országépítők

Ez a közlekedési tárcának és a fővárosnak a közös ügye; a híd a 4-es metróval együtt ennek a ciklusnak a legnagyobb sikere lehet. Ezeket használni kell. Ez maga az országépítés, Kóka Jánost mégsem kapcsolják össze egyfajta országépítő imázssal. (Demszky: Kóka rutintalan, Hírszerző, 2007. október 1.)

Hol is tarthatna egy ország, amit Demszky Gábor és Kóka János építenek?

Hét év

Hét évet adnak maguknak a szocialisták (Cím az inforadio.hu-n. 2007. október 13.)

Nem kéne ezt inkább a bíróságra hagyni?

Ami fontos

Három és fél év után kapott öt szabadnapot a börtönből Dukai Regina bátyja, Gergely. Regina ritkán látogatja meg testvérét, de telefonon vagy levélben mindig jelzi, mikor szerepel a médiában. (Dukai Regina

alig látogatja börtönben lévő bátyját, stop.hu, 2007. szeptember 25.)

A naprakészség mindenekelőtt.

Méghogy drága az útfelújítás?

A szegélymunkákat sávszűkítés mellett végzik, a marás és az aszfaltozás során pedig szakaszos sávlezárássra kell számítani, amit jelzőörrök fognak irányítani, tájékoztatott közleményében a Főpolgármesteri Hivatal sajtóirodája. A 415 méter hosszú és 3000 négyzetméteres új útszakaszt várhatóan október 10-én adják át a forgalomnak. A felújítás több mint 14,5 forintba kerül. (Index.hu, 2007. szeptember. 24.)

Csókolom, fizethetek bélásokkal?

Egy a százhoz

Száz megkérdezettből csak egy magyar látja dinamikusnak fejlődőnek a magyar gazdaságot. (Magyar Nemzet, 2007. október 6.)

De az az egy maga a miniszterelnök!

Érintetlenek

Egy biztos: a Fiala Baloldal sem szervezeti, sem személyi kapcsolataiban nem érintett a Zuschlag-ügyben. (Varga László nyilatkozata a Népszabadságnak, 2007 október 1.)

Tehát soha egy FIB-es sem, és maga a szervezet sem találkozott még Zuschlag Jánossal, a FIB volt elnökhelyettesével.

A hónap nyertese

**TARLÓS ISTVÁN
ÉS A NÉPSZAVAZÁS**

Az elveszített főpolgármester-jelölti ütközet után közvetlenül 2010-es főpolgármester-jelöltté kinevezett városatyja nemrégiben újabb stallumot kapott: a „Polgári Szociális Bázis” vezetői posztját, amely ugyan egy fantomszervezet, de mégiscsak a politikai érdeklődés homlokterébe került pár órára. Sőt, az is lehet, hogy kicsit tovább is, ugyanis minden valós kormánypárti ár-

mány és trükkök százai ellenére zöld utat kapott a Fidesz-oldalon kormánybuktatónak vizionált népszavazás. Hamarosan ismét felzúgnak a kampánygépezetek, frissülnek az adatbázisok, útrakelnek az aktivisták és a provokátorok. Lesznek viták és vádaskodások, lesz szenvedélyes Gyurcsány-Friderikusz duett, könnyező nyugdíjas plakátnéni a rendelő előtt és mosolygós, ráncatlan vizitdíjfizető nagymama odabent. Programok csatája viszont nem lesz, mert a fókuszcsoporthoz vizsgálatok nyilván azt mutatták ki, hogy az nem kell „az embereknek”. Minden marad a régi.

A hónap vesztese

HAVAS SZÓFIA

Hiába a fletói igyekezet Köztársaság téri partház-evakuálással, költözés közben potyognak kifelé a csontvázak az MSZP szekrényéből. Most Havas Szófia országgyűlési képviselő szolta el magát, pontosabban csak hangot adott egy hazug sztereotípiáknak 1956 kapcsán, miszerint nyilas vircsaft volt az egész, zűrös csetepaté, de minden jó, ha a vége jó, János bá' rendet csinált, aztán hús is került az asztalra. Százazrek vallják ezeket a bornírt osto-

baságokat és ma már minden kényszer nélkül. Sőt, a Haynaut leköröző terror, százak akasztása után a hatalom visszavett: rágalmait a szórakoztató „irodalomba” csatornáztatta be, és a hamar népszerűvé váló ponyvákkal, Szilvásival, Berkesivel terjesztette vádjait a forradalomról. És ezek, a Rejtő-összes és a Rádítótechnikai Évkönyv között szépen besimultak az emberek tudatába. Havas Szófia most deklarálta a rendszerváltozás alapértékeivel és az alkotmány szellemével fordult szembe. Az elhatárolódás elmaradt. Monnyonle, de tényleg.

VEZÉR

A CSŐCSELÉK FORRADALMA?

írta: ABLONCZY BÁLINT

Akkor kezdjük két szövegrészlettel, mindkettő az ötvenhatos forradalomról szól. Érdekes őket felidézni őket egy olyan hónapban, amely ötvenegy évvel ezelőtt a forradalom leverését hozta, s amelyben most a szabadságharc jellegéről alakul ki vita. Az első a totalitárius rendszerek legpontosabb ismerőjétől, a huszadik század egyik legnagyobb gondolkodójától, Hannah Arendtől származik. „Nem volt káosz, nem volt rablás, nem volt fosztogatás. Tömeges bosszúállás emberölés sem történt – a néhány ÁVH-tiszt nyilvános felakasztása rendkívüli mértékletességről és körültekintésről tanúskodott. Csőcselékuralom helyett majdnem azonnal, a felkeléssel egyidejűleg megalkultak a forradalmi és munkástanácsok. E tanácsok megválasztása és működése legvilágosabb jele volt a diktatúrával és a zsarnoksággal szemben a demokrácia és a szabadság fellendülésének.”

A második idézet Bibó István államminiszter november negyedikéi nyilatkozatából való. A tüzelésre kész szovjet páncélosok által körbezárt Parlamentben a gondolkodó-politikus írógépének magányos kopogásával harcolt, amíg tehetette. „A világ színe előtt visszautasítom azt a rágalmat, mintha a dicsőséges magyar forradalmat fasiszta vagy antiszemita kilengések szennyezték volna be.”

Mindezt azért érdemes leszögezni, mert nemrégiben egy szocialista képviselő pökhendiséggel vegyes gyűlölettel egyszerűen nyilas vircsaftnak nevezte az ötvenhatos forradalmat. Elhatárolódsziban máskor verhetet-

**Gyurcsány
Ferenc
bátran
nekiront
Kádár
Jánosnak,
és felma-
gasztalja
Nagy Imrét,
amikor
nincs tétje
a dolognak**

len pártja részéről zavart köhécselés volt a válasz, maga a miniszterelnök pedig tőle megszokott értelmiségi alapossággal arról elmélkedett, ahány ember, annyi ötvenhat. Így a képviselőnő pufajka-relativista mondataiban semmi kivetnivaló nincs.

Hát egy lószart, mama.

Magánemberként mindenkinek joga azt beszélni, azt írni, amit csak akar. Többek között ezért is jobb a mai Magyarországon élni, mint a Havas Szófia által olyannyira nagyrabecsült „demokratikus” szocializmusban. De egy képviselőtől, aki a legitimitását ötvenhatról eredeztető Magyar Köztársaság alkotmányára esküdt fel, egy ilyen kijelentés vállalhatatlan. A mondatok rávilágítanak arra a mélységes zavarra is, amellyel állítólag modern baloldalunk viszonyul ötvenhathoz. Gyurcsány Ferenc bátran nekiront Kádár Jánosnak, és felmagasztalja Nagy Imrét, amikor nincs tétje a dolognak. De amikor valódi szociáldemokrataként illelne viselkedni, és mondjuk páros lábbal kirúgni a pártból a davajgitár-nosztalgias politikusasszonyt, jön az elmélkedés ötvenhat sokszínűségéről. És ez még a jobbik eset. Szocialistáink kedvenc játéka ugyanis az elkenés. Ha október táján mégis mondani kell valamit, igyekeznek úgy megoldani a feladatot, hogy a demokratikus kecske is jóllakjon, meg a kádárista káposzta is megmaradjon. Azaz: a fennen hirdetett demokratikus baloldaliságot kell valahogy összehangolni a szavazótábor jelentős részét kitevő ostobán rendpárti, a forradalmat az akkori fideszesek balhétéjának tartók véleményével. Októberben-novemberben tehát egy magára valamit is adó szocialista politikus az „áldozatok emléke

előtti főhajtás” mellett arról értekezik, hogy nehéz kiigazodni az akkori történéseken, különben is az ötvenhatosok szervezetei marják egymást, jobb ebből az egészből kima-radni. A gépesebb gondolkodásúak esetleg előkaparják még az uniós tagság témáját, amelyet minden nemzeti ünnepen el lehet sütni. Minden eszköz felhasználható ahhoz, nehogy világos és egyenes mondatokat kelljen megfogalmazni a forradalomról.

Kétségtől igaz, hogy ötvenegy éve valóban több eszmei áramlat is megjelent a rövid két hét alatt újjászerveződő közéletben. Ám Nagy Magyar Polgárháborúnak beállítani az októberi forradalmat, amelyben a barikád mindkét oldalán hazafiak estek el, akiket illik elsírítani: történelemhamisítás. 1956-ban a ma-

gyaroknak elégük volt a zsarnokságtól és velük szemben néhány tízezer, a „néphatalmat” a néptől védő muszkavezető állt. Pont.

Amíg ebben nincs megegyezés, addig az eső és szürkeség mellett halált, szenvedést, könnyeket hozó ötvenegy évvel ezelőtti november évfordulóján értelmetlen megbékélésről beszélni.

Nagy áruházláncok és kis beszállítóik

HIPER. HAVER?

írta: CZOTTER ANDRÁS

Tíz éve nyitottak az első hipermarketek Magyarországon. Mára a kiskereskedelmi piac több mint harminc százaléka az övék, és tovább folytatják expanziójukat. Hazai beszállítóként hat évig része voltunk a rendszerüknek. Most vallunk.

Asajtóban két irányvonal figyelhető meg a hipermarketek értékelésekor. Az egyik szerint minden multit el kell fogadni úgy, ahogy van, csak alkalmazkodni kell hozzájuk. Ha agyon is kötbérezik a negyven főt foglalkoztató hazai vállalkozást, hát magára vessen a főnök, amiért nem tudott órára pontosan szállítani. A másik álláspont szerint a multi gonosz, magyarok vérért szívja, ráadásul angol, vagy ami még rosszabb: francia, úgyhogy vesszen Trianon és minden multi! Nos, az élet bonyolultabb. A szigorú definíció szerint a háromezer négyzetmétert elérő egységes felületű eladótérrel rendelkező áruházat nevezhetjük hipermarketnek. Egyrészt tehát fontos a méret, másrészt az eladótérnek egységesnek kell lennie, azaz nem lehet felosztva sok kisebb boltra, mert ha igen, azt már bevásárlóközpontnak kell hívunk. Mindezt csak azért mondjuk, hogy ne nőjön fölénk a pénztár-menedzser sógor a szombat délutáni családi diskurzusban. A hipermarket különös ismertetőjele továbbá, hogy hegyekben áll az áru és mindent olyan áron lehet kapni, ha nem tudjuk, mit keresünk, akkor végül könnyen akciós motoros láncfűrésszel és Havas Henrik: A méhkirálynő című remekművével a kosarunkban távozunk. De végül is nem csak kenyéren él az ember, nem igaz?

A Tesco piaci részesedése a komplett magyar kiskereskedelemről tizenhat százalék. Ez néhány év múlva akár negyven százalék (!) is lehet. Legalábbis a Tesco célja ez. A cég száztizenöt áruházzal rendelkezik Magyarországon (ebből hetvenhárom hipermarket), ám a cél összesen háromszáz. Ha a hiperek mellett figyelembe vesszük a diszkontok (Plus, Penny, Lidl, Spar stb.) számát is, akkor józan ésszel már-már felfoghatatlan, hogy hogyan tudnak megélni a magyar piacon. Főleg úgy, hogy a megmaradt magyar kereskedők beszerzési társaságok mögé menekültek (CBA, Reál, stb.), vagy csak szimplán oroszlámként küzdenek két háztömbnyi vadászterületükön. Az egész piacra nagyon jellemző tény, hogy a kereskedelmi láncok eredményességének vizsgálata során egész egyszerűen nem juthatunk valós mérlegadatokhoz. Ennek oka teljesen prózai: az akár több száz áruházzal rendelkező cégek nem nyújtják be a mérlegüket a cégbírókhoz. Igen, súlyos törvénytértést követnek el annak érdekében, hogy a konkurenseik ne láthassanak bele a kártyáikba. Az elemzők ezért csak becsült adatokkal bűvészkedhetnek.

A beszerzők reggeltől estig tárgyalnak, napi élményeiket pedig a kávéautomatán található csajjal beszélük meg

BELMONDO, AUCHAN, KOPLÁROVICS

Mi a közös a fent említettekben? Az, hogy mindhárman profik. De mi is a hiperek profizmusának lényege, miben nagyon jók? A kereskedelemben nagyon. A hipermarketek olyan kereskedelmi rendszert működtetnek, amelyen brutális mennyiségben és felfoghatatlan tempóban tolnak ki irgalmatlanul sok árut. Ennek a sebességnek igen gyakran esik áldozatul munkavállaló, beszállító vagy bárki, aki éppen szembejön. Amíg a hazai kereskedők egy-egy új slágerterméket kitesznek a boltjukba, akár kiemelt helyre is, és szépen eladnak belőle hetente öt-tíz darabot, addig a multi a nemzetközi áru-beszerzésén keresztül megkeresi a legolcsóbb beszerzési forrását a golyóbison, konténerekben behozza az országba, lerakja a központi raktárba, elhelyezi a következő akciós újságába, és elad belőle hálózati szinten százzezret. Aztán még egyszer, még egyszer és még egyszer. Klasszikus példája ennek a bambuszfáklya, amelyből az elmúlt két-három évben szinte minden háztartás beszerezett néhány darabot.

A multik a terjeszkedésben is igazán profik. Abban, ahogy elfoglalják nemcsak Magyarországot, hanem mondjuk rövidesen Oroszországot is. Olyan üzleti rendszereket építenek ki (kezdve az ingatlanfejlesztéstől a beszállítók és alkalmazottak lehúzásáig), melyeknek végső célja az újabb és újabb piacok megszerzése, áruházak nyitása. Ideológiájuknak számos építőköve van, de mindenek felett lebeg az „Új Áruház”. Szervezetük elég egyszerű ahhoz, hogy hatékony is legyen. Számos igazgatóság létezik természetesen, de ők nem nagyon dolgoznak, legfeljebb lapátolják haza a pénzt. A spicről fontosabb emléteni a beszer-

zőket. A hiperek beszerzése centralizált, azaz a központ állítja össze a kínálatot. Az áruházaknak nincsenek beszerzési jogosítványaik. Ezen az osztályokon senkit nem érdekel semmi az áron kívül, annyira extrém lett a verseny. Szóval a beszerzők reggeltől estig tárgyalnak, napi élményeiket pedig a kávéautomatán található csajjal beszélük meg. Az ő tisztjeik az osztályvezetők vagy mindenféle menedzserek. Ők már az egyes áruházakban felelősek a központ által beszerzett áru kihe-lyezéséért, eladásáért.

A hiperek hasznuk tekintélyes részét nem az árrésből szedik be, mint a zöldséges haverunk, hanem úgynevezett háttérkondíciókból. Az éves szerződés megkötésekor a szállítóktól különböző jogcímenek a forgalomhoz kötött vagy fix visszafizetéseket várnak el. A klasszikus jogcímek a fix bónusz, a marketing-hozzájárulás, a belistázási díj, a progresszív bónusz, a polcpénz és a fix összegű reklám-hozzájárulás. Ezeket a beszerzett áru hónapokkal későbbi kifizetésekor a számla értékéből levonják, és megköszönik szépen. A vázolt árképzési technikával az áruházak alacsonyabb árréssel tudnak dolgozni. Elég valamilyen egyszámjegyű százalék is egy akcióban, mert a háttérkondícióból még úgyis bejön tizenhat. Ugyanezen elv mentén újabb és újabb szolgáltatásaikat adják el a beszállítóknak. Rendetlenség van az áruházban? Nincs kihelyezve az árud rendesen? Beindítjuk a polcservizes szolgáltatást az áruházon belül, de fizess érte százalékot! Be szeretnél kerülni az akciós katalógusba? Fizess a képért félmillió forintot!

MACISAJT ÉS ERŐS PISTA

A hiperek beszerzési stratégiája is figyelemreméltó. Élelmiszert és nem élelmiszer jellegű árut egyaránt vá-

sárolnak hazai beszállítóktól. Nem is kis hányadban, akár a kínálat hetven-nyolcvan százalékában is. Talán azért, mert két míting között a patrióta gazdaságpolitikáról szóló választási programokat tanulmányozzák? Majdnem, de mégsem. Számtalan terméket érdemesebb nekik hazai gyártóktól, nagykereskedőktől vagy importőröktől beszerezni, mert a saját import túl kockázatos, nyűgös vagy költséges. Gyakran még akcióban sem fogy el belőle annyi, hogy egy kamiont elindítsanak Hollandiából, mert a magyar piac nem egyszer kicsinek bizonyul. Oldja meg egy importőr – vallják a nagyok. Azután vannak speciális termékek, amelyekkel nem akarnak foglalkozni. Ilyen például a faszen vagy a virágföld, amelyek szezonban óriási forgalmat csinálnak, akár hetente fogy belőlük egy kamionnyi áruházanként, de kinek van kedve a kiszakadt faszenes zsákokkal bohózkodni? Vagy a fuvarosokkal a fuvardíjon izmozni azért, mert egy komplett kamion virágföld értéke alig több mint négyszázezer forint? Dolgozzon aprópénzért a magyar!

A magyar cégeket a hipermarketek leginkább a stratégiailag fontos termékek beszerzése kapcsán lépik át. Fontos tudni, hogy minden itthon működő nagyméretű kiskereskedelmi áruházlánc mögött az anyavállalat globális beszerzési központja áll. Ezek a fiúk nem magyar macisajttal gurigáznak. Hagynak bennünket játszani a túró rudival és az Erős Pistával, de oda, ahol százezres darabszámú forgalom lehetőségét látják, kíméletlenül odacsapnak. Így például központi beszerzésen keresztül érkezett a kínálatba a hordozható dvd-lejátszó, számos kerti bútor, bőrből készülő irodai fotel, LCD tévé. Ezek tipikusan nagyon magas forgalmú termékek, amelyeknek

ÉLELMISZER-BIZONYTALANSÁG

Régebben a magyar vám- és szakhatóságok végezték az élelmiszerimport ellenőrzését, de uniós belépésünkkel megszűntek a közösségen belüli határok. Az uniós jog alapján a gyártók és a forgalmazók felelnek a termékekért, és a hatóságok már csak rutin- és véletlenszerű vizsgálatokat végeznek.

A helyzet egyre rosszabbra fordult, ezért országgyűlés október elején szavazta meg azt a törvényjavaslat-módosítást, amellyel egységes élelmiszerbiztonsági szervezetet hoztak létre. Rájöttek végre, hogy „az elmúlt években a (felügyeleti) párhuzamosság a hatóságok közötti érdemtelen versenyhelyzetet, nem egysé-

ges eljárást és elvárást teremtett” – ezért a változtatás. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy ezentúl nem három szakember megy ki a hipermarketbe három különböző szervezettől, hanem egy intézményből egy. De meg is lehetne előzni a visszaéléseket, például a minőség-tanúsítványok megkövetelésével, és ami a legfontosabb: teret kellene végre nyitni a fogyasztói bejelentéseknek.

Idén nyáron az ÁNTSZ ellenőrei összesen 1 050 mintát vettek, amelyből 954-et találtak megfelelőnek, és csak 84-et kifogásoltak. A 2007-es Sziget Fesztivál jól vizsgázott, de a Forma-1 Magyar Nagydíjon 23 vendéglátó-ipari egység

működését függesztették fel a rossz higiéniai körülmények miatt. Jellemző, hogy a boltokban a címkézés sokszor nem megfelelő, nem tüntetnek fel minden adalékanyagot, vagy olvashatatlanul kis betűkkel szedik a szöveget. Bevett szokás, hogy a közeli szavatossági időt jelző pecsétre ragasztják az árcédulát, vagy sorba rendezik az eladók a tejtermékeket, hogy a tartósabbak kerüljenek a polcon hátra. A címke tehát jelöli az összetevőket. Ám olyan nagy divat lett az E-betűk keresése, hogy több gyártó is lecserélte a termékein a cédlakat, és ma már nem pedig az E-jelölést használja, hanem az adalékanyag nevét. Így a fogyasztó kevésbé rémül meg, ha E 224 helyett kálium-metabiszulfidot olvas.

– KOMÁRI ÁGNES

kavicsig szorított fogyasztói ára életbevágóan fontos kérdés a multinak. Még valami, csak hogy árnyaljuk a képet. Az összes hiperre jellemző, hogy a központból érkező árunak helyet kell biztosítani a hazai forrásból származó áru kihelyezésének kárára. Minden szállítói fülében cseng a menedzsernek az a mondata, hogy „Most nem tudunk többet kihelyezni a maga árujából, mert még itt a nyakamon a központi áru!” Esküszöm, én egyszer láttam háromlábú széket is polcvégi akcióban akkor, amikor finoman érdeklődni próbáltam arról, hogy mit csináljak a nyakamon maradt négyszáz könyvespolccal. Az egyre több rémtörténet ellenére a magyar cégek becsvágyóak, vagy azt hiszik, hogy túl tudnak járni a multik eszén, ami egyébként nem lehetetlen feladat. Ha a beszerzőtől mondjuk 2001-ben lehetőséget kapó cég vezetője gyorsan ráeszmélt arra, hogy most mindent el kell felejténie, amit addig a piacról tudott, akkor ma milliárdos árbevételelű cége van. Mit kellett tennie? Például az egyébként jó termékei csomagolásának méreteit a nyolcvan-szor százhuszas raklaphoz kellett optimalizálnia. Ami nagyobb a raklapnál, az a hipernek már nyűgös. Másik trükk: a termékek kiszerelését úgy kell megváltoztatni, hogy az abban található áru árát könnyebben lehessen egy lélektanilag fontos ár alá pozicionálni. Mondjuk hét decisről félliteresre redukálni a mosogatószer flakonját azért, hogy a menedzser ki tudja tenni polcvégre 199 forintért. És persze szállítani tudni belőle hálózati szinten húsz raklapnyit hetente. De mondhattam volna kerti kesztyűt 99-ért, fenyőfa könyvespolcot 11.999-ért, bármilyen Tokajból származó bort 699 forintért.

Ha ezeket a jó termékeket megtalálta a szállító, akkor ma a kereskedelmi igazgatója dolgozik helyette, előre köszön a szoci országgyűlési képviselő a bankban, a fideszes pedig felvétel kapcsán érdeklődik két

kormánybuktató aláírásgyűjtés között. Egy-egy osztály forgalmát a központi áru mellett ma négy-öt erős hazai beszállító biztosítja. Ezek negyed- és másfél milliárd forint éves forgalmat bonyolítanak le mondjuk a Tescóval. Gyártó kevés van közöttük, a legdinamikusabban a kínai importból dolgozó cégek tudnak fejlődni. Sok hazai cég ugyanakkor belebukott a beszállítói kalandjába, nem egyszer szomorú véget ért egy-egy történet. A „sarokban van még két fröccsöntő gép, meg pár szerszám, tudnánk virágcserepet meg virágládát önteni olcsón” hozzáállás általában nem vezetett jóra. De gyakran buktába fordult az ennél profibb döntéshozatal is, sajnos sok történetet hallani korrump beszerzőkről, és gyakran szegik meg a megállapodásokat is.

AMIKOR BEKÖSZÖNT FÉL ÉV JÉGKORSZAK

A hiperek hálózatának fejlődése egyébként már a vége felé jár, információink szerint a Cora már nem épít újabb áruházakat, az Auchan még tervezi, a Tesco viszont a lámpa lekapcsolása után sem hajlandó elhagyni a konditermet: hipermarketet fog építeni. A kereskedelem látványos átalakulása ezzel nem fog lezárulni, mert a másik nagy tendencia, a diszkont áruházak térnyerése még mindig erős. Sőt új ágazatokat fog érinteni, leginkább a ruházat, szabadidős tevékenységek és a bútorkereskedelem területén. Hihetetlennek tűnik, de van még tartalék az élelmiszer-kereskedelemben is. Itt leginkább az igényesebb vásárlókörzönségre pozicionált boltok fognak fejlődni, úgymint a Kaiser's és a Spar. A kereskedelem hazai átalakulása kapcsán talán az egyik legfontosabb kérdés, hogy egy-egy nagyméretű áruházlánc megérkezése hogyan hat a helyi kereskedelem helyzetére, azaz mi történik mondjuk Karcagon, ha megnyílik a Tesco? Sejtjük, hogy a helyi kereskedelem

szempontjából nem sok jó, de a valóság rosszabb ennél. Ugyanis nemcsak az áruház vonzáskörzetében működő kereskedelmi vállalkozások, hanem a gazdaság minden szereplője súlyosan megérzi a nyitást. Megáll az élet olyan szegmensekben is, amelyekben nem jelent direkt konkurenciát az új multi. Kevesebb munkája lesz az egyedi konyhabútorokat készítő háromfős asztaloscsapatnak, de még a kulcs-másolóknak is.

A város egyik fele szidja a multit, a másik fele pedig magyar módra a dédunokája kontójára vásárol házimozit, mosógépet, további kilencvenforintos sörizű italt kartonszám.

„Fél év jégkorszak!” – így foglalta össze tömören egy alkalommal egy pápai viszonteladóm a multi megjelenését a városban. A helyzet egyébként stabilizálódik néhány hónap után, de már soha nem lesz olyan, mint korábban volt.

TESCOÜGYI MINISZTERIUMOT!

Tavaly hatályba lépett az új kereskedelmi törvény, amely megpróbál gátat vetni a háttérkondíciókkal való túlzott izmozásnak. A beszerzők beszámolóit szerint a törvényt külön megbeszéléseken oktatták és komolyan is fogják venni. Valószínűleg így is van. De mit tanítottak nekik? Azt, hogy most már mit nem szabad, de mit kell helyette csinálni.

A hőskorszakban minden éves tárgyalás szakítópróba volt. „Kell plusz két százalék marketing, különben Szotter, te nem szállítasz Ősan!” (Nos, igen, egy időben még franciák voltak a beszerzők is.) So-

Általában plusz öt nap-tári nap fizetésihatáridő-emelést és három-öt százalék ár-engedményt követelnek

MONDD, TE MELYIK FURMINTOT VÁLASZTANÁD?

A megerősödő borkultúra a magyar borok tömegét juttatta be a nagy áruházláncok polcaira. A konjunktúra azonban nem idézte elő a magyar borászok szemléletváltását. Több, kifejezetten jó szándékú, a magyar bortermelők és pincészetek felé pozitívan viszonyuló beszerző is arra hívta fel a figyelmet, hogy „az öreg Zwackkal” még mindig jobb forgalmat lehet csinálni, mint a hazai borokkal. A termelők többsége részéről teljesen hiányzik a piaci szemlélet, tucatborokat csinálnak a „világhírű” magyar borászok. A kínálat tizenhetedik furmintját, hárslevelűjét, muskotályát teszik le a beszerző asztalára. Ez persze „az ország egyik legjobb bora”, ami lehet, hogy úgy is van, a gond már csak az, hogy a vevő címke és márkanév alapján választ. A piacon viszont az eladási statisztikákat még mindig főlényesen vezetik az olcsó félédes vörös borok. A félszáraz fehér csak a sor végén kullog. A piaci helyzetet jól jellemzi az, hogy felső középosztálybeli rétegeket megcélzó diszkontok beszerzői nem egyszer kilincselni kényszerülnek a piacképes borok termelőinél.

kan állítják, hogy manapság kezd a normális partneri viszony felé haladni kapcsolatuk a szállítókkal. Úgy látszik, hogy a pozitív tendenciába még belefér az, hogy bevallottan minden év elején egy lépéssel rontják a beszállítók pozícióját. Általában plusz öt naptári nap fizetési határidő-emelést és három-öt százalékos árendeménnyt követelnek arra hivatkozva, hogy új áruházakat nyitnak abban az évben. A korábban csuklóból használt kilisztázással történő zsarolást ma már a húsos cupák megvillantása váltotta fel. A kicsivel rosszabb feltételű éves szerződésért cserébe egy-egy gyengébben muzsikáló beszállító piacát ajánlják fel, és az egyre jobban erősödő cégek ezt el is szokták fogadni.

A LENYÚLÁS NEM VÉSZ EL

A nagyméretű kiskereskedelmi láncok erőfölénnyel való visszaélése egyértelműen marad még évekig. A Versenyhivatal összesen nyolcvanegy különböző háttérkondícióról számolt be friss tanulmányában. Ezek száma most villámgyorsan csökken, el is kezdték megszüntetni a háttérkondíciókat, és a szállítók az ezekkel csökkentett nettó árakon számlázhatnak. Vagyis a háttérkondíció nem vész el, csak átalakul az együttműködés egyéb, legális feltételei közé. A hipermarketek piaci részesedése és jelenléte európai összehasonlításban kiemelkedő, így a hazai gazdaság szereplői számára megkerülhetlenné váltak. Egy jól dolgozó be-

szerző ezért a nemzetgazdaság fontos tényezője. Lehet, hogy túl sok mesét olvastak nekem gyerekkoromban, de elég sok ilyen sráccal találkoztam hat év alatt. Egy ilyen „mesebeli” beszerző, ha lelkiismeretesen és becsületesen dolgozik, valóban megvalósíthatja a patrióta gazdaságpolitikát. Ha Tescoügyi Minisztériumot nem is kellene létrehozni, fontos lenne szorosabb kapcsolatban gondolkodni a kormányzat valamint a hipererek és diszkontok vezetői között. A hipermarketek öntörvényűen működnek, de okos munkával számos lehetőség lenne a magyar fogyasztók vagy a magyar vállalkozások érdekében képviselőre, sőt érvényesítésére.

AKIKNEK TELE LETT

Sok hazai vállalkozás számára balul sült el a „vadkereskedelem” korai szakasza Magyarországon. Az emelkedő forgalomért és termékfejlesztésért beszállítói szerződést kötöttek egy multinacionális kereskedelmi céggel, és óriási veszteség, hegynyi megmaradt készlet lett az „együttműködés” végeredménye. Ezek oka az esetek többségében az áruházak etikátlan hozzáállása volt, vagy egyszerűen a beszerzők figyelmetlensége, hibája. A szerződések csak keretet adnak az együttműködéseknek, soha nem garantálják, hogy hétről hétre lekötik a futószalagról leérkező vagy raktárakban felhalmozott mennyiséget. Ha a beszállító nem tud elég árut szállítani egy túl jól sikerült akció alatt, már repül is a kötbér-értesítő a faxba. Tíz évig kellett szívniuk a beszállítóknak, hogy végre rájöjjenek: érdekképviselőre van szükségük. Szomorú tény, hogy ez a lobbis egy a már pórral járt cégek közös platformjából látszik kibontakozni. A Multinacionális Cégek Károsultjainak Egyesületét vezető elnök asszony ha kell, felveszi a kesztyűt Hardy Mihállyal szemben is.

Legyen Ön is reakciós, fizessen elő lapunkra!

A megrendelőlapot az alábbi címek valamelyikére kérjük eljuttatni: Reakció, 1085 Budapest, József krt. 31/b., I/1. • Tel./fax: 1-235-0230 • Az újság megrendelhető levélben, faxon, valamint normál díjas SMS-ben, a 06-20-520-7049-es számon is. • Az újság előfizetési díja egy évre: 3900 Ft.

www.reakcio.hu

Igen, előfizetek a Reakcióra.

név .....

ir.szám .....

település .....

utca, hsz. ....

telefon .....

mobil .....

e-mail .....

HIT&REMÉNY

MISSION IS POSSIBLE

Budapesti városmisszió 2007

írta: HEGEDŰS ZOLTÁN

Különleges élményben lehetett része a főváros lakóinak szep-temberben. Budapest forgalmasabb terei, templomai, sőt szó-rakozóhelyei és bevásárlóközpontjai is megteltek a katolikus egyház által szervezett városmissziós hét résztvevőivel.

Avárosmisszió elindulása II. János Pál pápának köszön-
hető. Az első városmissziót
Bécsben tartották 2003-ban, majd
ezt követte a párizsi rendezvénysoro-
zat 2004-ben, a lisszaboni 2005-ben
és a brüsszeli 2006-ban. Az idei év
Budapesté volt. A magyar főváros
egyébként a bécsi program után csat-
lakozott az alapítókhoz, ahol Erdő
Péter érseknek – aki maga is részt
vett a császárvárosban tartott misz-
sión – megtetszett a kezdeménye-
zés, és kérte Budapest felvételét. A
rendezvény gerincét egy, az evangeli-
zációval foglalkozó nemzetközi
kongresszus adta. Ezt az adott város
egyik híres templomában tartották.
Párizsban például a Notre Dame-ban,
Bécsben a Stephans-dombon, Buda-
pesten a Szent István Bazilikában.
„Ez olyan, mint egy tudományos kon-
ferencia” – mondja Marik József, a
programsorozat főszervezője. A ma-
gyar fővárosban minden napnak kü-
lön témája volt: hit, szeretet, vértanú-
ság, öröm, remény és jövő. A be-
szélgetések és tanúságtételek ezen té-
mák köré csoportosultak. A szerdai
eseményt, mely a vértanúság napja
volt, Esztergomban rendezték meg,
ahol a kommunista üldöztetést átélt
szerzetesek meséltek a vérvíztartó
időkről. „A nyugati vendégeinknek ez
a program keltette fel leginkább a kí-
váncsiságát” – mondja Marik József.

A programsorozat 120 helyszínen
1200-1300 programmal zajlott. A
közterületi misszió délutánonként
folyt központi és helyi plébániái szer-
vezésben. „A plébániák több mint
80%-a csatlakozott” – mondja Marik
József. A város forgalmas csomópont-
jain – a Blaha Lujza téren, a Moszkva

téren, a Városház téren, a Vörösmar-
ty téren, a Liszt Ferenc téren – köz-
ponti evangelizációs színpadokat állí-
tottak fel, és ehhez kapcsolódóan a
plébániák is kitelepültek a hozzájuk
közel eső terekre, utcákra. A missziós
munkába bekapcsolódó laikusok ez-
rei szólították meg az utca emberét.
„Meglepően jó volt a fogadtatás, az
emberek döntő többsége szívesen vet-
te a megkeresésünket” – összegzi Ma-
rik a tapasztalatokat. A missziós hét
egyik legfelemelőbb élménye péntek
este, a Gellért-hegyen tartott szent-
mise volt. Négy irányból fáklyákkal,
gyertyákkal érkeztek a hívek a mise
helyszínére. Húszezer ember imádko-
zott együtt a városért.

A városmissziós hetet kulturális
programok is kísérték. „Szakrális Mű-
vészetek Hete” elnevezéssel 16 buda-
pesti múzeum – köztük a Szépművé-
szeti, a Hadtörténeti és a Magyar
Nemzeti Múzeum is – kisebb-nagyobb
rendezvényekkel csatlakozott a prog-
ramsorozathoz „Országunk titkos ere-
je” címmel egy kiállítást is megren-
deztek a Szent István bazilikában,
ahol 100 művész több mint 300 alko-
tását mutatták be hitről, hazáról, mű-
vészetéről. Sikert aratott a Soul &
Gospel fesztivál, melyet a legnagyobb
pesti bevásárlóközpont tetőteraszán
rendeztek meg. A világ minden tájáról
érkeztek ide fellépők, köztük volt
az amerikai rapper és jazz-zenész fe-
rences pap, Father Stan Fortuna. De
nemcsak ez a helyszínválasztás mu-
tatta, hogy az egyház missziós tevé-
kenysége új utakat keres. Budapest
egyik legfelkapottabb zenés-táncos
szórakozóhelye is bekapcsolódott a
programsorozatba „Mission Is
Possible – Coffee House” címmel. A

kávéházban a számtalan koncert so-
rán olyan neves zenészek léptek fel,
mint a Megasztár-győztes Tóth Vera és
a szintén megasztáros Nagy Edmond.

„Katolikusként nyomasztó kisebbségben vagyunk. Népszámláláskor az emberek 60%-a ugyan katolikusnak vallotta magát, de a tapasztalat az, hogy közülük csak 10% fogadja el az egyház tanításait, és néhány százalék az, aki valóban komolyan is gondolja.” Éppen ezért nagy eredmény – mondja a főszervező –, hogy az egyház is kezd rájönni, mennyire fontos a missziós tevékenység. Ennek folyo-
mányaként a jövőben külön képzések indulhatnak, amelyek megtanítták az érdeklődő világi híveknek az evangeli-
zálás alapjait. Nagyon hosszú az út a hitetlenségtől a templom kapujáig. Ennek az útnak a támogatására kép-
zett „szakemberekre” van szükség. Manapság kereszténynek lenni szo-
kásból nem igazán lehet. Ez ma már önálló döntés kérdése. Éppen ezért a hívők egy jó része értelmiségi család-
ból kerül ki. A másik csoportot pedig a legelesettebbek teszik ki. Bajzát atya a Józsefvárosból 80 hajléktalan élén za-
rándokolt fel a már említett Gellért-
hegyi szentmisére, utána pedig 300 hajléktalannak tartott egész éjszakai imádságot. A középrétegek viszont
szinte teljesen hiányoznak a templo-
mokban. Marik József szerint ez azért van, mert a globalizált világ, a keres-
kedelmi médiumok leginkább őket cé-
lozzák reklámjaikkal, fogyasztást ös-
tönző attitűdjükkel. „Az egyház által megszólított emberek rájöhetnek,
hogy a fogyasztói társadalmon túl is van élet, sőt... Itt nem attól függ az el-
ismerés, hogy anyagilag ki hol áll. Ha van egy létező kapcsolat Istennel és egy saját közösséggel, az szabad és önálló gondolkodást eredményez” –
zárja a beszélgetést Marik József. Tény, hogy bár minden eseményre hi-
vatalos volt a sajtó, a média döntő többsége nem számolt be a városmis-
zióról. Megtettük helyettük most mi.

Marik József:
**A középréte-
gek szinte
teljesen
hiányoznak
a templo-
mokban**

BESZÉLJÜKMEG

**Balos fundik között,
avagy csöndben brunyál a régi gárda**

A NAGY PÁRBESZÉD

írta: NOVÁK TAMÁS

Elméletek, teóriák, programok, publicisztikák, országmegváltás, Török Gábor. Nem és nem. Elég volt! Itt az ideje, hogy egy emberként mondjunk nemet az izzadó politológusokra. Politikát, de testközelből! Irány az MSZP „A Nagy Párbeszéd” sorozatának különösen fincsinek ígérkező állomása! Vadai Ágnes államtitkár asszony Marczibányi téri eligazításán jártunk.

Nem tagadom, zavarban voltam. Mi lesz, ha véletlen felismernek? Minden kommunistázásom a fejemre hull, és egy tucatszerű volt párttitkár vagy nyugdíjas politikai bizalmi felkoncol. Kell valami mimikri. Hát szemüveges nem vagyok, a hajammal már nem tudok mit csinálni (kollégáink gyakorlatilag kopasz – a szerk.), ezért elővettem piros ingem és tövig betűrtem a gatyába. Gondoltam, lelkes kerületi szimpatizánsnak álcázom magam. Lett volna még a minisztériumi talpnyaló

figurája, de nem volt kedvem öltönyt húzni meg zselézni. Már messziről láttam, hogy jó helyre érkezem. Három rendőrkocsi, tucatszerű rendőr és szorgos Inkalos sürgőldött a bejáratnál. Mindjárt az elején sokkot kaptam. „Na, mi van, nem jönnek a kukaborogatók?”, szölt az egyik a másiknak. Most kiszúrtak? Miért nem a gasztró-rovatba írogatok inkább? Azért még összeszedtem magam és mosolyogva beléptem, kezemben a mobilommal: ha kérdik, sms-ben kaptam a

meghívót. Bejutottam. A lépcsőn egy fiatal baloldali állt, és a walki-talkijába tudósított a headquarterbe: „Még nagyon foghíjasok a széksorok!” Ajaj, gondoltam, ha csak ketten leszünk Vadaival, azt biztos nem fogom röhögés nélkül kibírni. A randi azért elmaradt, de a háromszázhatvan fős színházteremben jó, ha hatvanan voltunk. Hatvanon túl persze. Mármint ők. Én minden jóindulattal csúnyán kilógtam a buliból. Azért szép csendben odatelepedtem egy nagy hangú, nyugdíjas társaság mellé. Fújtam egyet és szétnéztem. Az első sorban a kerületi vezetők ülhettek, azok olyan régi kommunisták voltak, hogy kétoldalas puszival köszöntöttek egymást. Mögöttük szétszórva kisebb csoportokban őszült az MSZP keményvonala. Ők lehettek valaha a párt ökle. Rettegett kommunisták, harcedzett pártmunkások, fegyelmezett szakszervezetiszek, olyanok, akik a nyolcvanas években már valami minisztériumban pihentek ki a szocializmus építésének rázó-sabb éveit. Azóta visszasírják az egypártot és rettegik Orbánt. Betelefonálnak Bolgár úrnak, sms-t írnak a Mokka, és szídják a parkban – sakkparti közben – a Fideszt. Élet és halál urai voltak valaha. Most pedig jól fogunk röhögni rajtuk. Azért jó, hogy volt rendszerváltás. Míg ezen töprengtem, hirtelen megérkezett az államtitkár asszony, és egy számomra ismeretlen fiatal kerületi MSZP-vezető felkonferálása nyomán belekezdett a Nagy Párbeszédbe.

Izgulok, kezdte az államtitkár asszony, „ez az első ilyen fellépésem”. A beszéd a „változás” szó elemzésével indult. Azt mondta,

fotók: KÉSMÁRKI PÉTER

nem tartja magát olyan okosnak, hogy mások gondolatait is ne használná fel beszédéhez, ezért idézeteket hozott a „változás” szó aláfestéséhez. Mivel azt nem mondta, hogy kitől idéz, gyanakszom, hogy a szövegírója egyszerűen beírta a „változást az emberek nem szeretik, pedig jó”- mondatot a Google-ba, és az első öt találatot kinyomtatta neki. Lényeg a lényeg, azoknak az idézeteknek, amiket felolvasott, semmi értelmük nem volt. És ezt a tisztelt bíróság előtt is bármikor hajlandó vagyok megerősíteni. Aztán jöttek sorban a programpontok, amikről szó lesz: feketegazdaság, adócsökkentés (?!), egészségügy, nyugdíjrendszer, meg még valami. Belekezdett az Ági. Szép, monoton, mély, búgó hangon. Hogy a vállalkozók nem fizetik be, ezért a tisztességeseket szívatják, meg a Kaya Ibrahim, meg a Josip Tot, hogy lehetne adót csökkenteni, és az milyen jó lenne, meg az egészségügy, és a vizitdíj, és hogy eleinte morogtak, de már nem, és hogy a hálapénz, meg az orvosok, és ne menjenek el, hanem maradjanak itthon, mert a tanár is itthon marad, és a nyugdíjasok, akiket nagyon szeret, és a két kezükkel és a háború után, és felépítették, és ezt az országot, és még több megbecsülés, és a szocialisták megadták, és 52%-kal nőtt a nyugdíj reálértéke, és jövőre is emelnek, mert megérdemlik, mert a két kezükkel, mert a háború után, mert kikaparták, mert a romok alól, ezt az országot, és volt 19.000 Ft és a 13. havi is. Aztán beszélt az új rendről is, hogy Zuschlag, meg a népszavazás, és milyen kár, hogy a vizitdíj, de a köztisztasági csomag, az igen, és a szélsőségesek és a kokettálás, meg hogy a rendszerváltás után túl liberális gyülekezési meg szólásszabadságos törvények, meg új rendnek kell lenni, és a parlament előtt a csőcselék. Összefüggésekre nem emlékszem.

Ez nem azt jelenti, hogy nem voltam, inkább azt, hogy az előadás alatt, egy szokatlan transzállapotba kerültem.

Aztán jöttek a kérdések. Még boldogabb lettem. Az első két kérdés, legnagyobb meglepetésemre, egész kritikus volt. Le is hurrogták a kérdéseket, két orvos okoskodott. Aztán végre szót kaptak az igazi hardcore fundik. A Fidesz-gyűléseken is ezt a részt szeretem a legjobban. Hogy hogyan lehet az, hogy nem tiltják be október 23-án a tüntetéseket a közlekedés akadályozására való hivatkozással, meg, hogy vannak a bevándorlók és azokat miért engedik be, meg hogy a rossz minőségű – főleg kínai – termékek ellen mit tesz a kormány, meg hogy Zuschlag sokat írtott és már sokkal korábban el kellett volna küldeni, és hogy az nem lehet, hogy a kormány meg az MSZP olyan impotensül kampányol, és hogy nincs semmi propaganda, meg beszélni kéne végre az eredményekről, mert a Fidesz csak csinálja a papagájkommandóját, és hogy miért nem mondják ki, hogy a tandíj nem tandíj, hanem hozzájárulás, mennyi is, 150.000 Ft, ja nem, csak 110.000, hát mi az, én sokat járok a műszaki egyetem előtt, na hát ott az egyetem előtt a parkoló tele 8-10 milliós autókkal, mi az azoknak a gyerekeknek, az a néhány százezer forint, meg hogy igen, nekem vannak ismerőseim a Városmajor utcai érklínikán és azok ott mind vad fideszesek és akadályozzák a reformokat, így van, így van, és miért csak az a nő beszél a tévében meg azt a fideszes képviselőt mutatják, akit tavaly megverték, mert állítólag még mindig kilencven rendőr kórházban van, akiket a „békés” tüntetők vertek meg, beszéljünk végre róluk is, és mutassák be őket a tévében, és azok a jó kis

Élet és halál urai voltak valaha. Most pedig jót fogunk röhögni rajtuk

táblázatok a közlekedés fejlesztésről ne csak a Népszavában legyenek, meg hogy kaptak az MSZP-központtól érettségi bizonyítványt (!?), de azokat nem a párt küldte ki, hanem az Országgyűlés Hivatala, és ez rossz teszt a pártfinanszírozásos vitákban, és hogy erre vigyázzanak, hogy a fideszesek ne csapjanak erre le. Aztán jöttek a válaszok. Azért is van annyi államadósság, mert ingyenes volt az egészségügy, meg hogy azok, akik állandóan tüntetni járnak, elmebetegnek végre dolgozni, és azt tudták-e, hogy a Kossuth tér helyrehozatala ötmilliárd forintba került. Ági mondta és mondta, hogy mellesleg nem szereti, ha Ágnes asszonyok hívják. Zuschlag kapcsán Sziijjártó-Zuschlag-paktumról beszélt, meg hogy a polgári körök egyesületként vannak bejegyezve, és mennyi pénzt kapnak, és hogy a rendőrök a dolgukat végezték, de a csőcselék politikai támogatást kapott, meg hogy népszavazás címén ötmilliárdot fizetünk egy ember hatalomvágyáért, meg azért, mert a vörös bársonyszékbe akar ülni, meg szeretne szolgálati Audit, mert ő a hatalmat akarja, nem a feladatot. De a kormányt népszavazással nem lehet megbuktatni, arra ott vannak a választások, azt tessék megnyerni. Hú. Sok volt ez így egyszerre, Ági nagy tapsot kapott, mi meg elindultunk hazafelé. A végén beugrottam a férfi WC-be szagolni egyet, hátha

még valami jó dumát elcsípek, de végül semmi. Csöndben brunyált a régi gárda.

Kókisták és fodoristák kényes egyensúlya – Gyorsfénykép az SZDSZ-ről

TÚL A FRUSZTRÁCIÓN

írta: NOVÁK TAMÁS

A magyar politikai pártokat bemutató sorozatunkban ezúttal az SZDSZ-t vettük górcső alá. Kik vezetik most ezt a pártot? Szakállas bácsik, akik esténként félhomályos termekben szövik, fonják, gyúrnák a nemzet balsorsát, vagy különleges képességekkel megáldott szellemi lég tornászok, a magyar liberalizmus fáklyájának bátor őrei? Olvassák el, mindjárt kiderül.

Miként informátoraink, névvel és név nélkül nyilatkozó SZDSZ-es forrásaink megfogalmazták, a párt életében az elmúlt időszakban a legizgalmasabb időszak természetesen az elnökválasztás volt. Bár korábban is akadtak kihívói az aktuális elnöknek, Kunczénak vagy Petőnek, de a nemrég lezajlott választásnak valóban volt tétje. Jóllehet Fodor és Kóka az elnökválasztási kampány előtt leültek egyeztetni, ahol tisztázták a játékszabályokat, a kampány során a párton belül sokszor egymásnak feszültek az indulatok. Ezt jelezte, hogy az első körben szavazategyenlőség volt, és Kóka csak a második körben tudott nyerni. Nyilatkozóink azt is fontosnak tartották megjegyezni, hogy a zajos kampány ellenére a győztes nem számolt le a veszteséssel, aki stábjával együtt fontos pozíciókat kapott a kormányban, illetve a pártban. Arra a szkeptikus kérdésünkre, hogy jó-jó, de nem lehet, hogy ez az egész médiakampányos elnökválasztósi meg volt beszélve, levajzták a szavazással és Fodor miniszterségével együtt, egyértelmű „nem” volt a válasz. Akik a kampányban benne voltak, nem érzékelték semmilyen előre egyeztetett szcenáriót. A választások után a friss elnök, ahogy ígérte,

pártszervezésbe kezdett. Újdonságként a párton belül kabinetrendszer alakított ki. Ez a rendszer amellett, hogy sokakat felszívott a vesztes oldaláról, állítólag nagyban növelte a párt belső demokráciáját. Eddig ugyanis a döntések leginkább személyi jellegűek voltak, és informális úton születtek. Csak a végtermék fésülgetésénél volt némi vita. Tehát Magyar Bálint eldöntötte, milyen legyen a párt oktatáspolitikája, aztán olyan lett. Ezt most ez az új rendszer kizárja, állították nem kis büszkeséggel beszélgetőpartnereink. Bár ezt az örömet a női kvótáról szóló vita cáfolta, hiszen a kvótarendszerről pont Magyar véleménye volt megint a döntő. Nem szavaztatták meg az Országos Tanácsot (OT), hogy ne kelljen szembesülni a tagok véleményével. A nyilvánosság előtt csak John Emese vitatkozott. Az OT-n Horn Gábor, Gulyás József, Szent-Iványi tartott ki a doktriner liberális, a nőket a nemük alapján delegálni szándékozó javaslat ellen, míg Gusztos, Kóka már a párt legfontosabb döntéshozó testületére változtatott álláspontján. Az elégedetlenség nő Kóka elnöki munkájával szemben is, még azok között is, akik feltétlenül hittek benne. A liberális csodagyerek a kormány egyik legnépszerűtlenebb arca (Horváth Ágnessel és Gyurcsány Ferencsel versenyben), nagy fordulat a tárcától való távozás után sem várható. Az elégedetlenkedők szerint Kóka eddig semmit sem csinált a pártban, a menedzserdumától meg sokakat ráz a hideg.

NÉGY CENTRUM, ÉLES VITÁK

Jelenleg egyébként az SZDSZ-en belül négy különböző politikai centrumot lehet elkülöníteni. Egyrészt az elnököt és az embereit. Kóka, amellyel hogy sok pénze van, többséggel is rendelkezik a frakcióban. Aztán ott a Fodort támogató csoport is, akik szeretik magukat „tisztáknak” nevezni, és nagyon sok köztük a feltörekvő politikus-palánta. Külön hatalmi erőter az „öreges” vagy más néven a „civilizátorok” csapata, ennek két markáns figurája Horn Gábor és az enyhén despotikus jegyeket mutató Magyar Bálint. Ők még most is meghatózó, akár az elnökkel is vetélkedő hatalmi tényezők. Magyarok megfelelően vastag a házi telefonkönyve, Horn meg esténként a kasszakulccsal és a nagy pénzes macival szokott aludni. A szabaddemokraták szólójátékosa Demszky is, aki bár teljesen megkopott az utóbbi években, azért a mai napig megkerülhetetlen tényező maradt a pártban. „Gabi bá” amúgy nagy arc, sokat tett a Szadiért, de eljárt felette az idő, jó lenne már men-

ni látni” – nyilatkozta egyik forrásunk. Elemzőink egyébként az ő kezét látták abban is, hogy az SZDSZ korábbi, Demszkyvel gyakran ütköző budapesti elnökét, Lakos Imrét idén májusban a fiatal Szabadai Viktor váltotta. Lakos Imre Budapesten külön erőter, és a „tiszták” nemszerelem listáján igen előkelő helyet foglal el. Ezért a Demszky az „erkölcsileg tisztább” SZDSZ mellett tette le a garast, amikor kinyomta.

Meglepő vagy nem, de az első szavazás itt is, mint az SZDSZ elnökválasztásán, szavazategyenlőséget hozott. A budapesti belvillongások eredménye volt a napokban a párt budapesti szervezője kapcsán kirobant vita is. Itt Kóka a fontos bizalmi és informális posztjának számító budapesti szervező helyét akarta megszerezni saját emberének. Ezt azonban a Demszky riadóztatta budapesti erőknél sikerült megakasztaniuk, akik egy levelet is írtak a pártelnöknek, amelyben az autokratára döntés ellen tiltakoztak. Forrásaink szerint ez is azt mutatja, hogy leginkább ügyek mellett állnak ki a pártban. Hiszen a Kóka döntése ellen tiltakozó levelet kókisták és fodoristák is aláírták. A párt életéből látványosan kivonult Kuncze Gábor és Pető Iván sem vesz már részt a napi ütközetekben. Többen azon a véleményen vannak, hogy a régiék visszavonulása adhat új erőt és írást a pártnak; egyesek viszont, mint a lapunknak nyilatkozó John Emese, azon véleményen vannak, hogy mindezek ellenére az SZDSZ veszített is az előbbiekből a háttérbevonulásával. Természetesen megkérdeztük beszélgetőtársainkat, hogy mi a véleményük a parlament egykori strébere, Bauer Tamás kilépéséről. Amellett, hogy mindenki sajnálkozott, elmondták, hogy Bauer Tamás önjáró ember volt a pártban, véleményét, legyen az bármilyen sarkos, sohasem egyeztetette senkivel. Azt is megerősítették, hogy 2002 után a közgazdász Bauer a Medgyessy-kormány idején hangos, anyázásig menő vitákat folytatott le Kunczéval és Magyarékkal az osztogatások miatt. A pártfinanszírozás kapcsán telt be a pohár. Természetesen őt is megkerestük, azonban ő elállt az interjútól, mondván, nem lenne fair most nyilatkozni volt pártja belügyeiről.

AZ ÖREGEK RAGASZKODNAK A KOALÍCIÓHOZ

Az MSZP-hez fűződő viszony ambivalens volt beszélgetőtársainkban. Koalíciós szakítást viszonylag kevesen vizionáltak, de sokuk határozottabb fellépést szeretne a nagy testvérrel szemben. Itt van például az adók ügye. Az SZDSZ programjában támogatja az adócsökkentést, de beszél-

**Gabi bá'
amúgy nagy
arc, sokat
tett a
Szadiért,
de eljárt
felette az idő,
jó lenne már
menn látni**

getőpartnereink közül senki sem tudta elképzelni, hogy a szocik valaha is leszoknának az osztogatásról. A koalícióhoz leginkább az öregek ragaszkodnak, illetve a szellemi holdudvar, amely természetes szövetségesnek tartja a szocialistákat. Feszültség inkább a fiatalok között akad: Léderer András a Che-ügyet említette, ahol beszóltak a FIB-nek. Mert ha a Fidesztől elhatárolódást várnak az árpádsávok ügyében, akkor joggal el kéne határolódni az MSZP-nek is a terrorista Che Guevara kultuszától. Mindenesetre ha az SZDSZ nem tudja markánsabban képviselni a véleményét, akkor az komoly bajok forrása lehet 2010-ben. Persze vannak optimista elképzelések is. Mint az, hogy 2009-ben a szocik nagyot buknak az EP-választáson, Gyurcsány és ellenfeleinek belső harcai szétverik a pártot, ekkor a párt nélkül maradt szoci szavazók majd az SZDSZ-t fogják választani, így ők ismét 20% fölé nőhetnek. Milyen a viszony a Fidesszel? Lehet-e egyszer Fidesz-SZDSZ koalíció? Ezt szinte mindenki kizárta. Léderer András, az Új Generáció elnöke többek között Orbán Viktor személyét, az árpádsávot és a Fidesz etatista politikáját jelölte meg koalíciót lehetetlenné tevő okként. Más szabaddemokrata forrásaink szerint pedig a 2010-ben Orbánnal induló Fidesz nem lesz képes győzni, ezért fölösleges is a találgatás. Ha pedig nyernek, nekik nem lesz szükségük az SZDSZ-re.

KÖSZÖNIK, JÓL

Bár John Emese és Léderer András kizárták, hogy az SZDSZ-t belülről lehetne megpuccsolni egy Mali Zoltán-féle tagbeléptetéssel, mégis az egyik, neve elhallgatását kérő forrásunk szerint 60-70 ember belépésével komoly pozíciókat lehetne szerezni a két-háromezer főt számláló pártban. Ez alkalmat ad arra a teóriára is, hogy, mi lenne, ha az SZDSZ-t az ördög földi helytartójának tartó jobbikosok vagy a gárdisták egyszerűen belépnének az SZDSZ-be, és a saját arcukra formálnák a pártot? Egyébként a kispártiság tudata már senkit sem frusztrál. Örülnek, hogy nem kell néppártosdit játszani, nem kell egyszerre a megfelelni a nyugdíjasoknak, a diákoknak, a gazdáknak és a munkásoknak. Örülnek, hogy nem lépnek be hozzájuk karrieréhes, zselézett hajjú, ifjú szocialisták. Örülnek, hogy vitatkozhatnak a női kvótarendszerről. Örülnek, hogy nincs joystick médiájuk, és nem kell azt eltartani és irányítani. Szóval köszönik, jól vannak, most 3%-on, de bíznak abban, hogy választásokkor egy jó kampánnyal, simán átlépik az 5%-ot. Vagy nem.

Csíkos áruk, kőbányai lóitatók és felsőközép saját termékek

„NAGY TRÜKKJEINK NINCSENEK”

interjú: NÉVAI GÁBOR

„Az igazi veszélyforrás a kiélezett árverseny, ami odáig fokozódik, hogy a termékekből kivonják az értékes anyagokat. A vásárló kezében a megoldás kulcsa, azzal, hogy nem veszi meg a hamis termékeket” – mondta többek között a Reakciónak adott interjújában **Lázár Vilmos**, a CBA résztulajdonos-elnökhelyettese. A hétszeres fogathajtó világbajnokot arról is faggattuk, hogy milyen eszközeik vannak a multikkal folytatott versenyben, és mikor lesz mindenhol vonalkód-leolvasójuk.

László Vilmos a CBA alsónémedi logisztikai központjában

› Hol szokott élelmiszert vásárolni?

– Én sehol. A feleségem szokott vásárolni, és én nem szólok bele – ő nem tudja, de néha figyelem, hogy miket vesz. (Nevet.) Benézek a hűtőbe. És ez befolyásolja is a gondolkodásomat. Látom, hogy egyre tudatosabban veszi a bioélelmiszereket.

› Mennyiben tartja normálisnak, hogy – konkrét vásárlás alapján mondom ezt – egy osztrák szupermarket Linz mellett olcsóbb, mint egy budai CBA?

– Nem ugyanazt vette...

› De, nagyjából...

– Ez azért általában nem jellemző, tehát az ausztriai élelmiszer nem olcsóbb, mint a magyarországi. És nem is drágább. Ám ha diszkontban vásárol, az nem ugyanaz a műfaj, és persze olcsóbb, hiszen ott nincsenek a termékek mögött marketing-költségek. Meg olyan szolgáltatások, mint nálunk, ahol nem a raklapról kell levenni árut, hanem például felszele-

lik a termékeket. Az unióba való belépéssel az árak nagyjából egy szintre kerültek, különben sokkal nagyobb lenne az árumozgás az országok között. Biztos tehát, hogy idővel kiegyenlítődnek az árak. Azért persze lehetnek termékek, amelyek Ausztriában olcsóbbak.

› A hozzám legközelebbi boltjában a sajtot tényleg felszelelik, de múltkor láttam egy átcímkezett terméket, és általában rendetlenség van.

– A CBA nem egyetlen adószám alatt működő, egy tulajdonban lévő uniformizált hálózat, és sajnos a minőség sem mindenhol egyforma. Franchise-rendszerben működünk, amelynek megvannak a maga hátrányai. Tény, hogy nem mindenhol egyforma minőségben vagyunk jelenek. De azért érdemes megnézni az újírtású üzleteket. Afelé haladunk, hogy azokat a boltokat is „felhúzzuk”, amelyek ma még nem a dicsőségtáblán szerepelnek. Annak pedig, hogy nem uniformizált a hálózat, vannak

előnyei. Nincs egységesített üzletméret, választék, ezért a boltok jól tudnak alkalmazkodni a helyi igényekhez.

› Jó, tényleg vannak szép boltjaik, de ebben a budai üzletben például nincs vonalkód-leolvasó. Az már nem luxus, igaz? Ha lenne, az ember ellenőrizhetné, hogy mit mennyiért vett.

– Azokban a boltokban, amelyek a hálózat fejlődését biztosítják, mind van vonalkód-leolvasó. Egy időben gondolkodtunk a standardizáláson, de ennek is megvannak a határai. Mármint hogy meddig feszítjük a húrt egy üzlet esetében. Nem érdekünk, hogy tönkremenjenek azok a boltok, ahol nem fér be a költségvetésbe, hogy milliós rendszereket vásároljanak. Most már egyre több nagy boltunk van, és csökken a kisebb, kényelmi boltok száma.

› A szlogenjük az, hogy „a magyar üzletlánc”. Lehet ebből valamikor „magyar multi”?

– Nem, a CBA franchise-cég és az is marad. Míg itthon száz százalékgig magyar tulajdonosokról van szó, addig a külföldi hálózataink esetében nemzetközi franchise-cégeket hozunk létre, és ott ők építik a CBA-t. A határon túli területeken ezért „hazai üzletláncként” határozzuk meg magunkat.

› A terjeszkedésükben mégis vannak nemzeti megfontolások, nem?

– Hogyne. A know-how magyar, itthon jött létre. Van egy örökös harc a magyar kis- és középvállalkozások meg a multik között. A CBA abban próbál segíteni a magyar kisvállalkozóknak, hogy egységes zászló alá terelessék a kereskedőket, és így együtt már versenyképesek lehetünk a multikkal.

› Milyen eszközeik vannak az éles piaci versenyben?

– Nagy trükkjeink nincsenek, de próbálunk minden kategóriában a minőség felé elmozdulni, ezzel különböztetve meg magunkat a többi láncától. Az Auchan és a Cora a hipermarketeit fejleszti. A Tesco kisebb üzletekkel is próbál megerősödni. A Spar kifejezetten a minőségre utazik. A CBA pedig a heterogén adottságai miatt azt teszi az adott környéken, amire az ottani kereskedelmi környezet lehetőséget ad. Nekünk fontos, hogy a magyar termelők és gyártók áruinak nálunk nagyobb arányban jelenjenek meg, mint a multiknál. Pontosan ezért fejlesztjük a „minőségi magyar” termék-kört, saját védjeggyel. Ezzel egyrészt vásárlói igényt elégítünk ki, másrészt támogatjuk a hazai termelőket. Elég jól fogynak ezek az áruk a CBA-boltokban. Van persze, aki mindegyik ugyanazt árulja: a Lidl kőbá-

Az alacsony minőségű termékek nagyobb kockázatot jelentenek az élelmiszerbiztonságra, hiszen az értékes alapanyagokat mással helyettesítik.

nyai boltjában láttam egyszer lóköttőféket és lóitatót, ami nyilván vidéken jól fog, de talán Kőbányán kevésbé.

» A Tesco-botránnykönyvben azt állítja a titokzatos szerző, hogy az áruházlánc nevével futó termékek mindig a legrosszabbak. Önöknél mi a helyzet?

– A saját terméket minden lánc pozicionálja valamilyen szintre. A Tesco ezeket a csíkos árukat nagyon az alsó szintre lőtte be, ugyanis csak az árra koncentrált. Általában az alacsony minőségű termékek nagyobb kockázatot jelentenek az élelmiszerbiztonságra, hiszen az értékes alapanyagokat mással helyettesítik.

» Tejízű ital, sörízű ital és efféle szörnyűségek? – Igen, sokszor beazonosíthatatlan kotyvalékok ezek. Nekünk fontos volt hogy a CBA termékek olcsók legyenek, de a minőségüket a „felsőközép” kategóriába pozicionáltuk. És ez be is jött.

» A könyvben sok szó esik az áruházakat csendben fosztogató alkalmazottakról és vevőkről is. Önöknél vannak-e hasonló módszerek?

MI A FRANCHISE?

A franchise (francia eredetű angol szó, nem fordítható magyarra) egy szerződéses kapcsolaton alapuló együttműködési forma. Többféle tartalma lehet, lényege egy olyan együttműködési megállapodás, amelynek során a franchise-átadó (franchisor) egy értékkel bíró név, általában bejegyzett védjegy, valamint egy hozzá tartozó, értékkel bíró üzletviteli tapasztalat használati jogát adja át, a franchise-átvevő (franchisee) pedig díj fizetésére köteles.

(Forrás: Wikipédia)

A CBA SZÁMOKBAN

A cég franchise hálózatának teljes bruttó árbevétele 2006-ban a CBA becslése szerint meghaladta az 538,5 milliárd forintot. Mindezt több mint 1100 CBA-logós kiskereskedelmi egységben, közel 2000 csatolt kiskereskedelmi egységben, és 45 nagykereskedelmi egységben, 20 régiós központon keresztül érték el. 2006. január 1-jétől a CBA franchise-rendszerben működik.

(Forrás: CBA)

– Akik hajlamosak arra, hogy megkárosítsák a munkahelyüket, nagyon kreatívak. A CBA-nál annyiban más a helyzet, hogy mivel franchise-rendszerben működünk, ezért erősebb a tulajdonosi szemlélet és rálátás. Talán így jobban ki tudjuk szűrni az ilyen eseteket. De mi sem vagyunk teljesen védettek.

» Sok nagy élelmiszer-botránny volt mostanság. Egyetért-e azzal az állítással, hogy Európa élelmiszerszemét-lerakójává váltunk?

– Tény, hogy sok olyan áru került Magyarországra, amely kiszorult a nyugati piacról és kicsit lemaradtunk – de azért nem annyira kritikus a helyzet. A biztonság terén szigorodtak az előírások, és éppen ezért sokkal több ügy derül ki.

» Tehát korábban is ennyi átcímkezés volt, csak nem vettük észre?

– Igen, de a helyzet mégsem tragikus. Az igazi veszélyforrás inkább a hihetetlenül nagy árverseny. Ez odáig fokozódik, hogy a termékekből kivonják az értékes anyagokat. A vásárló kezében a megoldás kulcsa, azzal, hogy nem veszi meg a „hamis” termékeket. Alapvetően a fogyasztói tudatosság növelheti az élelmiszerbiztonságot.

» Milyen CBA-t szeretne tíz év múlva?

– Olyat, hogy ne kelljen pironkodnom egyetlen bolt miatt sem. Szeretnénk megkülönböztetni a boltkategóriáinkat, például a diszkontot, a szupermarketet és a kényelmi boltokat (ahol a főbb szükségleti termékeket kapni).

» Pár év múlva több vagy kevesebb magyar áruval számol a boltjaiban, mint most?

– Nehéz kérdés, hiszen mi az, hogy magyar áru? Lehet, hogy egy árut magyar cég állít elő, de ha megnézi annak a cégnek a részvényeseit, azok már lehetnek mind külföldiek. Azok a kisebb cégek, amely magyar tulajdonban vannak és kizárólag magyar piacra gyártanak, nagyon nehéz helyzetben vannak. Őket senki nem védi meg a piacon. Pedig az ország érdeke lenne, hogy ezek a cégek megmaradjanak és fejlődjenek. A CBA a saját szerény eszközeivel – leginkább a termékfejlesztéssel – próbál segíteni ezeknek a beszállítóknak. De rajtunk kívül senki nem figyel rájuk. Eközben viszont a multik alapvetően még mindig a piacszerzést folytatják, nekik nem érdekük és egyre kevésbé lesz érdekük a magyar termelők védelme. Egy idő és egy bizonyos nagyságrend után a multik nem együttműködni akarnak, hanem diktálni.

» Ön testvérével, Lázár Zoltánnal tizenháromszoros világbajnok fogathajtásban. Ez a sport még mindig hungarikum?

Lázár Vilmos

a CBA Kereskedelmi Kft. rész tulajdonosa; elnökhelyettese, hétszeres fogathajtó világbajnok

Budapestben született 1967-ben. Nős, két gyermeke van

1985-től textilkereskedelmi családi vállalkozásban dolgozik

1993-tól élelmiszer-kiskereskedő, vállalkozó

1994-től CBA-tag, résztulajdonos

2000-től a CBA Kereskedelmi Kft. ügyvezetője

2003-tól a Resti Rt. igazgatósági tagja

2005-től a CBA elnökhelyettese

– A „lovassport” régen igaz volt, hiszen még a múlt században is Magyarországról látták el Európa katonáit lóval. A helyzet akkor romlott el igazán, amikor a rendszerváltáskor az állam teljesen kivonult a lótenyésztésből. Kellene némi idő ahhoz, hogy ebben a szférában is kialakuljon egy új tulajdonosi szerkezet a tőkeerős vállalkozókkal. Ma ismét reneszánszát éli a lótenyésztés, és jó irányba haladnak a dolgok.

» Azért ez egy elitsport, igaz? Így nem is olcsó mulatság.

– Az eredményeink kiválóak, de azért nekünk ez alapvetően hobbi. Nyugaton a lovassport az elitsportok közé tartozik. Érdemes megnézni, hogy ott ez a sport a vitorlázással, a golfal és a tenisszel van egy kategóriában. Nálunk is jó úton haladunk afelé, hogy a középosztály irányába pozicionáljuk. Nem annyira drága sport ez! Egy hobbiló néhány százezer forintba kerül, olcsóbb, mint egy motorkerékpár. És azért ennek a sportnak van stílusa, hagyománya. A lovaglást több látványos rendezvénnel kell népszerűbbé tennünk. Decemberben például rendezünk egy világkupát a Budapest Sportarénában.

» Apropos, motorkerékpár. Ön sportteljesítményei révén számos alkalommal szerzett dicsőséget hazájának. Miért van szüksége arra, hogy a Góji Motorosok tiszteletbeli elnöke legyen?

– Ez egy rossz dolog? Miért?

» Szerintem minimum kínos.

– Szerintem egyáltalán nem. Az emberek tudatában az él, amit mondott, és ezt nagyon nehéz megváltoztatni, mert azt hiszik, hogy ez egy szélsőséges vademberekből álló társaság. Pontosan az ellenkezője az igaz: nagyon nyílt, nagyon szervezett, nagyon tisztességes emberekből álló szervezet ez, amely a motorosok közül a legfegyvermezettebb. Több barátom van ebben a társaságban, akik tudják, hogy nem vagyok kirekesztő vagy radikális, főképp nem szélsőséges. Éppen ezért kértek fel engem erre a tisztségre, hogy ezzel is demonstrálják: ez a társaság nem olyan, mint amilyen vádakkal illetik. A mai túlpolitizált világban – főleg az üzleti szférában – mindenki fél elmondani a véleményét. Ez nem jó. Én nem félek és nem szégyellem elmondani semmiről sem a véleményemet.

» Azt elárulta, hogy a családban nem Ön vásárol élelmiszert, de azt még nem, hogy a felesége hol vásárol...

– A múltkor megláttam egy teszkós zacskót és nagyon nem örültem (nevet) – de a feleségem alapvetően mindig nálunk, azaz a CBA-ban vásárol.

PUSKAPOROSHORDÓK

Palesztin fiatalok izraeli katonai járművet dobálnak. Kő kövön nem marad

forrás: MTI

Most, 2007 novemberében már egészen jól haladunk a demokrácia felé vezető úton, amely rögs bár, de semmi sem akadályozhatja a történelem lendületes kerekét. Persze mielőtt elérünk a Kánaánba, a nemzetközi helyzetnek még fokozódnia kell egy kicsit. Néhan – reakciós elemek – azt mondogatják, baj van Gázától Iszlamabadig, akkora, mint már régen nem volt. Hogy ha Irán körül történik valami, két irányban bedől a dominó, és a nyugati világ húsz évig áshatja a romokat. De ebben egy igazi ideál-demokrata nem hisz, hiszen nem uralkodhat a valóság az eszmén. A reakciósoknak azért röviden összefoglaljuk a tényeket.

PALESZTINA (HAMÁSZ)

Az USA által szorgalmazott első demokratikus palesztin választás a választók éretlenségét jelezte, mert azt az Izrael elpusztítására törő, Amerika-ellenes Hamász nyerte. Az más kérdés, hogy a szélsőséges palesztin szervezet a korábbi kormányzattal ellentétben nem volt korrump, az emberek fegyelmezett, szavatartó erőnek ismerték meg. Jó taktikai érzékkel Washington, az EU és Izrael a Hamász-kormány pénzügyi megfojtása mellett döntött, amit az arab tömegek természetesen a Nyugat demokrácia iránti mélységes elkötelezettsége jelének tekintettek. A nyomás alatt a palesztin „állam” két részre szakadt, és a békés megoldást ezzel sikerült jó időre elnapolni. Cserébe viszont megerősítették a Hamász iráni-szíriai orientációját. Na nem mintha a palesztin politikai és terrorszervezet több lenne egy gyalognál a nagy játszmaiban, de azért tud kellemetlenséget okozni, ha eljő az idő.

LIBANON (HEZBOLLAH)

A térség Svájca a demokrácia-program igazi sikere. A megszálló szíreket sikerült kiszorítani az országból, ami után Damaszkusz meglepő módon úgy gondolta, nem

A világos vagy a sötét támad?

REAKCIÓS SAKK A KÖZEL- KELETEN

írta: DEMKÓ ATTILA

Amikor Bush elnök 2003-ban felvázolta az új Közel-Kelet képét, ideál-demokraták lévén, elnémultunk az áhítattól. Palesztin és izraeli kéz a kézben szedgetik a virágokat egy gyönyörű zöld mezőn, és friss demokráciák hajtásai borítják el a diktatúrák sivatagát. A Macskafogó elnyeli előbb Irakot, Szíriát majd Iránt, s barát leszen minden ember, síita, szunnita, zsidó, arab és perzsa.

**Jó taktikai
érzéssel
Washington,
az EU és
Izrael
a Hamász-
kormány
pénzügyi
megfojtása
mellett
döntött**

fűződik tovább érdeke Libanon stabilitásához. Napi kötelező program lett a szírekkel szembenálló politikusok felrobbantása, és az Iráni Forradalmi Gárda által kiképzett Hezbollah úgy döntött, elrabol néhány izraeli katonát. Az ebből adódó kisebb háború szétverte Libanon frissen épített infra-struktúráját (különös tekintettel a völgyhidakra, amelyek itt valódi hegyek között épülnek és bizonyára olcsóbbak, mint Somogy megyében), az irániak kipróbálhatták fegyvereiket az izraeliekén, a Hezbollah pedig megdicsőült, miután remizett a Közel-Kelet legerősebb hadseregével szemben. Kemény fiúk ezek, a nyolcvanas években nekik köszönhetette Irán, hogy darabokra szedhette a CIA közel-keleti hálózatát. Most pedig sokan nagyon elgondolkodtak, vajon jó ötlet-e Teherán megrendszabályozása. Sajnos a Hezbollah nem rés, hanem bástya a demokrácia-ellenes erő frontján.

SZÍRIA

Asszadék (előbb Hafez, majd az updatelt Bashir-féle verzió) örökletes hűbérbirtoka a demokrácia-program második fő célpontja volt Irak után. Emiatt minden korábbinál közelebb került Iránhoz, és most Teherán tábláján a királynő szerepét tölti be. Mint a királynő általában, nagyon erős, de csalfa is. Irán útja a Hezbollahhoz és a Hamászhoz Damaszkuszon keresztül vezet, és a szírek Irakban sokat tettek – fegyverutánpótlás, terroristák átengedése a határon – azért, hogy az amerikai katonák hullaszkában távozzanak a szunnita felkelők uralta régiókból. Állítólag még egy pici atomfegyvert is építgetnek észak-koreai segítségével, Izrael legalábbis valamit baráti-lag lebombázott a minap Szíriában. Az arab állam szerint üres épületeket, ami csak egy fokkal hihetőbb a helyi propagandában igen kedvelt kisdédovós, illetve bébitápszergyáros változatnál. A szimpatikus békeharcos Damaszkusz azért csalfa, mert saját akarata van. Nem is igazán bábu, már abból ítélve, hogy párszor odakacsintott a demokrácia erőinek: neki ugyebár ára van. Valamiféle izraeli megszállás alatt lévő Golán-fennsíkról, meg a libanoni szír pozíciókról szolt a fáma, az USA viszont pár éve még úgy ítélte meg, hogy nem fizet, hanem eszik. Mivel az iraki burger a torkán akadt, ez eddig elmaradt. Fizetni viszont Libanonnal – a szírek történelmi okokból tekintik magukénak a kis országot – erősen erkölcstelen lenne. Rádásul Izrael nem akarja visszaadni a teljes Golán-fennsíkot az 1967 előtti határokig – e két okból egyelőre csak álmodozni lehet a királynő megfordít-

tásáról. Pedig nem lenne nagyobb csapás a demokrácia-ellenes erő frontjára a Közel-Keleten, mint a királynőt a haladó táborban tudni.

IRAK

Az iraki demokrácia a program ék-köve. Az emberek sorban állnak, hogy szektás és erősen iszlám fundamentalista orientáltságú pártjaikra adhassák le szavazataikat. A szekuláris, Amerika-barát pártok semmire sem vitték, dehát ezek nyilván csak kezdeti nehézségek, mint ahogy az „etnikai tisztogatás” fedőnevű népi társasjáték is, ami immár milliókat érint. A fenti ragyogó sikerek mellett sajnos egyben két futója született a sötét ellennek az Irakban szétvert gyengécske bástyából. (Ez a bástya egyébként független tényezőként nemcsak a demokrácia erői, hanem Teherán ambíciói számára is gátat jelentett, így annál nagyobb öngólnak tartják megsemmisítését egyes reakciók, ami persze defetizmus.) A két új futó a szunnita és a síita felkelés, amelyet érthetetlen módon a lakosság egy jelentős része támogat. Jelenleg 160 000 amerikai katonát kötnek le, de lassan öt év után már győzelemre áll a haladás. Ha Iránban történik valami, akkor picit fokozódik a kihívás. Vajon lehetséges, hogy a Szaddám uralma alól felszabadított síita harcosok – perzsa fegyverekkel – tömegesen amerikai katonákra támadjanak? Ha igen, akkor ez csak egy átmeneti döccenő lehet az úton. Hogy a projektet reklámozó brosúrában ezt nem olvashattuk, tudjuk be annak, hogy választásokon demokráciában is lehet egy picit túlozni, kozmetikázni.

IRÁN

Évezredekken át Perzsia volt a legnagyobb hatalom a térségben, és most a király visszatért, vagy legalábbis erre törekszik. Reakciók szerint megerősödése a Macskafogó-projektnek köszönhető, de ez csak lázítás, bomlasztás. A király hírszerzői, kiképzői, terroristái és pénze révén mindenhol ott van, ahol ott kell lenni. Irakban, Afganisztánban amerikai katonákat robbantgat közvetve, de közvetlenül is. Libanonban a Hezbollahot képi Izrael ellen, Gázába gurulnak a dollárok Hamászt támogatni, Szíriával pedig épülget a Tengely. Ő az ellen központja, nem éppen tejhatalmú, hisz’ nem parancsolhat minden bábunak az oldalán (ez egy anarchikus sakkjátszma), de befolyása nagy és növekszik. Mivel a demokrácia-misszió célpontjának érzi magát – beteges paranoiával túldimenzionálva Washington jóindulatú intéseit és összekötve egyes iráni kisebbségek (kurdok, azeriek)

lázongását a CIA tevékenységével –, védekezik és támad. Erősebbnek tünteti fel magát, mint amilyen, de az biztos, hogy nagyot tud ütni. Nemcsak az Öbölben, hanem Irakban, Libanonban és Afganisztánban is. Mivel pedig szorgos kis kezek valószínűleg folyamatosan dolgoznak a síita atombombán, és a demokrácia erői úgy érzik, ezt nem hagyhatják, ezért krízis van. Az más kérdés, hogy mindezt hagyták Izraelnek, Indiának, Pakisztánnak, Észak-Koreának. Ha Iránnak atomja lesz, az viszont elfogadhatatlan. Aki ezt a felfogást vitatja, az reakciós. Van tehát egy „lehet, hogy nagyon nagy baj lesz”, illetve egy „biztos, hogy nagy baj lesz” opció. Ha iráni kezek Libanonból egy izraeli hadihajót el tudnak találni a Földközi-tengeren, mennyivel könnyebb meglékelni egy 400 méter hosszú szupertankert a Hormuzi-szorosban, gondolhatják a szkeptikusok. Ilyen esetben persze csak a rémhírtérjesztők szerint lesz 1000 forint a benzin, és

Szírbarát palesztinok harcra készen Libanonban. Messze a megbékélés

megy át recesszióba a nyugati gazdaság. Iránt megtámadni, nem ellenzem – vagy hova is raktuk a vesszőt?

AFGANISZTÁN

A tálibok megint csak egy bátya voltak, amely szemben állt a demokrácia frontjával és az iráni ellennel is. Őket mindenképpen le kellett venni a tábláról, mert valami olyat műveltek patronáltjaik (bizonyos Oszama és köre), amitől még a cinikus reakciós elhajlók is zavart éreztek az erőben. Amióta nincsenek hatalmon, Teherán befolyása folyamatosan nő. Mostanában – micsoda véletlen – iráni fegyverek jelentek meg a tálibok meg az Irán-barát, síita vallású, a perzsához közel álló nyelvű hazara kisebbség kezében. Egy gyenge huszár és egy gyalog a táblán e két tényező, de kényelmetlen helyen. A demokrácia-projekt egyébként Irakhoz hasonlóan itt is jól halad: vannak szektás pártok, egy csöpp kábítószer-termelés (a globális herointermelés 93%-a), de mindezt a történelmi szükségszerűségek szét-

**Szorgos kis
kezek való-
színűleg fo-
lyamatosan
dolgoznak
a síita atom-
bombán**

zúzzák majd. Azt mondják egyesek: a gondokat az okozza, hogy Irak miatt nem volt elég pénz és katonai erő Afganisztán rendbetételére. Ettől minden demokrata elhatárolódik, egyébként is: nincs pazarlás, nincs tékozlás!

PAKISZTÁN

Ez a bájos ország – az iszlám atom hona – már jórészt egy másik táblán játszik (regionális jelentőségű királyként), de mindenképpen szót érdemel. Ura egy finom diktátor, bizonyos Pervez, aki megdöntötte demokratikusan megválasztott elődjét, de ezt taktikai okokból elnézték neki Washingtontól Brüsszelig. Most viszont ingadozik a széke, amit kétséges, hogy a lezajlott választásfésülés megerősíthet-e. Ha bedől, az nem lesz jó a demokrácia híveinek, ezért támogatják. Valamiért a muzulmán tömegek mindebben kép-mutatást látnak, pedig erről nincs szó. Hogy itt lehet az ellenzékét földbe döngölni, ott meg nem, lehet

atombombát építeni, a szomszéd viszont mehet a kőkorszakba, ha megpróbálja? Hogy valaki azt mondja, Pakisztán nem demokratikusabb, mint Irán? Mindez pusztán reakciós populizmus, a tömegek mételye, elutasítjuk. Oszama és csapata valószínűleg egyébként itt rejtőzködik, elfuthatnak, de nem bújhatnak. Vagy mégis?

SAKK-MATT

A realisták – akarom mondani, reakciósok – szerint a demokrácia erői rosszul állnak, és ha nem vigyáznak, lehet rosszabb is. Ilyen helyzetben nem jó lépni, inkább várni kell. S nem elhinni a saját propagandát: a másik oldal nem éjsötét, vannak árnyalatai is. Ha mégis lépünk, csak egy gyaloggal tegyük, és ne érzékeny helyen, mert borul a tábla, és sakk-matt lesz mindenkinek. Annál egy patt is jobb. Persze mi, ideál-demokraták e defetista jóslatoktól elhatárolódunk. Lassan írom, hogy mindenki értse: elhatárolódunk.

Kijevi gigászok csatái

OLIGARCHÁK
BÁBSZÍNHÁZA

írta: BENKŐ LEVENTE CSONGOR

Apokaliptikus összezapás a nyugati demokrácia lánnglelkű kereszteslovagjai és a vodkától bűzölgő muszkavezetők sötét erői közt – írhatnánk a nemrég lezajlott ukrainai választásokról. Nem tesszük.

Megírja ezt helyettünk bárki más, aki a hazai és nemzetközi média főáramában e téma kapcsán értekezik. Persze töredelmesen elismerjük: a fenti klisé híján senki sem gondolná, hogy bármit is ért a kijevi politika történetéből. Mindenesetre a választások eredményeképp Julia Timosenko Blokkja és Juscsenko elnök Mi Ukrajnánk listája párfős többséggel rendelkezik az új Legfelső Radában, a két fél koalíciós megállapodást is kötött, s ezáltal újra összeállni látszik a 2004-ben „narancsosként” elhíresült szövetség. Legálabbis egyelőre.

A MILLIÓ DOLLÁROS
MANDÁTUM

Az okosak – joggal – Ukrajna huntingtoni megosztottságáról, a nyugati, katolikus ukrán nacionalisták és a keleti iparvidékeken koncentrálódó, a negyvenhétmilliós összlakosság egyötödét alkotó oroszajkú kisebbség elmentéről értekeznek. Halljuk Csernomirgyin kijevi orosz nagykövet – aki korábban véletlenül nemcsak miniszterelnök, hanem a persze pusztán piaci alapon működő Gazprom vezérigazgatója is volt –, amint nyíltan az új kormány összetételétől teszi függővé Moszkva jóindulatát a hirtelen behajtni kívánt gázadósság kapcsán. Leegyszerűsítés azonban az ukrán po-

litikát kizárólag ezen a szemüvegen át nézni. A lakosság nagyjából harmada kétnyelvű, s identitása is bizonytalan – ami az ukrán államiság szerény hagyományainak tükrében nem csoda. A narancsos tábor új vezéralakjának, a hajában jellegzetes kalácsot hordó Julia Timosenkónak a pártja pedig meg sem felel a nyugat-kelet tipizálásnak. Földrajzilag az ország középső területeire támaszkodik, szavazóbázisa igazi vegyes felvágott: a csinos Julia a keleti orosz tömbben is sok hívet hódított magának. A történeti-kulturális megosztottság nem elsőrendű ok, inkább eszköz az ukrán belpolitikában. Bármilyen kiélezettnek is tűnik külső szemmel a belső konfliktus, a politikai pártok ideológiai besorolása alapvetően lehetetlen. A most tömbösödő pártokat a kilencvenes években jórészt a Szovjetunió szétesését követő rablóprivatizáció idején meggazdagodott oligarchák alapították saját üzleti érdekeik képviseletére (lásd keretes összeállításunkat). Az ukrán politika gyakorlatilag ezen oligarchák manőverezésének lenyomata. Egy-egy mandátum a Radában közvetlen üzleti-politikai befolyásra váltható, állandó a képviselők vándorlása az egyes csoportok között, s az elmúlt ciklusban olyan is akadt, aki öt frakciót járt meg. Tavasszal Janukovics miniszterelnök fogott hoz-

zá ellenlábasa, Juscsenko elnök képviselőinek kivásárlásához – egy mandátum ára a hírek szerint egymillió dollár körül mozgott –, utóbbi pedig a mostani előrehozott választásokba menekült még azelőtt, hogy a miniszterelnök az alkotmányos többséget összegegyeztetve megfosztotta volna hatásköreitől.

KLÁNTÉRKÉP, PLEBEJUS
POLITIKA

Ukrajna a milliárdosok lakosságához viszonyított arányában megelőzi Oroszországot, bár Kijevben az asztalon heverő zsetonok értéke alacsonyabb egy nagyságrenddel. A klánok három erőközpontban csoportosulnak. Dnipropetrovszk tekinthet vissza a legszebb múltra, hiszen a hetvenes-nyolcvanas évek apparátcsikrélmjét ő adhatta a hazának (idevalósi a 2004-ig regnáló Kucsma elnök, de Julia Timosenko is). A rablóprivatizáció korszakába lépve Dnipropetrovszk mellé felnőtt Kijev és Donyeck – utóbbi pár éve vette át a prímet befolyás tekintetében, és Janukovics szilárd háttérként vált ismertté. Nem lehet azonban egy erőközpontot kizárólag egy politikai oldalra sorolni. Donyeck – és Ukrajna – legerősebb oligarchája, az egyébként tatár nemzetiségű Rinat Akhmetov szilárdan az „oroszbarát” Régiók Pártjának képviselője. (Sokat elárul, hogy az RP legutóbbi kongresszusán az újságírók többet fényképezték őt, mint azt a Janukovics miniszterelnököt, akinek klasszikus szovjet arcéle az amerikai kampánytanácsadók serénykedése ellenére sem igen különböztethető meg saját testőreitől.) A donyecki iparmedence Szerhij Taruta vezette másik

mágnáscsoportja ugyanakkor Jucszenkót támogatja, sőt, egyik fontos emberük még az elnök által uralt nemzetbiztonsági bizottságot is vezette a legutóbbi időkhöz. S a többiek? A Privat Holdings élén álló dniproetrovszki Kolomojszkij hol Jucszenkóval, hol Timosenkóval hozták hírbe, a jó nevű Zsevago acélkiterítést viszont nemrég utóbbival látták együtt helikopterezni. Apropos, Julia: a radikális oligarchia-ellenességével tömegeket hódító ukrán Jeanne d'Arc annak idején maga is e körben kezdte. Az indulótőkét a peresztrojka jegyében ügyesen indított komszomolos videokölcsönző-hálózat – majd annak privatizálása – biztosította. Timosenko ezt követően egy acélipari kiterítést a gázüzletágban lelt rá a plebejus politika lényegére, s a kilencvenes évek közepén már az egyik legnagyobb energiaipari cég élén vezényelte az Oroszországból Ukrajnába irányuló gázimportot. Majd általános vélemények szerint rablóból pandúrrá lett, amit némileg hitelesít a tény, hogy 2001-ben sittre vágta a cég élén elkövetett állítólagos ipari méretű gázlopásért és adócsalásért cserébe. (Oroszországban 2005-ig volt érvényben elfogatóparancs ellene. Azután ejtették, hogy – Jucszenkóval való összehalmozását követően – kénytelen volt megválni miniszterelnöki tisztségétől.)

AZ ELIT JÁTÉKAI ÉS A LÚZEREK

Timosenko forradalmi hevületével szemben Jucszenko mindig óvatosabb

volt, ami persze a 2004-es kampányban összeszedett, kis híján végzetessé vált dioxinmérgezése fényében relatívnak tűnhet. A privatizációs ügyletek felülvizsgálatát blokkolta és modus vivendit alakított ki a kezelhető oligarchákkal. Megválasztása óta saját politikai túlélése érdekében a nagy integrátor szerepében manőverezik az erőcsoportok közt – most is a Janukoviccsal való kiegyezés felé szorítja Timosenkót. Mindez sokat elárul az ukrán politika működési logikájáról: az oligarchák fő szándéka az, hogy senki se rendelkezzen túlhatalommal. Ha valamelyik erőcsoport nagyon megerősödik, akkor lassan átmennek a másik oldalra, hogy senki se szerezhesse meg a politikai hatalomnak az egészét, hanem jussanak valamiféle kompromisszumra. Ezért van az, hogy bár 2004-ben és a tavaszi válságkor is végletekben fogalmaztak a főszereplők, és sokan polgárháborúról beszéltek, valójában senkinek nem érdeke a káosz és a végletes szakítás. A mostani kampányban az olyan megosztó szimbolikus kérdések, mint az orosz nyelv hivatalos státusa vagy az ország NATO-tagsága kifejezetten háttérbe szorultak. Janukovics például korábban oroszul beszélt, de mióta miniszterelnök lett, legtöbbször ukrán nyelven szólal meg a médiában. Minden korábbi szövege ellenére sem lett második államnyelv az oroszból, de még csak erre vonatkozó törvénytervezetet sem nyújtottak be. Bizonyos gesztusokat tehát Moszkva felé eljátszik ugyan, de igazából a Janukovics mögött álló

nagyitőke sem érdekelt abban, hogy az orosz gőzhenger átgázoljon rajta. Azaz a szerencsétlen lúzereket felvultató tömegtüntetésekkel megtárgyalott látszat ellenére a társadalom teljes kizárásával vezényelt ukrán „demokrácia” nem megcsontosodott frontvonalakról, hanem a szűk eliten belül zajló oligopol versenyről, a versenyzők közti dinamikus egyensúlyról szól.

KETTŐBŐL NULLA

Bár volt rá némi esélye, a kárpátaljai magyar közösség ezúttal sem tudott képviselőt juttatni a kijevi parlamentbe. Ennek elsődleges oka a listára átváltított választási rendszer, amelynek révén immár nem érvényesül a Beregszász környéki magyar tömb. Országosan pedig olyannyira eltölpül, hogy az ukrán pártok nem törik magukat magyar képviselőket tenni saját listáik biztosan befutó helyeire. Jucszenko elnök pártjának a vártnál rosszabb szereplése miatt ezért nem jutott mandátumhoz a Mi Ukrajnánk lajstromán helyet kapott Kovács Miklós, a magyarság hagyományos érdekvédelmi szervezetének, a KMKSZ-nek az elnöke, aki a kudarc ellenére a magyar szavazatok többségét „hozta”. Lyukra futott viszont a jelentős MSZP-s hátszéllel megtölt Tóth Mihály, akit befutó helyre tettek ugyan a narancsosoktól Janukovicsékhöz átvált ukrán szocialisták, de pártjuk nem érte el a bejutáshoz szükséges küszöböt – ráadásul a magyarok körében sem bizonyult túl népszerűnek.

Az indulótőkét a peresztrojka jegyében ügyesen indított komszomolos videokölcsönző-hálózat – majd annak privatizálása – biztosította

AKIK A SZÁLAKAT MOZGATJÁK

Rinat Akhmetov (41 éves)

Érdekeltségek az acélipar, az energia, a bankszektor, a telekommunikáció, a média és – az FC Saktar Donyeck tulajdonosaként – a futball világában. Janukovics szilárd támogatója, a Régiók Pártjának képviselője. Becsült vagyona: **15 milliárd USD.**

Viktor Pinczuk (46 éves)

Acélipari, média- és bankszektoromogul. Leonyid Kucsma volt államfő veje, volt parlamenti képviselő. Janukovicsot támogatta 2004-ben, majd formálisan visszavonult a politikától. Becsült vagyona: **7 milliárd USD.**

Igor Kolomojszkij (44 éves)

A bankszektorra, ércbányászatra, energia-szektorra, médiára specializálódott. A több európai országban és az Egyesült Államokban is jelenlévő Privat üzleti csoport tulajdonosa. Formális politikai szerepet nem vállalt, hírek szerint viszont több pártot is támogatott már. Becsült vagyona: **3,5 milliárd USD.**

Szerhij Taruta (52 éves)

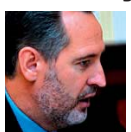
Fő profilja az acélipar, s e szektorban jelentős hazai és külföldi érdekeltségekkel rendelkezik. Neve a Dunaferri tulajdonosaként Magyarországon is ismerősen cseng. Melléktevékenységek: gépgyártás, gáztermelés, vendéglátóipar. Az általa vezetett Donbass Ipari Szövetség kimaradni látszik a politikából, de megfigyelők Jucszenko-pártinak tartják. Becsült vagyona: **2,3 milliárd USD.**

Kosztyantin Zsevago (32 éves!)

Ércbányászaton, bankszektoron és ingatlanban utazik. A kilencvenes években több pártot is megjárta, jelenleg Julia Timosenko blokkjának tagja. Becsült vagyona: **2 milliárd USD.**

Dimitrij Firtas (42 éves)

Energia-, vegyipari, média- és ingatlanbiznisz a vadászterülete. A 2006-os orosz-ukrán gázvita „megoldásaként” létrehozott, Svájcban bejegyzett RosUkrEnergo importőr cégben a Gazprom partnereként nagyon erős moszkvai befektetéssel rendelkezik. Becsült vagyona: **1,4 milliárd USD.**

Csípős magyar nyaralást ígér a Lengyelországban kihelyezett plakát. Kétértelmű üzenet, egyértelmű márkahiány

Egy nem létező országimázs nyomában

ARCÁTLAN ORSZÁG

írta: BÖSZÖRMÉNYI NAGY GERGELY

Gondolunk-e néha piaci márkaként Magyarországra? Nem? Semmi gond, nem is a mi dolgunk. Annál inkább kormányzati feladat (lenne), hogy pénzt és energiát szánjon egy minőségi országmarika kialakítására a külföldi fogyasztók irányában. A szakterületet mégis – belátjuk, nem újdonság – látványos inkompetencia övezi az elmúlt években.

Amostani apropó: Hiller István kultuszminiszter október elején tett bejelentése szerint 2008-ban reneszánsz emlékévet rendez Magyarország. A cél: nemzetközi ismertséget szerezni hazánk Mátyás-korabeli örökségének, s idecsábítani az igényes kultúrafogyasztókat szerte a nagyvilágból. Szép – állapíthatnánk meg egyszerűen. És naivan, ha nem lennénk tökéletesen tisztában vele, hogy az évről évre ismétlődő, változó sikerű hazai és külhoni programsorozatok, ilyen-olyan emlékévek, magyar-hetek és -napok mögött továbbra sem találni semmiféle

átfogó, hosszútávra épülő országmarketing-koncepciót.

Azt, hogy fontos lenne, nem vitatja senki. Nem csupán egy szép Magyarország-logóról van szó: letisztult, jól beazonosítható és egy-egy világosan kiemelt területre (például kultúrára, egészségturizmusra vagy épp természeti értékekre) épülő arculat a sikeres országimázs alapja, s bármennyire is ördögtől valónak tetszik e fogalmak összekapcsolása, ma egy népszerűsítésre vágyó ország is klasszikus márkázásra, brandingre szorul. Márpedig jelenleg az ország-márkák versenyében sem állunk job-

ban, mint a gazdasági növekedés, a kedvező adókörnyezet vagy a politikai stabilitás területén – miért is állnánk, hiszen ezek is az imázs fontos összetevői. Pedig tudatos márkáépítéssel, Magyarország fő üzenetének kijelölésével, s ennek megfelelő fejlesztésekkel nemcsak nagyobb ismertségre, de több és kalkulálhatóbb idegenforgalmi bevételre is számíthatnánk. Az országimázs tehát – az egykori szocialista vádakkal szemben – nem humbug, nem önáltatás, még csak nem is a hazának tett szívesség. Sokkal inkább tiszta és kézzel fogható gazdasági érdek.

NINCS SZÁMUNKRA HELY

Az országok márkaként való megjelenését egyedülálló minőségben kutató londoni FutureBrands ügynökség legutóbbi globális felmérése (Country Brand Index, CBI) lesújtó képet mutat a magyar országimázsról. Bár a mértékadó dokumentum nem kevesebb mint 19 különböző kategóriában állítja fel a 10 legsikeresebb országimázs rangsorát, hazánk csupán egyetlenegyre bírt feliratkozni: tizedikek lettünk a legelviselhetőbb árfekvésű célpontok (Value of money) versenyében. Ez az „eredmény” még akkor is vitatható értékű, ha igaz, de az igazán nagy bajok csak ezután következnek. Hogy hazánk megemlégtessék a legszínvonalasabb művészeti kínálatot (Art and culture) vagy a legautentikusabb történelmi élményt nyújtó országok között (Authenticity), nem is remélhettük. Sőt – minő meglepetés – a Pannon pumának nincs helye a leg-

csábítóbb befektetési célpontok, de még a kormányzat által sokat emlegetett konferenciaturizmus legkedveltebb célszágai között sem. Tehát nagyjából sehol, miközben térségünkben többek között Horvátország és Csehország is elismert országimázs-stratégiával büszkélkedhet.

Lemaradásunk oka – mint minden más területen: politikai. Ezen felül pedig felettébb magyaros történet, és tökéletesen jellemző az elmúlt évek közállapotaira, hogy az országimázs ügyét sikerült pártpolitikai kérdéssé silányítani. A polgári kormány e téren tett kezdeményezéseit (például kreatív ügynökségek megbízását állami rendezvények vagy miniszterelnöki látogatások feldolgozásával) kezdetlegesen nevezhetjük, azonban tény, hogy az országimázs építése, mint állami feladatkör a 2000–2002 közötti időszakban került be a hazai köztudatba. A 2002-es kormányváltást követően azonban a szocialista-liberális kormány ahelyett, hogy saját koncepciót állított volna fel Magyarország külföldi arculatépítésére, előbb – Keller László közpénzügyi államtitkár vezérletével – az Orbánék által felállított hivatalok (mint az Országimázs Központ és beszállítói) politikai üldözésébe kezdett, majd (miután visszaéléseket nem sikerült találni) a téma teljes egészében fagyaszdtóba került.

STRATÉGIA NÉLKÜL, NAGYOKAT ELMÉLKEDVE

A kormány 2002 óta tehát nemcsak kiszáll az országimázsból, de önálló területként egyenesen megtagadta azt. Így hazánk arculatépítésének feladata kizárólag a Magyar Turizmus Zrt. szezonális kampányaira, és egy e célra elkülönített, méltatlanul szűk kasszára maradt. Megfelelő finanszírozás híján persze az illetékesek sem tudnak csodát tenni, ahogy azt a 2005-ös Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégiában maga a cég is elismerte. A CNN-en vásárolt reklámidőt és az indoor felületeket (pl. nyugat-európai repülőterek plakát-helyeit) ismét csak a Kisalföld/gulyás/Parlament fantáziátlan háromszögével, gyenge minőségű fotómontázsokkal sikerült megtölteni. Ami ennél is fontosabb: Magyarország továbbra sem döntött saját arculati profiljáról. Arról, hogy gyógyfürdőin keresztül egészségturizmusra, egyetemeit kihasználva tudományos idegenforgalomra, eredményehez hűen sportkultúrájára, esetleg valamely más ötletre építi-e XXI. századi arcát.

Pedig csak egyet választhatunk. A magas nemzetközi (el)ismertséget elért kis országok titka, hogy nem

aprózzák el üzeneteiket, hanem a kommunikációjukban egyetlenegy témára koncentrálnak. Ahogy Csehország történelmi városaira (mint autentikus történelmi örökségre), Horvátország a tengerparti kikapcsolódásra (mint kommersz pihenési lehetősége) vagy Szlovénia természeti kincseire (mint aktív, outdoor kikapcsolódásra). Ha nincs döntés, nincs siker. És akkor országimázs ügyben is marad az „akciókormányzás”: mint tavaly novemberben, amikor a kormány a Magyar Turizmus Zrt. országimázs-keretének derék 30 milliós gyorssegélyezésével próbálta orvosolni a budapesti zavargások és leverése keltette nemzetközi sajtó-visszhangot.

Akadnak azért érdekes fejlemények is. Ezek közé tartozik, hogy 2004-től Gyurcsány farvizén új, marketing szemléletű személyiségek kerültek a kormányzat kommunikációs boszorkánykonyhájának közelébe, élükön Dessewffy Tibor mélyfügetlen szociológussal és az általa vezetett DEMOS Alapítvánnyal. Már pedig e cég egyenesen a baloldali progresszió kiemelt céljai között emlegeti az országimázs felvirágoztatását. Olyannyira, hogy alig egy éve nemzetközi konferenciát rendeztek Budapesten 'Nation branding' címmel, ahol Dessewffy új ország-márka kialakítását szorgalmazta, célként pedig egyenesen az „ezer brand országáról” vizionált. Olyan arculatépítésről, melynek az átlagpolgár is aktív átélője és alakítója lehet – akármit is jelentsen ez. A gyurcsányi progresszív holdudvar vonzalmát a témához – minden rosszindulatunknak megfelelően – mégis keserű székszissal kell fogadnunk: a beszédn kívül ugyanis állambácsi továbbra sem vállal semmiféle felelősséget országimázs ügyben.

CIVIL KURÁZSI?

Ezzel elérkeztünk az egyik legérdekesebb újdonsághoz. A kormány érdektelensége közepette ugyanis most a kreatív szféra képviselői mutatnak feltűnő érdeklődést az országmarketing iránt. Miután a Geszti Péterhez köthető @@© évek óta ezzel kapcsolatos versenykiírásokat tesz, legújabbán a jól menő Republic of Art reklámügynökség arcaként ismert Fabricius Gábor indított útjára interaktív fórumot „Mik vogymuk?” címmel, az ország lehetséges szimbólumainak ötletbörzéjeként. Bár a fiatalokat célzó kezdeményezés (mely az ittván.org internetes portálon kapott helyet) akár figyelemreméltó kiindulópont is lehetne, az eddig beérkezett ötleteket inkább nevezhetjük látletnek, mint újszerűnek. Ennek alapján ugyanis még a webkettes korosztály fantáziája sem terjed tovább a marcipánból

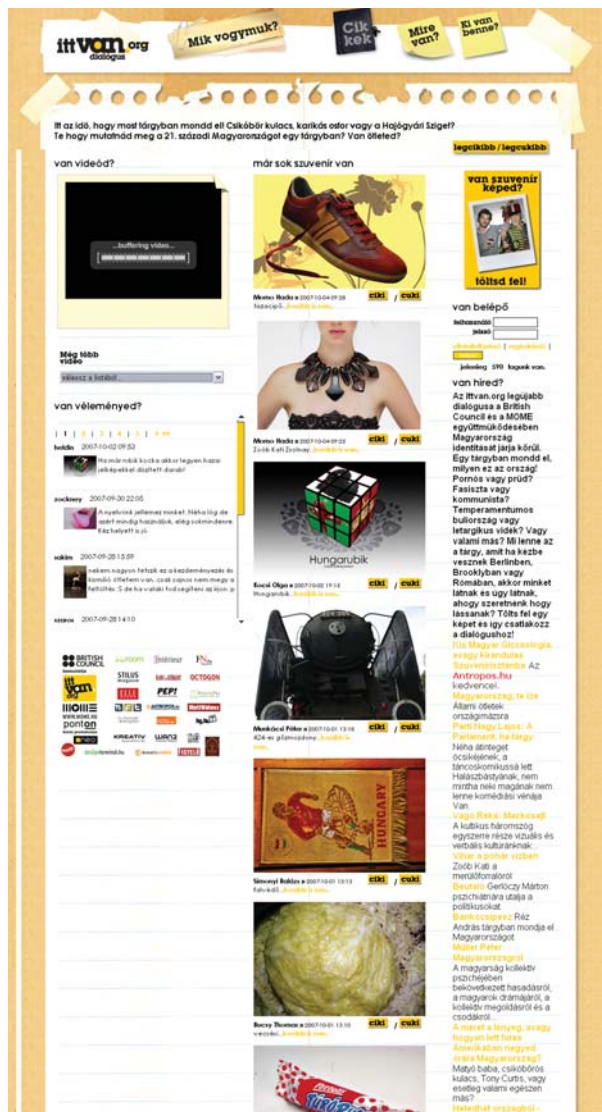
gyúrt bajszos betyárfiguránál vagy a kulstartó-Parlamentnél.

Az országimázs felépítésének koordinációját, finanszírozását, megvalósítását természetesen nem veheti át az államtól sem a piaci, sem a civil szféra. Persze kiegészítheti azt saját kezdeményezéseivel, de a központi magyar brand és üzenet, valamint célba juttatási csatornáinak, célpiacainak kialakítása a kormány stratégiai feladata lenne. Az országimázs versenyében központi elhivatottság nélkül elbukunk. A hatalom – néhány, önmagában jelentéktelen kivételtől eltekintve – öt évvel az Országimázs Központ megszüntetése után is úgy kerüli a témát, mintha máig komoly frusztráció volnának vele kapcsolatban. Mialatt az emlékekben kimerül a fantázia (egyébként a 2008-as reneszánsz évre is csupán röhejes 1 milliárd forintot szán a kabinet), térségbeli versenytársaink komoly előnyre tesznek szert. Mi meg maradunk a sor végén, mint másban, lassan megszokjuk már. Ha egyszer mégis lesz magyar országimázs, talán jobb is, ha nem ők csinálják.

Ismét csak a Kisalföld/gulyás/Parlament fantáziátlan háromszögével, gyenge minőségű fotómontázsokkal sikerült megtölteni

www.ittván.org

Oli bácsi megmongya a frankót

AZ ANTIKOMMUNIZMUSRÓL

írta: TVISZT OLIVÉR

Antikommunistának (és hogy mindenki megnyugodjon: antifasisztának) lenni: emberi, polgári, madárvédelmi kötelesség. E politikai krédó jegyében hintjük el reakciós gondolatainkat a magyar életben, abban bízva, hogy az antikommunisták örvendetes szaporodásával párhuzamosan ugyanily örvendetesen csökken majd Moldova György olvasótábora.

Az antikommunizmus eszmei tartalmával azonban már nem sokat lehet vitatkozni mostanság: egy demokrata az antifasiszta és antikommunista

Hétvégén vendégség volt minálunk. Ki kellett vágni a rezet, mert főnöki jelenség látogatott el mihozzánk, aki egy közismert gourmet/-mand. Úgyhogy eszement rohángálás volt persze már két nappal korábban, vásárlás, alvás közben ránk terpeszkedő, mászás szakácskönyvek előli menekülés félálomban. (Nézett-e már önnel farkasszemet egy nagyméretű Dzsemi Olivér vagy Nájdzsella Lószon hajnali fél háromkor, öt centiméterről, hatalmas, jatagánnak látszó tárgyat lóbálva?) Takarítás, hogy megpróbáljunk jobb képet adni arról, amik mink vagyunk valójában. Úgyhogy szennyeshalom behajigálása a gyerekágyba, majd csergével való letakarása; porszívás ott, ahol a papok táncolnak. A főnökkel közös, ámde benne rossz emlékeket idéző nőismerőseket szerepeltető fényképek eltüntetése. Vendégek érkezése előtt három perccel lerohanás főzőtejszínért (a közeli kisbolt beszerzésének döntő részét az ötcentes Várda Drink-termékek adják, képzelhetni a gaudiumot, amellyel maligánkedvelő polgártársaink fogadnak bennünket). A kaputelefon jelzése után a vörös jelű, ún. „kilencven másodperces” takarítóprogram beindítása.

De minden megvan.

Kissé izzadtan, porosan, s azon morfondírozva, hogy az előkészületek során végzetesen meglazult házastársi kapcsolatokkal mit kezdünk holnaptól, de ott állunk az ajtóban és fogadjuk kedves vendégeinket. Szélesre tárjuk sznobériánk tárházát, aperitif-fel házalunk, nagyvilágian csevegünk

az élet folyásáról, könyveket mutogatunk, gyermeket csitítunk, megy minden, mint a karikacsapás. A vacsora jól halad, hitvesünk simán zsebre teszi a tévében jatagánnal hadonászó, festett hajú brit konyhaterroristák bármelyikét, a főnökség elismerően csettintget, előveszi emberarcát, tréfálkozik, és a hajdani szép időkre emlékezünk.

Most ne firtassuk, milyen körülmények között szakadt meg annak idején kapcsolatunk mondott egyénnel, rég volt, fiatalok voltunk és élvehajhászok. Nők jöttek, nők mentek: tényleg nem érdekes. A sors úgy hozta, hogy hitvesünk most függő viszonyba került vele, barátkoznunk kell: ott lebeg előttünk a havi törlesztés rémképe, a téli gyermekcipők lúdvérce és az a sok sárga csekk a konyhasztalon – ahogy a költő dalolja.

A desszert tájékán kerítünk sort a sikamlósabb kérdésekre – a nők nem most jönnek. Tudva azt, hogy a főnök – igaz, tíz évvel ezelőtt – progresszív jobboldali nézeteket vallott, viszonylagos óvatlansággal közéleti témákra tereljük a beszélgetést. Hiba volt. Szó szót követ, az asszonyok idegesen pillognak egymásra, mi kényszeredetten mosolygunk.

„Csodálkozom rajtad. Te ezekre szavazol?” – veti szemünkre lesújtóan. „Én mindig a legnagyobb antikommunista pártra szavaztam” – hajítjuk bátran a kesztyűt az archa. „Cócó, kik azok a kommunisták? Mit keres akkor ott Pozsgay, Szűrös meg a többi? Mik ezek a hülye programpontok?”

Csak a gyorsolvasóknak mondom: ez az az utca, amelybe nem szabad bemenni. Ha szituatíve nyomjuk le ezt a játszmát, abban nem nyerhetünk, de tényleg nagyon nem, ugyanakkor.

Pozsgay Imre, Szűrös Mátyás és mások nem örökösei az egykori párt-nómenklatúra kapcsolati hálójának, vagyonának és az oly szépen „Hálózatnak” nevezett érdekösszefonódásnak. Lúzerek voltak-e vagy csak kiestek a pikszisből, netán komolyan gondolták, amit: ezt most ne firtassuk. Mindenesetre nem ők ücsörögnek az itt most kényelmi okokból meg nem vezetett zéérték igazgatótanácsaiban, ahonnan különösebb gond nélkül össze lehetne szedni az 1985-ös Forradalmi Ifjúsági Napok szervezőbizottságát. A hálózatiak onnan oktatják szépre, jóra, szabadpiacra a magyar népességet, ami még a magunkfajta vad atlantistából is előhossa a Prónay Pálba ojtott Schuster Lórántot. Az antikommunizmus eszmei tartalmával azonban már nem sokat lehet vitatkozni mostanság: egy demokrata az antifasiszta és antikommunista.

Pont.

Nem belemenve az örök vitába arról, hogy a kommunizmus jót akart-e és csak rosszul sikerült (egyebiránt: muhaha), a nácik meg eleve rosszat akartak és ezt teljesítették is, azt azért szögezzük le: az egyes áldozat szempontjából édesmindegy, hogy világnézet, származása a társadalmi forradalom vagy a fajelmélet szempontjából üldözendő-e, a vese leverése mindkét esetben ugyanannyira fáj.

Ráaadásul a kommunizmus közelebb van. A náci ugyan létezik, de nem sok vizet zavarnak. Még elődeikhez is hűtlenek. Egy virtigli nemzeti-szocialista állam elsőként a mai bombares hülyegyerekeket rakná helyre; egy nemzetiszocialista államban nem fehérűzős pogóhajókra van szükség, hanem pedánsan fanatikus, lehetőség szerint cvikkeres tisztviselőkre, akik adminisztrálják a kegyetlenséget. A kommunizmus ellenben a velünk/bennünk élő erkölcsi rossz. A kommunizmus embereket ölt csak azért, hogy megmutathassa, neki van igaza. Ilyet egyikünk sem tesz, még a balra indexelő, ám jobbra hajtó marhákkal sem merészelnék ezt, ugye, honjaim? Mint minden totális ideológia, a kommunizmus és híve, a kommunista sem bírja az ellentmondást, és az ellenzők rendszabályozására megejtően egyszerű módszerei voltak/vannak. Kommunistának lenni nem mosolyogtató és kedves lelki zárkózottság, egyfajta agyi bogár, hanem sokfelől zárt rendszerben való gondolkodás. De még ez is hagyján. A szabad forráskódú szoftverek használoi (mellékág: az emberek, akik Commandert használnak), a makettépítők és geoceccselők szintén elég zártak, de nem bántanak senkit. A kommunistákkal az a gond, hogy az outputok végtelenek és nemcsak a demokratikus normáknak meg hasonló emelkedett eszméknek, hanem a józan észnek is ellentmondanak. És ők nem csak hangemberkednek, mint a felbőszült modellező („Az Italeri-cuccok gyártójának evezőlapáttal kéne szétverni a fejét. Láttál már ilyen sorjás Focke-Wulfot, most komolyan?”), hanem összeszorított szájjal meg is teszik azt, amit mondanak. Megalázni, bezárni, megölni. Kellett idő hozzá, hogy kiderüljön: nem működik. Talán azért a késés, mert a teljesen zárt gondolati rendszerek mindig rendkívül vonzóak. S a kommunizmus, hála Lukács György karizmájának (cvikker!), Nyugat-Európában is eladható volt, ám különböző, itt nem részletezett körülmények miatt az ottani társadalmak – bár az értelmiségi vonzerő megvolt – nem haraptak a keleti hülyeségre. Önként mondjuk, mi sem.

Intés a kisdedekhez: minden olyan eszmétől óvakodjatok, amely azt állítja, hogy a világ egyszerű és könnyen áttekinthető. A világ nem megismerhető, gyerekek. Aki azt állítja, hogy mindenre tud választ, az vagy komcsi, vagy náci, vagy pí-vizet akar rádverni. (Aki most előszedi a keresztény egyházakat párhuzamnak, annak tíz fekvőtámasz, és holnap már ne lásd itt.) És nem árt óvatosságnak lenni. A kommunizmus nem a töméntelen – fizikai és szellemi – erőszakba dőlt bele, hanem a saját dugájába, mondhatni. Addig nyomta a vakert a szép

holnapról, a modernitás mindent leigázó varázshatalmáról, hogy a nagyközönség csak nézte-szagolta az infúzióról működő pártfőtitkárokat, a varázslatosan hasító Latvia kisbuszokat meg a Bristol vécépapírt: és a kontaszt a Szuper Csenellel igen erős vala, és láták a népek, hogy amiben élének, az röhejes, szánandó és kisszerű, és gondolák, hogy igen jó lenne egy két-normás képmagnó az Orion alá. Ez volt a bukás első lépcsője. Nem a csilagháború, nem '56 (sajnos) és nem Bibó István szemüvege (szarukeretes!).

A kommunizmus édesgyermek a posztkommunizmus. A papus kimúlt, ivadékai a szakértelem hullámain hajóznak a továbbra is szép jövő felé. De a mentális térkép, az maradt. A földhözragadság kultusza, a távolba mutogatás („reform vagy bukás”), a hibások és a felelősök folyamatos keresése (vö. „kapzsi orvosok”, „ingenyelő egyetemisták”, „dologtalan vasutasok”). És a bázis posztkommunistáinál győn a többi. A sunyi egyenlődsdi, a másik méltóságának sárba tiprása, a méltányosság, az empátia és a szolidaritás hiánya, a sületlen ateizmus („Farkas Berci fent volt, és mégse látta a nagyfőnököt, höhő”) és mindenfajta szellemi teljesítmény lebecsülése („a filozófiával be lehet verni a szöveget?”). Hogy ne ostromolják szerkesztőségünket felhevült olvasók: igen, a posztkommunizmusnak mi is részei vagyunk, önzők, gyakorta cinikusak, gyávák és intoleránsak. A 1989-1990, a rendszerváltás csak a folyamat kezdete volt. Ettől fogva szabad másként gondolni, ez már nem társadalom- (oh) és haladásellenes tevékenység. De hogy mikorra lesz itt olyan világ, hogy ne másodlagos frissességű posztmarxista marhaságokat tekintsünk az emberi gondolkodás csúcsának, no, az odébb van. A legjobb az, amikor derék baloldali publicisták a „főlöleges”, „gyűlölködő”, „állandóan visszatérő” antikommunizmusról értekeznek, mint a magyarság rákfenéjéről, a jobb jövő gáncsáról. Ilyen esetekben fejtszunk le egy parti lovasistvánt fejben és helyettesítsünk be.

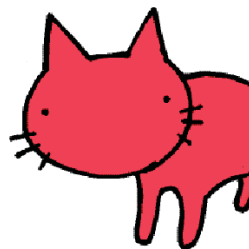
A Főnök sardonnetől piros arcáról lassan lekúszik a pír. Elgondolkodik. Örömmel látja, hogy képesek vagyunk még a reflektált gondolkodásra, ugyan fantomok ellen harcolunk, mert hát sokkal nagyobb probléma az, hogy csak tajvani utángyártott halogént lehet venni a Honda Accordjához. Valaha ő is gondolt ilyesfélétet, de rájött, hogy ez botorság: mindennapi problémák vannak, a borban jó évjáratok és összehangolt repülőmenetrendek, az a lényeg. A mültra mutogatás olyan meddő.

„Áh, mi nem mutogatunk sem a múltba, sem a jövőbe” – tiltakozunk. Csak mindkettőt szomorúan nézzük.

Doromboló cicus-díj

SZIKLA A VÍZBEN

Cicusunk szereti az októbert. A kertben előszeretettel fúrja magát bele az avarhalmokba, hogy aztán a szerkesztőségi ajtót megkaparászva, s bebocsátást nyerve immár a jólfűtött szerkesztőségi szobában doromboljon a duruzsuló dobkályhának. Azért persze feladata is van a reakciós macseknek. Az eléhordott havi hírlaptermésből kell kiválasztani a díj követelményeinek megfelelő írást vagy írásokat. Az elmúlt hónapban cicusunk nem sokat teketóriázott. Amikor meglátta a Népszavában Sebes György Hab a tortán című írását, habozás nélkül rátelepedett az újságra, s hangoz dorombolással adta a világ tudtára elégedettségét. A kormányfő tisztasági csomagjának politikai nagyszerűségét elemző cikknek már a felütése is kielégíti a legkényesebb macskaízlést: „Mióta Boross Péter nem miniszterelnök – és ennek immár 13 éve –, igen pontosan látja, mi a baj és bölcsen meg is fogalmazza.” Cicusunk örömmel tapasztalja, hogy darutollas, rendkívüli állapot bevezetését tervező, kadétiskolás elmeháborodottból milyen könnyedén válhat valaki a modern szociáldemokrácia példaképévé. Arra még persze Boross sem képes, hogy letaszítsa a dobogó legfelső fokáról az Egyes Számú Demokratát. Hiszen ő sziklát hajított az állóvízbe – ezt cicus Sebes György másik, szintén a köztisztasági elszántágot ünneplő cikkéből tudta meg. A felütésénél: „az őszödi beszédhez mérhető a kormányfő hétfői bejelentésének jelentősége. Az a hét pont, amelylyel Gyurcsány Ferenc hadat üzent a politikai szürkegazdaságnak, egészen konkrét cselekvési terv”, macskánk már elégedett. Alig tudjuk kirángatni alóla az újságot. Amikor felolvassuk a cikk megrendült summáját („azt mondhatjuk, keresztúthoz ért a magyar demokrácia, a parlamentarizmus egésze”), tudjuk: cicusunk ebben a hónapban is jól választott. – A. B. A.

fotók: KÉSMÁRKI PÉTER

KAPTA FÁNÁL MARAD

írta: AMBRUS BALÁZS

Az VW csoport jövő évi katalógusában is megjelenik a lábbelik Lamborghinijeként számon tartott Vass-cipő, melynek névadójával, **Vass Lászlóval** beszélgettünk hagyományról, cipődivatról és a honi kisszerűségről. Hogy azután az üzletben szemügyre véve néhány igazán elegáns kompozíciót, megnyugodjunk: él magyar, áll Buda még.

» Ha nem mondja rögtön, hogy épp a Lamborghini reklámfotózásáról jött haza, ezzel a nyitókérdéssel kezdtünk volna – ha a Salamander cipő egy Peugeot 307-es, akkor az önök cipőire milyen autómárka illene?

– Az VW csoporté a Lamborghini, ők hívtak, hiszen igazi kuriózumnak számítanak a kézzel készített autók, éppen úgy, mint a kézzel készített cipők. A fel nem tett kérdésre tehát azt hiszem, válaszoltam. Élmény volt látni, hogy ezeknél az autóknál is kézzel varrják a bőrkárpitot.

Ami a cipőket illeti: ha egy piramishoz hasonlítjuk őket, akkor legalul vannak a kínai sportcipők, az-

tán a bőr konfekciócipők, legfelül pedig a méret után készített, tradicionális cipők.

» Az egyedi cipőkészítés mesterfokára a mi képzeletünkben az apáról fiúra szálló családi hagyomány továbbvitele által lehet eljutni. Mikor készült az első pár Vass-cipő?

– Ki kell ábrándítsam, én vagyok az első generáció. Huszonnégy éves koromban mestervizsgáztam, de már előtte önállóan dolgoztam a körúton. Női cipőket, szandálokat gyártottunk saját tervek alapján. A magyar közönség előtt még nem ismert divatot követtük, ez hozta meg

az első sikereket. Az előzményekhez hozzátartozik, hogy a technikai érettségi vizsga után a Magyar Divatintézet cipőrészlégéhez kerültem. Ott hozzájutottunk külföldi divatlapokhoz, és az abban található lábbeliket másoltuk. Éreztük a stílusirányzatot, amire nagyon nagy igény volt.

» Most már nincs igény?

– A rendszerváltással bejöttek a rendkívül silány filléres áruk és nagy külföldi gyártók, mellettük labdába sem lehet rúgni. Nehéz döntés volt, de rájöttünk, hogy 20 év

után a női cipőgyártást abba kell hagyni. Azóta működtetjük a manufaktúrát.

› Mit tart a magyar cipőgyártás aranykorának?

– A hatvanas, hetvenes években még kétszáz cipőkészítő kisiparos működött Budapesten. Ezt követően kezdett kihaló szakmává válni a miénk. A nagyok által diktált tempót nem lehet bírni, a Salamander negyedévente új kollekcióval jön elő.

› A tartósság terén azonban egyértelműen a kézzel készített cipőké az elsőség.

– Értelemszerűen nem a nálunk vásárolt egyetlen cipőjüket hordják a mi vásárlóink. Más lábbelikkel változtatják, bár az sem ritka, hogy több pár Vass-cipőt vásárol egy-egy ügyfél. Normál használat mellett akár tíz évig is tart a cipőnk. Minőségi kifogások alig érkeznek. Ha mégis valami gond adódik, akkor – miként a szervizben az autót – javítani tudjuk a cipőt. Szétszedjük, és gyakorlatilag újracsináljuk. Jellemzően a talp kopik el, ilyenkor visszabontjuk az egészet, a felsőrész megmarad, de kap egy új talpat. Ilyen ma már nagyon kevés helyen van. Nem olcsó a javítás, de a már lábhoz alakult felsőrésszel gyakorlatilag egy bejáratott új cipőt kapunk.

Az igazi cipőgourmand-ok szívesen hordják helyes döntésük bizonyítékát, a tizenkét, tizenöt évvel korábban vásárolt cipőjüket. Erre sokan büszkébbek, mint a legdrágább ár-

fekvésű cipők tulajdonosai új szerzeményünkre. Különös érzés találkozni tizenöt évvel korábban készített cipőinkkel. Persze azonnal felismerem, ha tőlünk származik az az oldtimer darab, mely felújításra visszatér hozzánk. Olyan ez, mint a régi kocsik szeretete.

› Ha végigmegy az utcán, figyeli, hogy ki milyen cipőt hord? Ízlés dolgában hogyan állunk Európa más nagyvárosaihoz viszonyítva?

– Én csak úgy tudok az utcán végigmenni, hogy a lábakat nézem. Szakmai ártalom. Bécs és Budapest között már óriási a különbség. Bécsben minden harmadik ember lábán egy jó minőségű cipő van. Budapesten harmincből találok egy ilyent, és rendszerint az is külföldi. Bázisban a képzőművészeti biennálén megjelenő galériások, gyűjtők kivétel nélkül adnak erre. Míg nálunk az órájukat mutogatják a tehetősebbek, tőlünk nyugatabbra diszkrétebben, inkább a cipőjükkel üzennek. Visszajutott hozzánk olyan párbeszéd-törredék is, hogy Stockholmban az egyik német a svéd tárgyalópartnerének a cipőjét látva megkérdezte, hogy neki is Vass-cipője van?

› Hogyan jellemezné ügyfelei társadalmi státusát?

– Cipőinknek nagyobb becsülete van külföldön, mint itthon. Vevőink nyolcvan százaléka külföldi. Többnyire vállalatvezetők, üzletemberek, jómódú turisták. Többször kaptunk olyan névjegykártyát, amin csak a név állt, báró vagy gróf előtaggal. A titulusokat nem írják rá. Az arisztokraták ezt a stílust követik. A magyarok közül módos vállalkozók, politikusok készíttetnek nálunk méret után lábbelit. Bár tudom, nem olcsó mulatság ez, nyugaton háromszor drágább a kézi gyártású cipő. Mi öt hét alatt készítnék el méret után cipőt, külföldön azonban nyolc, kilenc hónapra vállalnak. Ennek az a magyarázata, hogy alig van nyugati iparos, aki kézbe vesz még szabászollót. Elvértve tradícióból, szakmaszeretettel, családi keretek között maguk dolgoznak, vagy – ez a jellemzőbb – ügyes keleti cipőkészítőkkel dolgoztatnak. Én húsz embernek adok munkát, ez külföldön óriási vállalkozásnak számítana, ha lenne.

› Mit üzen az ön számára a tény, hogy valaki diplomáciai találkozóra középkelet lakcipőben villant?

– Mi klasszikus színekkel dolgozunk, feketével és a barna árnyalataival, mely elme egy egészen a sárgáig. Állami protokoll-eseményeken szokatlan, azonban a kék is klasszikus szín. Épp előbb volt bent egy vevő, kék antilopbőrt kért. Őt is kiszolgáltuk.

› Hol van az extrém elvárásokkal szembeni tűrőhatára? Vörös lánghelvékkel ékesített, kigyóbbőr motoroscsizmát vállalt?

– Az már nem én az én asztalom. Bármit nem vállalom el. És ez csak részben ízlés kérdése. Csizmákat amúgy sem készítnék, de tippet tudunk adni, hogy hol érdemes próbálkozni.

› Mire lehet következtetni egy lábból?

– Régebben az emberek lába kisebb volt. Legutóbb Hollandiában rengeteg két méter közeli embert láttam. Nagyobb súlyt tartanak, robosztusabbak. Aztán – ön is látta – itt volt ez a japán úr. Ő harmincnolcas méretet keresett. Tokióba exportálunk, ott a szortiment harmincnolcastól negyvenkettesig tart. Ugyanez németországi export esetén negyvenkettestől negyvenhetesig.

› Új Péter a mi értelmezési rendszerünkben elsősorban újság-főszerkesztő, az önében egyfajta kaptafa. Bemutatná nekünk őt?

– Van egy régi kaptafánk, egy bécsi, Péter nevű cipőkészítő mestertől kaptuk. Róla neveztük el. Most ezt a kaptafát megújítottuk, modernizáltuk. Ez lenne új Péter. Egyébként hét különböző kaptafára dolgozunk, mind a hétnek más az orra, más jellegzetessége van. Ezen a hét kaptafán készül húsz különböző modell. Erre mondják, hogy egy kaptafára készül valami. A régi Péterre készült a Norweger és a Slipper. Lehetne többet is, de mi csak ezt a kettőt. Az új Péterre kilencet készítnék, a legkedveltebbeket.

› Nyilván számos közismert embert is ügyfelei között tudhat. Említene párat?

– Tudja, láttam egyszer egy híres bécsi cipőkészítővel felvett interjút. Ő nevek említésével reklámozta a cipőit. Magyarországon ez nem megy. Megtapasztaltam, hogy milyen kellemetlenségeknek teszi ki magát az ember, ha fellebbenti a fátylat egy-egy módosabb vevője kiletéről. Anynyit azonban elmondhatok, hogy vásárolt már nálunk Budapestre látogató európai ország miniszterelnöke is. A biztonságiak lezárták az egész utcát és a látogatás előtt bombakereső kutyával szagoltatták végig az utcát.

› Hogyan hozza magát újra egyensúlyba, látva a kommersz nyomában járó irigységet?

– Kihálnak az értékek, a tradíciók. Tudja, hol lehet még igazán jó cipőket találkozni az emberek lábán? A templomok előtt vasárnap, amikor az idősebb emberek kijönnek a miséről. Húsz, huszonöt évvel ezelőtt készített cipőket látni, melyek azóta szolgálják orvos, ügyvéd gazdáikat. Ezekhez a darabokhoz persze nincs közünk, de jó látni, hogy a manapság divatos, eldobható tárgyi kultúrában azért a régi dolgoknak is akad még egy-két tisztelője.

Jó látni, hogy a manapság divatos, eldobható tárgyi kultúrában azért a régi dolgoknak is akad még egy-két tisztelője

fotó: STOCK.XCHING

AZ IDŐ SZAVA

írta: AMBRUS BALÁZS

Nem vagyunk különösebben nagy barátai a Lukács Laci eszkábálta Tankcsapdának, de egy-némely dologra pontosan ráéreztek. Mert ugye „az jelenti a rangot, hogy mennyire állat az autód, mekkora mellú a nő...” Igen.

Sőt, igen, igen. Z. Jánosról lesz itt szó érintőlegesen, de még mielőtt csipe-szünkkel a tárgylemezre pottyantánánk a kipeparált példányt, elővágás jelleggel mintát veszünk a kite-nyésztett példány tágabb élőhelye, a magyar rögválóság humuszából.

Induljunk az egyszerűség kedvéért a gimnázium harmadik B osztá-

lyából. Alapvetően minden szar, a hülye felnőttek rohannak a pénzüik után, kikészülnek, elválnak, meghalnak. Ebből a korszakos felismerésből táplálkozik (ideig-óráig) az emo, a Metal Hammer újság, beadott felvételi a színművészetre, meg a Free Tibet mozgalom. Lóbálják nagy meggyőződéssel a középső ujjukat a gyerekek, felfeszül persze a Che Guevara-póló is, esetleg kis vörös csillag a hajtóka alá, csak haveroknak, privát használatra; másoknak surranó és árpád-sáv, be-kaphatjátok. Amivel egészen addig nincs is baj, amíg nem kell a mit, miéltre cizelláltabb válasszal elő-rukkolniuk. Kár is lenne tagadni, mi magunk is hittünk a szeretet és az összefogás erejében, növesztet-tünk hosszú haját, love, peace, freedom, aztán az élet hamar ki-verte az ideák hárfáját finom kis kezeink közül. De legalább benne volt.

Ezzel szemben ez a Zuschlag mintha a Parlament parkolójában, egy Audi A6-os anyósülésén, Veres János bivalybőr aktatáskájából született volna erre a világra. Előélete tokkal, vonóval kimaradt, anyanyelve elsajátításához lefüggönyözött dolgozósobák elejtett félmondatai szolgáltatottak példamondatokat. Szó se róla, inspiratív környezet, napi ingázás tévéstúdióból ülésterembe, pártházba. Az élet iskolájában maga a Tanár Úr és a hozzá hasonló médiagecik oktatták jó modorra, visszafogottságra. Hogy világos legyen, mire célzunk, előtű-

runk Havas Henrik kincses tárházából egy valóságérzékeny gyöngyszemet. „...amikor a Kókával együtt helikoptereztem, az is óriási botrány volt, hogy neki helikoptere van, meg másfélmillió órása. Hát az enyém drágább az övéénél, de hát ez kit érdekel? Magyarországon nem illik arról beszélni, hogy mondjuk nekem milyen óram van. Ez például egy Rolex.” Szóval így. Helyben vagyunk.

Oda lett téve nekünk az éjjeliasztalra a rendszerváltás mellé, aranyozott műanyag keretben a csillogó jövő fényképe. Erre utal a maga kendőzetlenségében az a pár képkocka is, mely a hivatali luxusautók bűvölete és az ájtatos holokauszó-megemlékezés között egyensúlyozó kiscsávó öntudatlanul őszinte szavait rögzítette. Ám még mielőtt bárki is azt hinné, hogy a formás mellek és az aszfaltszagató gépek iránti pavlovi reflexet kiváltó elkötelezettség oldalfüggő lenne, citálnunk kell a rosszabbban élünk, mint négy éve szlogen megalkotójának kevésbé ismert, ellenőrizetlen forrásból származó, ám annál beszéde-sebb bonmot-ját: luxus baloldal, Lexus jobboldal.

Most itt állunk, derékig Zuschlagban, de ez a történet nem róla szól. Vastagon benne van a kan-kultusz, a partifoto.hu világa, Tanár Úr műzsája: K.A., a Porsche és a Lamborgini gyorsulási versenye az M7-esen. Mert kialakult és széles körben stabilizálódott az egocentrikusság legsúlyosabb formája, mely szerint nekem ez jár. Mindent akarunk. IQ-szinttől függően vigyázunk

Zuschlag mintha a Parla-ment parkolójában, egy Audi A6-os anyósülésén, Veres János bivalybőr aktatáskájából született volna erre a világra

a szerzés kidolgozottságára, mely a baseballütős megoldásoktól a cégre íratáson át a fantomszervezetek kreálásáig terjed.

Sikereseznek látszani, ergo birto-kolni már-már kötelesség. Kimu-tathatóan megoldozón bizonyos ja-vakért pedig az örök vesztes szinonimájává kezd alakulni. És olyat hallottál, hogy valaki a közügyekért dolgozik? Azért, hogy az országon segítsen? – tette fel a kérdést még tavaly egy ismeretlen katona a nagy Szekeres Imrének, aki így válaszolt: Ilyet nem. Ilyenre az elmúlt 15 évben nem volt példa.

Akkor most min is csodálko-zunk?

RACKET

fotó: KÉSMÁRKI PÉTER

**Húszévenként az első húszban?
Magyarok a világranglisták élén**

TÜNDÖKLŐ TENISZ- TITÁNOK

írta: SZŐKE ÁKOS

Szávay Ágnes utóbbi hónapokban szinte futószalagon szállított sikerei a figyelem középpontjába állították a fehér sportot. Igazi reakciós sportág lévén, kötelességünknek érezzük, hogy a magyar játékosok teljesítményének számbavételével hódoljunk a honi csillagok előtt.

Találós kérdéssel nyitunk: mi a közös Asbóth Józsefben, Körmöczy Zsuzsában, Taróczy Balázsban, Temesvári Andreában, Kapros Anikóban, Szávay Ágnesben és Szeles Mónikában? Nagyon tudtak/tudnak teniszezni? Persze. Segítünk.

Magyarok, akik mindannyian megnyerték már legalább egy alkalommal a világ legrangosabb teniszeversenyei – azaz a négy Grand Slamviadal – legalább egyikét. Igaz, hogy némelyikük „csak” az úgynevezett „open éra” előtt – amikor még hivatásos versenyzők nem indulhattak a versenyeken –, némelyikük „csak” párosban, némelyikük pedig „csak” a juniorok mezőnyében, de a lényegen ez mit sem változtat. Ők már életük végéig Roland Garros-bajnokok, wimbledoni győztesek, Austral vagy éppen US Open-elsők maradnak.

HATVAN ÉVE A SZEREN

Asbóth József 1947-ben diadalmaskodott egyesben a francia – igaz, ekkor még nem nyílt, vagyis kizárólag az amatőrök számára meghirdetett – teniszbajnokságon. Az általa is birtokba vett férfi győztesnek járó színezüst kupát a mai napig Coupe des Mousquetaires-nek hívják. A kupa a négy muskétás emlékét őrzi – az addig verhetetlennek számító amerikai Davis Kupa-csapatot 1927-ben hazai földön térdre kényszerítő legendás René Lacoste, Jean Borotra, Henri Cochet, Jacques Brugnon kvartettét. A felsorolt bajnokok közül Lacoste neve csenghet a legismerősebben, ami nem csoda, hiszen a sportsikereket kiaknázva saját néven alapított cége ma Franciaország vezető sportszergyártója. Íratlan szabály, hogy francia teniszező csak krokodilos szerkőben léphet pályára.

Körmöczy Zsuzsa 1958-ban szintén egyesben és szintén Párizsban győzött. Ugyanebben az évben Wimbledonban is elődöntőt játszott, majd a következő évben Franciaországban ismét elverekedte magát a döntőig. Ezenkívül még kétszer volt Grand Slam-tornán elődöntős és négyszer jutott el a negyedöntőig – kétszer Párizsban és kétszer Wimbledonban, ami magyar viszonylatban páratlan teljesítmény. Különösen annak tükrében, hogy ezek elérésére nem a boldog békeidőkben, hanem a kommunizmus legsötétebb éveiben került sor, amikor a fehér sportot, mint kispolgári csökevényt, megbélyegezték.

T. BALÁZS

Ezért volt hatalmas szenzáció, hogy a puhuló diktatúra idején is legfeljebb csak a túrt kategóriába sorolt – de

semmi esetre sem a támogatottak közé tartozó – sportban olyan kimagasló eredmények születtek, mint Taróczy Balázs párosban elért, 1985-ös wimbledoni sikere. A kiváló sportember ezzel fejezte meg 1981-es, ugyancsak párosban aratott Roland Garros-győzelmét, amivel a sportág első magyar duplázója lett. Erre rajta kívül csak Szávay Ágnes volt képes, igaz, ő 2005-ben egyben a juniorok mezőnyében tudott ismételni, Párizs után szintén Wimbledonban. Taróczy 1981-től 1986-ig állandó partnerével, a svájci Heinz Güntharddal összesen 16 tornagyőzelemig vitte, amivel sokáig a páros világranglista harmadik helyén állt, miközben egyéniben is a világranglista tizenharmadik helyéig jutott. Túl azon, hogy tizenhárom egyben elért tornagyőzelme során olyan nagyjúk sülték be vele szemben, mint Ilie Nastase, Ivan Lendl vagy Yannick Noah, edzőként is maradandót alkotott, az ő kezei közül került ki Goran Ivanisevic, a későbbi wimbledoni bajnok.

Ilyen előkelő eredményekkel az „open érában” rajta kívül csak Temesvári Andrea büszkélkedhetett, aki egy ideig a világranglista harmadik helyén tanyázott. Csak neki sikerült mind a négy Grand Slam tornán legalább három kört menetelni, nem csoda, hogy 1986-ban, a párizsi döntőben az akkori világelső, Martina Navratilova oldalán sima győzelmet aratott a Steffi Graf-Gabriela Sabatini duó felett.

Kapros Anikó 2000-es Melbourne-i junior egyes bajnoki címét követően nagy ígéretnek tűnt, azonban ezt a parádés teljesítményt a felnőtt mezőnyben nem tudta megismételni. A jelenleg is világelső, négyszeres Roland Garros-győztes Justin Henin skalpját ugyan óriási meglepetésre 2002-ben Párizsban éppen megszerezte (miután az esélytelenek nyugalmaival már rögtön az első fordulóban búcsúztatta a belga fenomenét), a folytatás azonban mégsem sikerült olyan fényesen.

SZÜNET

A világranglista első tizenhat helyére Temesvári óta nem tudta beverekedni magát magyar versenyző, aminek a nagy tornákon való kiemelés szempontjából van kardinális jelentősége. Erre Szávay Ágnest megelőzően Mandula Petrának lehetett leginkább esélye, aki a francia nyílt teniszbajnokságon 2001-ben a nyolcaddöntőig jutott, azonban az iga-zán átütő siker, egy jelentős tornagyőzelem neki sem jött össze.

A felnőtt elitbe idén üstökösként berobbanó tinisztár, Szávay Ágnes

eddig teljesítménye több mint ígéretes. Szeptember végén már a világranglista huszadik helyét foglalta el, és ha a combsérülés nem jön közbe, akár már a januári Austral Open előtt az első tizenhatban lehetett volna. Szávay idei eredményei mindenképp bizakodásra adnak okot, különös tekintettel a US Openen és a pekingi viadalon mutatott káprázatos teljesítményére. Köztudott, hogy idén Flushing Meadows-ban negyedöntőt játszott, a kínai verseny döntőjében pedig gyakorlatilag a sírből feltámadva a világ harmadik számú teniszezőjét, a szerb Jankovicot az utolsó játszmában lemosta a pályáról. A szakemberek szerint az „open érában” ő lehet az első, aki akár a felnőtt egyes kategóriában is Grand Slam-tornát nyer. Feltéve, hogy betegség és sérülés felkészülését a későbbiekben nem hátráltatja.

HATÁRON TÚLI MAGYAROK

Nem magyar állampolgárként, de vállaltan magyar nemzetiségűként elért sikerei okán nem mulaszthatjuk el megemlíteni minden idők legnagyobb magyar anyanyelvű bajnokát, Szeles Mónikát sem. Pályafutását ugyan jugoszláv színekben kezdte és amerikaiként fejezte be, nemrégiben azonban megszerezte a magyar állampolgárságot is. Kár, hogy csak a visszavonulását követően – mondatja velünk a bennünk lakozó teniszrajongó pánmagyar. A tehetséges újvidéki lányra a teniszguru Nick Bollettieri figyelt fel, az ő világ-hírű floridai teniszakadémiáján sikerült elsajátítania a szakma minden csínját-bínját.

Szeles pályafutása során ötvenkilenc tornagyőzelmet könyvelhetett el, amelyből ötvenháromat egyben ért el, az Austral Opent négyszer, a Roland Garrost háromszor, a US Opent pedig kétszer nyerte meg, és csak a wimbledoni salátástól hiányzik a kollekciójából. Magasan ívelő karrierjét – miután már közel két éve vezette a világranglistát – egy elmebeteg Steffi Graf-rajongó törte ketté, aki 1993-ban, a hamburgi verseny egyik szünetében a nézőtérről a pályára befutva egy késsel hátba szúrta a német játékos legnagyobb riválisát. A merényletet követően két évbe tellett, míg újra pályára tudott lépni, de visszakapaszkodni a csúcsra már nem volt képes, jöllehet a számára legkedvesebb Austral Opent még egy utolsó alkalommal megnyerte. A mai napig kifogástalanul beszél magyarul, magyarságát pályája csúcán is büszkén vállalta.

Ő

A női mezőnyhöz képest férfi vonalon sokkal szerényebb a felhozatal. Taróczy óta Noszály „Nagy Ő” Sán-

Honfitársaink a salakpályás viadalokon diadal-maskodtak legtöbbször. Ennek oka az, hogy idehaza szinte kivétel nélkül ilyenek a pályák

dornak és Sávolt Attilának sikerült egyedül átlépni a bűvös száz-as átomhatárt, már ami a világranglistán elért helyezést illeti, azonban tartósan megragadni a világelitben nekik sem sikerült. Párosban is voltak kisebb-nagyobb fellángolások, mint például a hazai teniszéletben hosszú éveken keresztül hegemon szerepet játszó Köves-Markovits duó egy-egy nemzetközi szinten is jegyzett eredménye, összességében azonban a férfimezőny egésze utcahosszal van lemaradva női teniszezőink teljesítménye és eredményessége mögött.

Honfitársaink a salakpályás viadalokon diadal-maskodtak legtöbbször. Ennek oka az, hogy idehaza szinte kivétel nélkül ilyenek a pályák. Kevesen tudják, hogy az egyetlen salakpályás Grand Slam-verseny névadója, Roland Garros az I. világháborúban tüntette ki magát mint vadászpilóta, a teniszhez igazából semmi köze nem volt. A Bois de Boulogne-ban található teniszstadiont a háborút követően az 1918-ban hősi halált halt repülősről nevezték el. A stadionról aztán átragadt a név a versenyre, és ma már ez a bajnokság hivatalos elnevezése. Érdekes, hogy szintén ezt a nevet viseli a Francia Köztársaság fennhatósága alatt álló Indiai-óceánban található sziget, Reunion nemzetközi repülőtere is.

ÓVNIVALÓ

EGY KIS SÉTA

írta: MOLNÁR NIKOLETT

Mit szólsz egy laza, délelőtti sétához Budapest szívében, mondjuk a Király utca, Erzsébet körút, Rákóczi út, Károly körút között? Bingó, a régi zsidónegyedben.

ADohány utcai zsinagógától indulunk, a séta vezetője pedig Egri Orsolya, az Óvás! Egyesület egyik alapítója. Nem ez az első ilyen útja, ahogy ezt a kezében lévő sokat forgatott jegyzetköteg is mutatja. „Igyekszem mindig valami újat is kitalálni” – jegyzi meg mosolyogva. Majd belevág a középebe: „Tudtátok, hogy a világ második, Európában pedig a legnagyobb zsinagóga mellett állunk éppen? Közel háromezer ember elfér benne, a szakrális építészet egyik legszebb gyöngyszeme ez a Ludwig Förster által tervezett épület.” Lassan elindulunk a Dohány utcán, Orsolya pedig meséli a magyarországi zsidók történetét, az 1900-s évek elejétől egészen napjainkig. A csípős reggeli szél alattomosan bekúszik a kabátok alá, miközben elhaladunk a iszlám építészet jegyeit magán viselő Hősök temetője, és a Zsidó Múzeum előtt. Ahogy áthaladunk a Rumbach Sebestyén utcán, kicsit úgy érezzük, mintha megállt volna az idő. Az ódon bérházak a 19. századba röptének vissza minket, és csak a szürke falakról lepergő vakolat, a bedeszkázott ablakokról visszaverődő tompa napfény állítja meg képzeletbeli időutazásunkat. Az úgynevezett „pesti zsidó háromszög” egyik csúcsát képező ortodox zsinagóga már csak a szélnek ad menedéket, imát évek óta nem hallott. Ez a városrész, de különösen a Dob és a Király utca pezsgő kulturális életéről volt nevezetes a századfordulón. Kávéházak, borházak, cukrászdák, vendéglők sorakoz-

tak egymás hegyén-hátán, mára alig néhány üzlet maradt hírmondónak. Igazi unikum köztük a Spinoza kávézó, melyet tulajdonosa a hagyományörzés szellemében üzemeltet. Nem messze tőle található a Fröhlich Kóser Cukrászda, illetve egy utolsó mohikánnak számító „Kóser Élelmiszerbolt”. A többi az enyészetnek vagy a bontásoknak esett áldozatul. A zsidónegyed értékes Hild, Pollack, Ybl által tervezett házainak sorsa évek óta rendezetlen. A kerületi önkormányzatok felelőtlenül értékesítik őket. A befektetők pedig az anyagi nyereséget szem előtt tartva lebontják az épületeket, és a helyükre stilizált, „modern” galambdúcokat húznak fel. „2004 tavaszán néhányan arra a megállapításra jutottunk, hogy fogynak a 150-200 éves házak, amelyek megadják belső Pest hangulatát. Szörnyű, hogy mik kerülnek a helyükre, elértéktelenedik a városrész. Attól, hogy egy épületnek lóg az ereszcatornája, leszakadt a korlátja, még nem kell lebontani” – mondta egy korábbi találkozásunk alkalmával Jávor István, aki szintén az Óvás! elnöke. Az egyesület ma 10-15 főből álló tevékeny csoport, és körülbelül 1500 támogató aláíróval rendelkezik. Van köztük orvos, dokumentumfilmkészítő, történész, egyetemi oktató, ami pedig összeköti őket, hogy értéknek tartják a pesti építészet rájuk hagyott örökségét. „Szó sincs arról, hogy ebben az állapotban kellene konzerválni az épületeket. Emberhez méltó körülményeket szeret-

nénk, de úgy, hogy a lényegüket megőrizzék. Amikor megalakultunk, az első utunk rögtön az Örökségvédelmi Hivatalba vezetett. Miután felhívtuk a figyelmüket erre a jelenségre, elkezdődött egy folyamat, melynek eredményeképpen a következő másfél évben 51 ház került védelem alá” – hangzott el az előző gondolatmenet folytatásaképpen. Rengetergő épület azonban nem kapott védelmet, így például a Holló utca 11., amelynek hátsó traktusa a környék utolsó ezüstműves műhelyének adott otthont, a Síp utca 8-10., amelynek romjain nyolc-kilenc emeletes házak épülnek a Dohány utcai zsinagóga közvetlen szomszédságában, annak teteje fölé magasodva. Az Európa-szerte híres, a Király és a Dob utcát összekötő Gozsdu udvart is átjárhatatlanná tették, és a sornak vége-hossza nincsen. Jelenleg körülbelül 20 ház áll közvetlen veszélyben. Az egyesület tagjai minden követ próbálnak megmozgatni, kérelmeket, figyelmeztető leveleket írnak az illetékes hivataloknak, sétákat tartanak, ha szükséges, utcára vonulnak, és szabadidejükben jogtárlakat bújnak. A negyed lakói már szinte név szerint ismerik őket, és ha valahol bontást kezdeményeznek, rögtön értesítést küldenek. „Volt, hogy a színházban kaptam az sms-t, hogy bontják a Király utca 41-et. A szünetben gyorsan továbbküldtem, és nem sokkal később már kint álltunk a táblákkal” – emlékszik egy érdekesebb esetre Orsolya. November végére várják az UNESCO küldötteit, remélik, sikerül valamilyen tartós változást elérniük. Ugyanis az Andrássy út, a Világörökség részeként védelem alatt áll 2002 óta, a zsidónegyedet pedig ennek „rávezető zónájaként” ugyancsak védelem illetné. Orsolya szerint: „Nem valamiféle misszió ez, amit nekünk teljesíteni kell, csak szeretjük a szépet. Nem azért jöttünk létre, hogy létezzünk, az lenne jó, ha szükségtelenek lennénk.”

November végére várják az UNESCO küldötteit, remélik, sikerül valamilyen tartós változást elérniük

fotók: KESMÁRKI PÉTER

Távolkeleti gasztro-sokk

ÉDES-SAVANYÚ ÉS A KESERŰ TAPASZTALAT

írta: AMBRUS BALÁZS

A kínaiak – jelen tudásunk szerint – mindent annyiért és olyan minőségben készítenek el, ahogy a kedves megrendelő parancsolja. Ez alapján áll össze Magyarországon a kínai koszt is. De mi van akkor, ha minden külső kényszer nélkül, saját maguknak főznek, saját ízlés szerint, saját hagyományaiknak megfelelően? Alábbi mintavételünk a Kínai Népköztársaság Guangzhou nevű, nyolcmillió városkájából származik.

Emberként és magyarként egyaránt megdöbbenő látvány fogad az utcai forgatagban. Októberben és áprilisban 31-32 Celsius-fok mellett a páratartalom 90 és 100% között ingadozik. A fullasztó hőség ellenére kartonpapírról árulják a gyümölcsöt, zöldséget az utcai árusok, de kaphatunk mobil grillből libanyakat is. A nyíltszíni táplálkozáshoz nem sok kedvet csinál, ahogyan a kínaiak turháznak, köpködnek, ám ez ugyanúgy hozzátartozik az ottani szokásokhoz, mint az alvás földön, motoron, piaci pulton.

Az utcai falatozásnak komoly hagyománya van, állva elfogyasztják a csirkelábvégét, úszóhártyás kacsalábat,

csirkenyakat. Mindez készételnek számít, annak ellenére, hogy hűtetlenül tárolják. (20 yuan egy adag, nagyjából 470 forint.) Eltávolodva a város legfrekvenciáltabb részeiről, már felfordított olajoshordó tetején sültető utcai szakácsokkal is lehet találkozni.

Az Európában is méltán népszerű piac Kínában a gasztronómia új dimenzióit tárja a látogató elé. A négy- és ennél többcsillagos éttermek is itt szerzik be az alapanyagokat, nem csoda, hogy hatalmas az élőáru-felhozatal. Békák, krokodilok, teknősök éppúgy a szortiment részét képezik, mint a kígyók, macskák meg a selyemhernyólárva. A finomságoknak azonban megkérlik az

árát. Érdekes említést tenni a mindig friss, óriási zöldség- és gyümölcsválasztékról, rendezett üveg-tészta-halmokról és a kétöklömnyi gyömbérekéről.

Számos teaüzlet van, melyek közepén egy fatörzsből faragott asztal található. A kiszolgálás rettentő kedves, számos kóstoló után aromatartó tasakban a helyi precíziós mérlegen mért és vákuumszivattyú segítségével csomagolt árut vásárolhatunk. Kapható hagyományos teakészlet is, mely fatálcból, néhány gyűszűnyi csészéből, egy szűrőből és két kancsóból áll. Az alapszett ára kb. 3000 Ft.

Az átlag kínai sokat eszik vendéglőben, reggelit, ebédet és vacsorát is, mert olcsó, nem éri meg otthon pepecselni. Javarészt előre csomagolt ételeket fogyaszt, sok zöldséget és húst, szénhidrátból viszont keveset. Mindent frissen készítenek el, a legtöbb ételt hirtelen sütik ki wokban, nagy lángon, az ottani szokásoknak megfelelően, ezért minden egy kissé rágós és nyers. Az európai embernek ez igencsak szokatlan (mi ugye mindent megrágunk), ők viszont „kici rágász, szok nyelész” alapon falatoznak. Mindent pálcikával és kézzel esznek, ami persze nem jelenti azt, hogy a jobb helyeken ne tudnának adni kést és villát. Köret gyanánt szívesen esznek zöldségeket, rizst, bambuszrügyet, szószoikat, ez utóbiba valami féregféléshéjhoz hasonlító, azonosíthatatlan ínycsiklandósságot tunkolnak előétel gyanánt előszerezéssel. A köztudottan egészséges tea mindenhol kapható, a zöld tea a legfinomabb, cukor és minden édesítő nélkül érdemes fogyasztani. Nem számít, hogy kimegy az étel az asztalra, sőt, simán úgy töltik a teát, hogy túlfolyik, mellémeget. A négycsillagos szállodában is ennek megfelelően ragad a szék, kiköpnek a szőnyegpadlóra.

Egy étteremben ajánlottak sült galambot is – tudósít D., lapunk utazó nagykövete. Kihoztak egy szép, piros, ropogós szárnyast, de rettentő rágós volt. Amikor – hosszas rágódás után – félretettem a fejét, úgy néztek rám, mint gyújtogató a vizes szalmára. Kiderült, hogy a galamb feje a legfinomabb. Megmutatták, hogyan kell fogyasztani. Be kell kapni egyben az egész fejet, rágcsálni, szívogatni kell, majd a végén a csőrét kiköpni.

Ételpiaci körutazása során a munkaerő-túlkínálatot egy négycsillagos szálloda éttermében tapasztalta meg informátorunk. Mint mondja, minden egyes éttermi részfeladatot más-más ember végzett. Két hölgy kísért az asztalhoz, egy másik kihúzta a széket, a negyedik alátolta. Az ötödik elhelyezte az étkészletet (szalvéta, pálcikák), a hatodik felvette a

rendelést. A hetedik egy felgőzölt törölközőt hozott, ezzel lehetett kezdet „mosni”. A nemzetköziségre talán már a forradalmiság szempontjából sem igazán ügyelő Kínában minden csak kínaiul olvasható, így az étlap is ezer titkot rejt. Némi fogódzót jelent, hogy az ételekről van egy kis fénykép. Kis kupac ízék, lehet találgatni, hogy mi lehet. D. élményszerűen magyaráz. Találomra rendelünk valamit. Kihoztak egy ovális, nagyobbacska, fehér csészét fedővel, a fedő itatóspapírral volt rögzítve. Találgattuk, miféle izgalmas összeállításban jelentkezik a levesnek tippelt első fogás. A pincér aztán egy teátrális mozdulattal fel emelte a fedőt, mely alól a kisállatkereskedésekre jellemző különös akvárium-szag tört elő, a forrongó vízben pedig egy komplett döglött teknőc úszott, pánccal, fejjel, karmokkal. Annyira megijedtünk, hogy azon nyomban visszaküldtük, noha Kínában sértésnek számít, ha nem eszed meg az ételt. (Ennek jegyében csúszott le a galambfej is.) Az ilyen esetek elkerülése érdekében keressük fel a tartózkodási helyünkhöz legközelebb eső amerikai gyorsétteremlánc egyik kirendeltségét, ahol a hazaitól merőben eltérő „illatvilággal”, azonban hasonló ízekkel találkozunk.

A grandiózus megoldások hazájában a Nagy Fal mellett mi a Nagy Étterem helyi érdekességét emeljük ki, így érzékeltetve, hogy a hangulatos kis családi vendéglőket miként ellenpontozzák Kínában. Mint azt az úti beszámolómból levettük, a közösségi tereknek új konstrukcióját álmolta meg Guangzhouban egy befektetői csoport. A felkeresett vendéglátóipari egységben egyszerre ötezer ember tud étkezni, a vendégek liftekkel közlekedhetnek a szintek között. A Westendre erősen hajazó épületegyüttesnek 130 különterme van, összesen 180 szakács áll a vendégek rendelkezésére. Az alsó szinten található óriási akváriumból ki-ki ízlésének megfelelő csemegét választhat. Nyugodtan választhat sz tengeri vagy édesvízi állatot, csúszómászt vagy férget is – az RTL Klub szervezte keretek kockázata nélkül.

A XXI. század technikai követelményeinek megfelelően mindenhol légkondi zizeg, s bár azt gondoljuk, hogy a nagyszerű csemegék az átlagkínai figyelmét is lekötik, azért biztos, ami biztos alapon minden asztalhoz hozzárendeltek egy televíziót. Így az étteremben a pálcika mellé a távirányító sorakozik fel katonás rendben a tányér mellett. Ha a kaják egy részét nem is tudod lenyomni, a gombokkal biztosan megbirkózol.

Kínai éttermek Budapesten

AMIT
A KÍNAI
FAL

írta: SALGÓI ERNŐ

„Az európaiak azért születnek, hogy éljenek, a kínaiak pedig azért, hogy dolgozzanak” – jelentette ki Gyurcsány Ferenc pár hónapja kínai vendéglátói előtt, folytatva azt a maga által teremtett hagyományt, mely szerint a magyar miniszterelnöknek külföldi tárgyalópartnereit mindenképpen ostoba és sértő hülyeségekkel kell ijesztgetnie.

Hogy az európaiak minek születnek, azt már mi se tudjuk. De hogy a kínaiak nem azért születnek, hogy dolgozzanak, hanem azért, hogy egyenek, az biztos. Meg is teremtették a világ tagadhatatlanul leggazdagabb konyháját. Konfuciusz szerint: ha három kínai letelepszik az Antarktison, akkor az első dolguk az lesz, hogy nyitnak egy kínai éttermet. Ilyesmi történt nálunk is, csak itt nem három kínai telepedett le, s nem egy éttermet nyitott. Jó kínai kajához azonban mégsem könnyű hozzájutnunk.

Szögezzük le: ha Belső-Hunan tartomány egyik eldugott városkájának csingafagyárában a menza szakácsa olyasmit tenne le az asztalra, amit az úgynevezett kínai büfékben nálunk árulnak, a melósok azonnal végrehajtának rajta a triádokban „szeletelésnek” nevezett büntetést, egy vagy több húsvágó bárd segédelmével. Ha ezt

megúszná, akkor a hatóságok a társadalmi rend veszélyeztetése miatt lőnék főbe. Mert amit a kínai büfékben nálunk adnak, az nem kínai kaja, hanem monoszódi-um-glutamáttal kevert takony. Ilyet tisztességes kínai nem eszik, inkább a McDonald's-ot választja. Mi is tegyünk így, vagy süssünk otthon rántottát.

A nagyobb, á la carte éttermekben több esélyünk van rá, hogy rendes kínai étkekhez jussunk, ám itt is vigyáznunk kell. A kínai ugyanis irigy népség, sajnálja tőlünk konyhájának csodálatos-furfangos ízeit. Ezért ha nem maszkírozzuk magunkat wenzhoui melltartó-kereskedőnek, nagy eséllyel „europaizált” fogásokat, magyarul – mondjuk ki – szart kapunk. Az ilyen fogásokat az a kínai hiedelem szülte, hogy a nyugatiak nem szeretik az eredeti kínai ízeket, így a recepteket a helyi ízlés szerint át kell alakítani. Ezért ha belépünk egy kínai étterembe, s rendelünk mondjuk egy fenyőmagos csirkemellet, akkor valami nyálkás, édeskés ízét fogunk kapni, aminek a szakács szerint ízlenie kellene nekünk – hiszen a mi szánk ízéhez igazította –, ám aminek nincs sok köze az eredeti kínai fogáshoz.

Sok helyen eleve külön kínai és magyar étlap van, s a hasonló nevű fogásokat más-más módon, más-más alapanyagokból készítik el a magukfajtaéknak és a magunkfajtaéknak. Ezért próbáljuk meg kézzel-lábbal elmagyarázni, hogy mi igazi kínait akarunk. A magyar pincérekkel ne álljunk szóba, hívjuk a kínai kollégát. Ha kell, az erőszaktól se riadjunk vissza – megéri.

Aranyszabály, hogy csak olyan helyre menjünk, ahová kínaiak is járnak – egy kínait ugyanis kajaügyben nem lehet átverni. Mutassunk rá az ő asztalukon gőzöl-gő ételekre, s követeljük, hogy nekünk is ugyanilyet hozzanak. Kuttyát, macskát, majmot és egyéb kedves szőrös állatot Magyarországon nemigen mérnek, így akár találomra is rábökhetünk egy-egy fogás nevére a kínai étlapon. És a legfontosabb tanács: soha, de soha ne nézzünk be a konyhába!

A helyi kínaiak körében legmenőbbnek a Taiwan Étterem (IX. ker. Cyáli út 3/B) számít, de ez hírhedten drága és puccos, ezért csak Kóka János vitorláspartnereinek ajánljuk. Nézzünk viszont néhány helyet, ahol e sorok írója evett már elfogadható ételleket, normális áron.

KILENC SÁRKÁNY (VII. ker. Dózsa György út 56.)

A kínai kolónia egyik kedvenc találkozóhelye, hétvégenként nagy zenés mulatságokat is rendeznek itt. A konyha – ha sikerül kieroszakolni, hogy igazi kínait adjanak – Pesten jónak számít, Kínában alsó-közép kategória lenne. Igen ütős a pekingi kacsa, ezt azonban előre meg kell rendelni. Ha különtermet kérünk, a vacsora romjai felett karaokézhatunk is, de ehhez nem árt, ha előtte megtanulunk néhány kínai slágert.

JING DU (VII. ker. István utca, a Dózsa György út sarkánál)

A hely valódi neve Lao Sichuan, ám a latin betűs táblán még az előd neve szerepel, a magyaroknak úgyis tökémindegy. A picinyke intézmény furcsa hibrid: a standard magyar számára gyorsbüfé, a szokásos üvegpulttal és gennyes hússal, a kínaiak számára viszont a város ta-

A FALATOZÁS MŰVÉSZETE

Kínai étteremben minden fogás közös, az asztal közepén elhelyezett tálakból kell felcsippenteni a falatokat. Csak rizses- és leveses-csészénk a sajátunk, a többi kaját bunkóság magunk elé venni. A sör is közös: nagy kétliteres kancsóknak illik kikérni, melyekből mindenki magának töltöget. Tehát nagybendőjű és -huzatú cimborákkal nem kifizetődő kínai étterembe járni. Nagyjából annyi fogást érdemes rendelni, ahányan vagyunk. Minél nagyobb társasággal jövünk, annál jobb, hiszen annál több ételféleségre kóstolhatunk bele.

Tanuljunk meg pálcikával enni, így némi tiszteletet is kiválthatunk a vendéglő személyzetéből, s talán rendesebb ételleket adnak. Az, hogy pontosan hogy fogjuk az evőpálcát, tök mindegy. A rizst a kínaiak nem köretként eszik, hanem az étkezés végén, azzal a céllal, hogy a finomabb falatok után a gyomrukban megmaradt üres helyet megtöltsék. Így ha a fogásokhoz kívánjuk fogyasztani a rizst, sok helyen külön kell kérni, hogy előbb hozzák ki. A levest a kínaiak szintén utolsó fogásként eszik. A kínai asztalnál szabad fingani és bőfogni, de egyáltalán nem kötelező, hiába hazudjuk ezt a barátnőnknek.

lán legjobb konyháját viszi. Ennek remekei a kizárólag kínai nyelvű étlapról rendelhetők meg. A hely specialitása a csípős sichuani konyha, illetve a hotpot. Ez utóbbi azt jelenti, hogy az asztal közepére kitesznek egy tűzhelyet, amely felett forró víz rotyog, s a feltálat nyers húst és zöldségeket magunknak kell megfőznünk benne. Ha itt jót akarunk enni, akkor valósítsuk meg minden fehér férfi vágyát, s szedjük fel egy kínai nőt, aki segít nekünk a rendelésnél. Vagy tanuljunk meg kínaiul – végül is 1,3 milliárd embernek sikerült, miért pont nekünk ne menne?

MOMOTARO (V. ker. Széchenyi u. 16.) Hiába a japános név és külső dizájn, az étterem teljesen kínai, mind személyzetét, mind konyháját tekintve. A japán konyhát a ramen nevű gyorskaja képviseli, ami lényegében vízben főtt tészta, mindenféle biszbasszal ízesítve. Ez se rossz, de inkább az étlapról rendeljünk a remek dél-kínai fogások közül. Személyes kedvencünk a porcukros csülök, míg a Budapesten élő tajvaniak – akiknek ez a törzshelyük – az „oroszlánfej” nevű fasírtféléseget nem szokták kihagyni. Korábban itt működött a Nimród vadászétterem, az átalakítással pedig nem sokat törődtek az új gazdák, így a falon rothadó szarvaskoponyák lógnak, különös bájt kölcsönözve a helynek.

LANZHOU (II. ker. Fő u. 71.) A régi Lanzhou étterem (VIII. ker. Luther u. 1/C) a helyi kínaiak egyik kedvence volt, az igazi kínai „kispizkos” étkezdeket idézte, furcsa szagaival és remek konyhájával. A hely a szakács távoztával visszaesett, de a tulajok nyitottak egy új Lanzhou-t, amely már elitebb körülmények között, alig valamivel rosszabb ízekkel vár minket. A magyar és kínai étlap kettőssége itt is megvan, a két menüsor közötti különbség ég és föld. Ha erre járunk, kóstoljuk meg a „pekingi hagymás csirkét”, míg a Reakció új rend-párti olvasóinak a „Mao Ce-tung kedvence” nevű csípős ételkölteményt ajánljuk.

Ha át tudjuk verekedni magunkat a piacon, hátul a konténereknél találunk néhány kifőzdét, ahol Budapest legkínáibb kajáját mérlik. Itt nincs kecmec: ugyanazt a húsos tászkát és tésztalevest falatozhatjuk, mint bármelyik pekingi sikátorban. A higiéniai körülmények is igencsak hasonlóak. Egyszer járt itt egy ÁNTSZ-ellenőr, de őt agyonnyomta egy Adidas pólós bála, az ügyet elsi-kálták, s azóta se feszegetik. Mindenesetre első randin ne hozzuk ide a csajt, de lehetőleg a másodikon se. Sőt, sohase.

RIZESHÚS

foto: KESMÁRKI PÉTER

TÚRNI PÁLCIKÁVAL

írta: AMBRUS BALÁZS

Székesfővárosunkban igyekeztünk modellezni azt a furcsa gasztronómiai helyzetet, amikor az ember ismeretlen vidékek ismeretlen ízeivel ismerkedik. Lévé, hogy Magyarország legnagyobb városa is eltörpül az első száz kínai város mellett, úgy gondoltuk, hogy a kicsi városban a kicsi emberek lesznek kísérletünk legalkalmasabb alanyai.

Legalább akkora volt az izgalom, amikor kiderült, hogy ebédünket a Ping kínai étteremben költjük el, mint december elején, a Mikulás érkezését megelőzően. Kapcsolódási pontként a cukrot, diót, mogyorót nevezzük meg, ezen kívül pedig a bambuszrügyet.

Két kisiskolás gyermek társaságában szállunk ki a helyszínre. Bennünket ugyan jobban érdekel, hogy miről beszélget a szomszéd asztalnál egy bukott szabaddemokrata várospolitikus, a gyermekek figyelmét azonban az akvárium köti le, ezért a záporozó kérdéseiktől (ebből is választhatunk?, ilyen kicsi halakat is megsütnek a kínaiak? stb.) nem nagyon hallottam a liberális kibontakozás számba vehető irányait.

Rendkívül előzékeny kínai pincérlány lép az asztalunkhoz. Magamnak egy Hun-tun levest kérek tengeri algával, a gyerekektől pedig azt, hogy ne húzogassák a szemük sarkát az ujjukkal, és eszükbe se jusson a „japán és kínai, elmentek fingani” kezdetű, alsótagozatos versikét felmondani. Aztán kérünk egy csirkehúsos ízet szecsuaní módra.

Na most, a pálcika. Volt némi rákészülés otthon fogpiszkálással, de látszik, hogy csak az étteremben – amikor kihozták a rudacskákat – dől el véglegesen G. gyerek fejében, hogy mégsem szívattam, és tényleg szoktak pálcikával enni. Először úgy közelít az ételhez, mintha Katus anyó horgoláshoz készülődne: egyik pálcika jobb kézben, másik a bal kézben, de hát ne csodálkozzunk, a kés-villa alapállás ezen a szélességi körön népszerűbb. Aztán felmerül, délután menjük el Kínába és nézzük meg, hogy pontosan mi is a pálya. Finoman jelezni próbálom, az olyan messze van, hogy repülővel kellene utazni, de a jól értesült A. gyerek le-torkol, mondván hogy Brüsszelbe is repülővel kell menni, tehát az is messze van, a Nika György mégis minden este ott tanyázik. Miként az étel, az érveim is el-fogynak.

FÉRFISZEMMEL

STRUKTÚRÁK ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEK

írta: NOVÁK TAMÁS, CZOTTER ANDRÁS

Férfiak és a tájékozódás? Micsoda baromság ez eleve. Hogy kik azok a férfiak, arról természetesen sokat tudnék mesélni. De mi ez a tájékozódás baromság? Térképolvasás? Újságosnál való sorban állás? Kossuth rádió hallgatás? Vagy atlétatrikóban hátunkon egy nagy számmal futkosás az erdőben? Ne nevetessenek már ki!

Mert kérem alássan, a férfiak nem tájékozódnak. Mi mindent tudunk. Nyugodtan tessenek erre büszkék lenni. Persze tudom, ezt nehéz elviselni! Sőt ez a férfi-nő kapcsolat egy komoly probléma forrása. Miért is? Itt van mindjárt a városban való tájékozódás. Mert ki ne vitatkozott volna már azon, hogy egy adott kereszteződésben jobbra vagy balra kell fordulni? Természetesen jobbra, de feleségünk, barátnőnk, hölgyismerősünk mégis váltig állítja, hogy balra. Hogy miért van ez így? Egyszerű. A nők alapvetően intuíciók alapján tájékozódnak. Látnak egy szép kirakatot, egy szépen faragott kaput vagy egy erkélyt, azt megjegyzik, és az lesz utána a térbeli tájékozódásuk viszonyítási pontja. De mi van akkor, ha a kirakatot átrendezik, a kapu már nincs a helyén, a házat, azzal a cuki kis erkéllyel meg már lebontották. Hát igen. Egy város struktúráját, a rendszert, magát a térképet – ne abba az irányba tartsd már! – képtelenek átlátni és kezelni. Erre találták ki a férfiagyat. Hányszor és hányszor kellett félreállni a kocsival félóra bolyongás után, amikor barátnőnk kezében a térképpel kijelentette, hogy

az adott városba vagy az adott utcába egyszerűen nem lehet eljutni. No de mindegy, hagyjuk is a térképezést. Ott vannak a hírek, az információk, a nagyvilág meg minden más. Itt is fontos szerep jut a férfiagnak. Elég, ha csak annyit mondok ismételtén, hogy struktúrák és összefüggések, és önök már tudják, hogy mire gondolok. Mert jön a hír, hogy egy adott miniszter lemondott. Feleségünk ujjong, hogy jaj de jó, lemondott az az egérfejű rohadt csaló. De mi már nem vagyunk ennyire felhőtlenül boldogok, hiszen látjuk az összefüggéseket, ismerjük a struktúrákat. Tudjuk, hogy csak trükköznek a mocskos kommunisták. Az összefüggések megnevelésénél már csak az összefüggések vélt meglátása jelenthet nagyobb terhet egy felhőtlen párkapcsolatban. Amikor megyünk haza és szívünk választotta azzal kezd, hogy „Nem fogod elhinni, mit hallottam...” És elkezdődik a mese, hogy az ikerornyokat a zsidók robbantották fel, hogy a Medgyessy halálos beteg, a beleit kivezették és az orosz titkosszolgálat táplálja, hogy az Orbán és Gyurcsány együtt bizniszelnek a

Putyinral, meg hogy a szomszédon azért volt tegnap olyan nagy napszemüveg, mert kém. Ilyenkor két dolgot tehetünk. Vagy leülünk, és elkezdünk hosszadalmasan mesélni az emberi cselekedeteket meghatározó szövevényes hálóról, a titkosszolgálatok emberi tényezőiről, Orbánról, Gyurcsányról és Putyinról, vagy egyszerűen csak a napsütésről. Ám ha ehhez fáradtak vagyunk, használhatjuk nyugodtan a „Hú, tényleg, ez érdekes, ezt még nem is hallottam!” fordulatot.

Egyébként meg megmondom őszintén, elegendem van. Részemről lezártam a szájalomtengerbe fulladt magyar politika híreinek boncolgatását, ahogy a depressziós magyar gazdaság produktumai sem érdekelnek. A „sztárvilág” pletykái mindig is elkerülték a figyelmemet, az „értelmiség” pedig en bloc tehet egy szívességet. BMW-s magazinok információira támaszkodva fogom újraépíteni a világról alkotott képemet.

A fordulat részleteivel igazán nem szeretnék untatni senkit, csak talán egy momentumra térnék ki. A minap azon töprengtem, hogy mire gondolhat az a belpolitikai szerkesztő, aki éppen az aktuális népszavazási beadványok számát próbálja megsaccolni, mert ugye az lenne az egyik hír aznap. Ez az ő munkája arra a napra, hogy megsámolja. A népszavazásokat. Mi pedig ezeket meghallgatjuk. Mondjuk déli körül egyszer, és este legalább egyszer. Más hírt is mondhatnék a közelmúltból. Vagy inkább beszéljünk a magyar gazdaságról? Hmm? Akarjátok?! Ugye nem! Köszönöm, egy darabig nem kérek belőle.

Persze nem muszáj pont a BMW-s magazinokra, internetes portálokra ráállni. Ha elegendő van a magyar közéletből és sztárvilágból, de mégis hírekre, pletykákra, egy kis pikantériára, néha egy kis véres és könnyekre vágyasz, kinézheted magadnak a Budapesti Állatkert honlapját is. Csak be kell pötyögnöd: www.zoobudapest.com. Hopp, nézzük csak! Itt van mindjárt az első hír: Lulu újra vemhes! Az Állatkert szélesszájú orrszarvúja ismét kis orrszarvút vár! Ki nem mosolyog ezen a híren? Hát nem jobb, mint népszavazási beadványokat számon tartani? Görgessük csak tovább az új kedvencünkre!

Nemzetközi összefogás a békák és egyéb kétélűek megmentéséért! Szerintem több eredménye lesz, mint bármelyik nemzetstratégiával foglalkozó bizottság munkájának. Tegyük hát félre Baló György mindent látó szemüvegét és kövessük nyomon, hogy a héten melyik kisbéka ússza meg a kiszáradást. Ja, és vegyünk részt a „Fogadd örökre Breki rokona-it” mozgalomban.

NŐISZEMMEL

A mikor két fokban, sálakba bugyolálva a sonkás szendvicset majszoljuk, akkor is észre kell venni, a férfinak fáj a feje és azon töri az agyát, hogy miként lehetne megdönteni a kormányt. Ilyenkor fel kell ajánlani egy aszpirint és aláérdezősen kifejezni, hogy nekünk igazából semmi fogalmunk nincs a világról, ezért kiselőadást várunk az összefüggésekről. A nő ugyanis nem okoskodhat. Férfitől függ, hogy mi számít okoskodásnak. Van, akit már az is zavar, ha tudjuk, hogy mennyibe került a völgyhíd, de az mindenkinél kicsapja a biztosítékot, ha történelmi és gazdasági okfejtésbe kezdünk arról, hogy a királyság miért idősebb államforma, mint a köztársaság.

A HÜLYESÉG SZABAD

A lelkesült összevissza beszédet viszont kifejezetten elvárják tőlünk. Ezzel bizonyítjuk nőiességünket és tájékozottságunkat. Senki sem döbben meg azon, ha határozottan állítjuk, hogy vissza kellene állítani a párbajt, mert akkor lenne újra erkölcsös a világ, vagy hogy egy női politikai újság meghatározhatná a választások eredményét. Persze vitába szállnak velünk a férfiak, de ez amolyan évdés. Ki kell állnunk az igazunk mellett, hogy a pasi mosolyoghasson és azt gondolhassa, hogy milyen vicces velünk beszélgetni. Elvárás az is, hogy olyan híreket közöljünk, miszerint a Fábrynak igazából van egy csa-ja és Bochkorék válnak. Ha ez kell, ezt kapják. Akkor igazolódott, hogy a nők pletykaújságokat olvasnak éjjel-nappal.

KIT ÉRDEKEL A SZEX?

Egyes férfiak szerint igazából a nőket semmi nem érdekli, csak a szex. Ugye a nők ezt fordítva gondolják. Az igaz, hogy a nőket érdekli a szerelem és a barátnői beszélgetéseknek majd nem mindig a férfi a központi témája. Ugyanakkor ez nem azért van, mert tájékoztatlanok vagyunk, hanem azért, mert a lényeges kérdésekkel foglalkozunk. Ha egy férfi azt gondolja, hogy értelmes beszélgetés három órán keresztül szidni Gyurcsány Ferencet a tolvaj bandájával együtt, akkor ő a hülye. Sokkal értelmesebb arról beszélgetni, hogy Pista egyre többet dolgozik, és miként lehetne rávenni, hogy egy kicsit lazítson. Persze a szex is érdekli a nőket és az is, hogy miért lesz valakiből kurva, meg hogy mi a jogos és mi a beteges féltékenység.

A NŐ MINDENT TUD, HA AKAR

Írta: LELKY LOLA

A nő megáll és körülnéz. Hiszen a leghetlenebb helyzetekben is elvárják tőle, hogy legyen csinos, készítsen vacsorát és örüljön az életnek. Így a kiindulási pont minden tájékozódásnál: önmagunk.

ÖNMAGAMSÁG

A nő az információkat arra használja fel, hogy minél szórakoztatóbb és tökéletesebb legyen, mindeközben megoldja a problémákat. Ha megfelelően tájékozottak vagyunk, akkor tudjuk, hogy mit kell tenni, ha valakinek fáj a hasa vagy megrándult a keze. Tudjuk azt is, hogy miként lehet egy zellerből, tésztából és paradicsomkonzervből pompás ebédet varázsolni. Tudjuk azt is, hogy lehet hirtelen megnyugodni és felháborodni, és persze ismerjük azokat a híreket is, melyek által jobb társalkodók leszünk, legyen az atomfizika, költészet vagy politika. Ha nem értünk hozzá, kérdezzünk vagy hallgatunk, így olyan nők leszünk, akik mindent tudnak.

A nő ugyanis mindent tud. Ha rákényszerül, akkor szekrényt szerel össze vagy zárat cserél, és megtalálja a csatlakozást a londoni reptéren. Tisztában van a tőzsdei árfolyamokkal vagy bekénezi a bort. Ha a társa elvárja, akkor azt is tudja, hogy mi a különbség a magánnyugdíjpénztár és az önkéntes egészségpénztár között, sőt még azt is, hogy a reklámbevételek után

milyen adót kell fizetni. Mindez attól függ, hogy milyen plusz szolgáltatásra van igény. Ha arra van szükség, semmit sem tud és csodálattal toporog a falat fúró férfi mellett, vagy tágra nyílt szemekkel hallgatja a nehézfém-kereskedelemből üzleti modelljét.

MINDEZT HONNAN?

Bárhonnan tudjuk. Lehet, hogy sci-fi nézés közben jövünk rá, hogy a lándzsás útifű csökkenti a vérzést, a Best Magazinból tudjuk, hogy a több-biztosítós rendszer hogyan működik, vagy a barátnőnk apukája okosított ki az adózás rejtelméről. Mindenesetre gyors döntéseket hozunk. Ha a férfi mondjuk Berkeley filozófiája iránt érdeklődik, a nő másnap beleolvassat a könyveibe, rákeres a Google-ban és már tudja, hogy a tudós mit akar mondani, abból mi tetszik neki és mi nem. Ugyanígy, ha a pasi Barcelonara-jongó, a nő másnapra tudja, hogy ki Beletti és Deco, sőt azt is eldönti, hogy melyik a leghelyesebb. Alkalmazkodunk, ha kell, persze megfelelő mennyiségű simogatásért és kedveskedésért cserébe.

Ha arra van szükség, semmit sem tud és csodálattal toporog a falat fúró férfi mellett

Rendezett házak, felforgatott vízköpők

KASSAI POLGÁROK

írta: BALOGH ÁKOS GERGELY

Márai városában, Kassán töltöttünk egy hosszú hétvégét. A büszke városból sugárzik az élet, ráadásul a Hernád partjáról nézve a szlovák-magyar együttélés már-már felhőtlennek tűnik.

Kassa 234 ezer lakójából mindössze 9 ezren magyarok (egy évszázada még 33 ezren voltak, az akkori népesség háromnegyede), de a belvárosban sok helyen lehet boldogulni a magyar nyelvvel (még a Penzió Slovakiának is van magyar hon-

lapja). Kellemes csalódás, hogy ha nem értik nyelvünket, akkor sem néznek ránk ferde szemmel seholy, ráadásul az angolt is tűrhetően beszélik. Első este az egyik hírlapárusnál Kassai Figyelőt veszünk és nem okoz gondot, hogy korona híján fo-

rinttal fizetünk. A népek kassai barátságáról néhány éve a szlovák Mackó úrtól kaptunk először ízelítőt: szinte hibátlanul beszélt a magyart, és nagyon büszke volt városára (liptószentmiklósi panziójába azóta is majd' minden télen visszajárunk).

Kassán különösen erős a régi polgári és a kevésbé régi szocialista világ közötti kontraszt: a belvárost a dombokon végelethetetlen lakótelepek fogják gyűrűbe, a hegyoldalban libegő csillék sorakoznak a magasban kifeszített drótkötélpályán. Közlelebbről megnézve az egyik panelvárosrészt, nem olyan lehangoló a kép: a változatos színű erkélyek mintázata egészen barátságossá tudja tenni ezeket az épületeket is. A régi város szíve, a főtér gyönyörűen fel van újítva, de pár utcával odébb vagy a vasútállomás környékén még bőven akadnak szép, de romos régi házak. Sajátos gyakorlat, hogy az esti világítást csak tíz után kapcsolják fel, addig gyanús sötét-ség borul az belvárosi utcákra.

FALAK FÖLD FELETT ÉS FÖLD ALATT

A város testi-lelki középpontja a Szent Erzsébet-dóm. A katedrális-hoz, ami Márainál az európai keresztény kultúra lényegének jelképe, minden nemzedék hozzátette a magáét. Vasárnap délből magyarul miséznek, a szűk egy óra egyszerre felemelő és lehangoló is egy kicsit. II. Rákóczi Ferenc sírkamráját éppen felújítják, így nem látogatható (kedvenc fejedelmünkkel nincs szerencsénk, a rodostói ház sincs nyitva, mikor odaérünk). A harangtoronyba felkapaszkodva kedvünkre gyönyörködhetünk a Garrenek művében.

A belváros utcái a régi városfalak vonalához igazodnak, amikből már csak egy-egy kis rész áll. A legnagyobb, ma is álló falszakasz tövében kis piac működik, ahol a kofától extra adag szőlőt kapunk, és Márai szobra felé is útba igazít. A régi városfalak eredeti alapjait a főtér alatti múzeumban nézhetjük meg. Ezen kívül még néhány követ találunk kiállítva, köztük a dómról származó, fejtetőre fektetett vagy éppen

BARANGOLÁSOK A VÁROSBAN

A MiC, azaz a Városi információs Központ havonta egy szombaton tematikus sétákat szervez magyar, szlovák és angol nyelvű vezetéssel. Ottjártunkkor éppen Kassa óráiról szól a másfél órás kóborlás. Végigjárjuk a belváros mai és hajdanvolt órait, még a régi városháza amúgy zárt óratornyába is feljutunk. Kalauzunk,

Balassa Zoltán csak mesél, mesél. Napórakról és toronyórakról, ágyúlövésről és jeles óraszerkezet-műhelyekről. Régi kassai órásmestertől hallott történeteket mond a szovjet bevonulásról: az egyikben a dicsőséges Vörös Hadsereg katonái hatalmas állóórát cipelnek be a műhelybe, s követelik, hogy darabolja fel sok-sok karórára. A másikban zsebórát visz javításra az óráshoz egy szovjet tiszt. Az óra fedele alól bolha ugrik elő. Amikor a mester egy késsel végez a bolhával, a katona nekiszegezi a géppisztolyt és üvöltöni kezd: „Megölted a masinisztát!”

függőleges helyzetbe állított vízköpőket, amiktől baljós, valami-nincs-rendben érzésünk támad.

Az antikváriumban hiába keresünk kassai kiadású Márai-könyveket, a boltos szerint reménytelen vállalkozás. Végül egy könyvesboltban a Kassai polgárokat vesszük meg – igaz, ezt sem helyben adták ki (a budapesti Helikon kötetei kaphatók itt is). Kassa 2013-ban Európa kulturális fővárosa szeretne lenni, a főtéren egy régi villamos és két óriási, köztéri sakktábla hirdeti a kandidálást. Szívünk szerint látatlanban odaadnánk a városnak a rendezést, de a helyiek szerint nem ők a fő esélyesek, hanem Besztercebánya.

KOSZT ÉS KVÁRTÉLY

Kassára evés-ivás terén sem lehet panaszunk. A 12 Apostolovnál jobb étteremben talán nem is jártunk még, a kiszolgálás és a konyha egyaránt pazar, az ár pedig a színvonalhoz képest kifejezetten baráti (8-9 ezer forintból vacsorázunk ketten). A Levočský Dom Reštauráciába legfeljebb az épület ódon boltívei miatt érdemes betérni, nem főznek különösebben jól. A Med Malina berendezése, különösen a befőttes-polc csupa vidámság és szín, no meg az almáspitéjük is kitűnő. Finomak a Schokocafe & Delikateso bonbonjai és forró csokoládéi is, rá-

adásul a konnektort is használhatjuk, csak annyit köt a lelkünkre a hölgy, hogy a főnök ne vegye észre. Az Ajvega éttermet viszont jobb elkerülni, mert túl sok jót nem tudunk róla mondani.

Egy éjszakára fejenként hatezer forintnyi koronáért szállhatunk meg a kis Penzion Slovakiában, két saroknyira a főtértől. Kicsit zavaró, hogy a szobák ajtaja és a fürdőszoba szellőzőablaka az étteremként működő, átriumos belső udvarra nyílik, de egyébként otthonos hely, segítőkész személyzettel. A Hotel Bankov a város melletti hegy oldalában fekszik, tízpercnyi autótúra a belvárostól. A négycsillagos, évszázados szállodát erdő veszi körül, az árai a színvonalhoz képest nem vészesek.

Szép időben a legjobb egy úszás a fedett medencében, majd egy pohár narancslé a belső teraszon.

KASSA

az STA Traveltől

Kassát ma Kosiceként találjuk meg a legtöbb térképen és internetes tervezőprogramban. Aki kocsival megy, és annyira high-tech, hogy csukott szemmel hajtja végre a gps utasításait, az ügyeljen, nehogy a 615 km-rel nyugatabbra lévő csehországi, vagy a 430 km-re északnyugatra fekvő lengyel Kosicében kössön ki. Mert nagyon nem mindegy.

Kassa igen szép példája a rendszerváltáskor itthon helytelennek tartott cseh-

szlovák idegenforgalmi-városfejlesztési modellnek: a város közepét időt és munkát nem kímélve turistákat vonzó ékszerdobozzá csinosították. Ami értékes és régi, azt gyönyörűen helyreállították, bízva abban, hogy az ott befektetett munka és pénz valóban vonzza majd az embereket. Persze így is lett. A szép belváros pedig példával szolgál a külvárosi kerületeknek és persze a kisebb városoknak is, hogy szedjék össze magukat, mert érdemes.

Kassa nemcsak végcélunk lehet, hanem ügyes kerülőúttal is útba ejthetjük, ha a Kárpátaljára tartunk. A Nagykárolyon át Ungvárra tartó út szép, ráadásul jó eséllyel hamarabb vergődünk át a határon, mintha itthonról próbálnánk.

Rovatunk támogatója az

STA TRAVEL
www.statravel.hu

fénykép: KÉSMÁRKI PÉTER

Birkát tégláért, normális vagy?

AZ ELEGANCIA SZIGETE

Írta: TÖKÖLI GÁBOR

Nem először írunk a táblás klasszikusról, amely talán a valaha készített legszebb társasjáték. A Catan telepesei népszerűsége töretlen, az alapjátékon túl időről időre új lehetőségeket kínál rajongóinak.

A játérendszer kiagyalója, Klaus Teuber megérdemel egy rövid bemutatást. Teuber eredetileg egy fogorvosi rendelőt igazgatott, és a stressz levezetésére, szórakozásból tervezett játékokat. Sikerral: négyszer nyerte el az Év Játéka (Spiel des Jahres)-díjat Németországban. Nem kis dolog, hiszen a németek talán a legfejlettebb társasjáték-kultúrával rendelkező nép, a „német típusú táblás játékok” a ’60-as évektől kezdve külön kategóriává nőttek ki magukat, és a minőség garanciáját jelentik. A játékkervező a Die Siedler von Catan révén az 1995-ös trófeát

szerezte meg; az erős kezdés, valamint a számtalan kiegészítő megjelenése után a Catan folyamatosan a népszerűségi listák élén tanyázik. Sikerének alapja, hogy fő szabályai egyszerűek, de nem olyan bántóan primitívek, mint a túlhaladottá vált Monopoly- és Rizikó-szerűségek. Tény, hogy a Catan „elutasíthatóság-indexe” minden társasjáték között a legalacsonyabb. Hozzáértő barátom úgy fogalmazta meg a lényegét, hogy a játék részegen is, józanul is élvezhető. Ettől a kiábrándító igénytelenségtől természetesen elhatárolom magam.

Az eredeti küzdőtér egy kis sziget, amelyen nyersanyagok termelésével és csereberéjével, utak és városok építésével igyekszik mindenki megszerezni a hatalmat. Az újabb és újabb kiegészítők ezt a kört bővítik: nemcsak az amúgy is korlátlanul újrajátszható Catan-t tesszük változatosabbá, de megpróbálnak kedvében járni a különféle ízlésű játékosoknak is. Jó két évvel ezelőtt a magyarra fordított Lovagok és városok, valamint a Tengeri utazó című bővítményeket mutattuk be, amelyek az alapdoboz lehetőségeit színesítik. Két év (beleértve

ECATAN FEJLESZTÉSI TERV

A Catannal kapcsolatos, legfontosabb internetes forrás maga a Catan.com oldal, ahol akár oktatófilmeket is végignézhetünk a játékokról. A BoardGameGeek.com weblapja a másik kincsbánya: kritikákat és rengeteg képet találunk rajta, de ennél is lényegesebbek a letölthető dokumentumok. Az apokrif szabályfordítások mellett kiegészítések, kinyomtatható kártyák vagy táblázatba szedett, az egyes akciók esélyeiről szóló számítások között böngészhetünk, ami nemcsak a megszállottaknak lehet hasznos segítség. Ha valaki magyar nyelvű fórumokra kíváncsi, annak az Indexet és az RPG.hu-t ajánlom, mindkettőn szépen fejlett topikot olvashatunk a Catanról és annak bővítményeiről. Természetesen létezik több, e-mailben játszható változata is a játéknak, de ezekhez – kevés kivétellel – nem árt megtanulnunk németül.

egy igazi reformévet is) azonban rengeteg idő – lássuk, mivel szolgáltak ezalatt a hazai kiadók a közönségnek!

NEM LEHET ELÉG KORÁN

A legtöbb sikeres játéknak létezik gyermekbarát változata. A Catan telepesei sem kivétel, azonban olyan értékeket vonultat fel, amelyek kiemelik a mezőnyből. Nem arról van szó, hogy újratervezték a külsejét, és a Váci utcai szállodaépítés vagy a Szanatórium helyére applikálták Moha bácsi, a törpe kalandjait. A Catan gyerekeknek című készlet az eredeti hangulatot száz százalékban megőrzi, csak a forgatható játéktér és a szabályokat igazítja az apróságokhoz: a kockadobás szerint körbe-körbe járó szekerekkel a megszórt nyersanyagokat kell összegyűjteni, hogy közösen felépíthessenek belőlük egy városkát. A győztes az lesz, aki a legutolsó épületet, a városházát is felhúzza. Tapasztalat szerint a játék nemcsak a gyerekeket köti le, de a felnőtteknek sem kényszerűen egy-egy közös parti, ezért a magyar kiadás hatalmas hézagot foltos be a játékboltok kínálatában.

PRÓBÁLTAD MÁR HATOSBAN?

A Catan telepeseit eredetileg három vagy négy játékosra szabták, ami sokszor okozott problémát a nagyobb társaságoknak. Természetesen az öt-hat fős kiegészítés sem jelent mindenre megoldást, viszont az ennél is népesebb társaság elkezdheti két táblán a játékot, sőt nyolcan már teremfocizni is lehet. Ennek megfelelően örömmel jelentem, hogy az utóbbi időben a Catan szóban forgó bővítése magyar nyelven is megjelent. A kiegészítő szett továbbra is csak az alapjátékkal együtt játszható, ami szinte mindannyiunk polcán ott tanyázik, ne is vesztessünk rá

GO HIER MÄDCHEN

A Catan-univerzum minden egyes elemét csak angol vagy német nyelven érhetjük el, a Waszlaviktól kölcsönzött cím magyarázata, hogy ezek gyakran keverednek a kereskedőknél. Kezdjük a kedvencemmel, az úr-Catannal. Lenyűgöző készlet, a játékosok anyahajói például igazi, műanyag retró járgányok, ezekre kell ráaggatni a különféle fejlesztéseket, és a kockadobásokat is az úrhajó alján lévő kis alkalmatosság végzi. Az úrben féreglyukak és idegen fajok is felbukkannak, a lényeg pedig továbbra is a békés gyűjtögetés, fejlesztés, terjeszkedés. Jelzem, senkit sem kell rommá lőni bukófrekvenciás félhomálytizedelővel, mégis remek sci-fi játékról van szó. A szerencsének továbbra is nagy benne a szerepe, amit sokfelé háziszabállyal igyekeznek visszaszorítani, de kell hozzá némi üzleti érzék is, és a végső győzelmet sem csak egyféleképpen szerezhetjük meg. Bővítmenyek az úr-Catanhoz is szép számmal akadnak.

Az Elasad címét viselő doboz szintén kultikus tiszteletnek örvend a Catan-rajongók között, remélem, hogy nemsokára magyarul is megjelenik. A Rebecca Gablé Catan-regényére alapuló játék a Candamir méltó folytatása, és egy város felépítéséről szól.

A kiegészítők harmadik fontos vonalát a történelmi Catan-változatok jelentik, de a sor-nak ezzel még nincs vége. A játék rendszere annyira sikeres, hogy gombamód szaporodnak a leghajmerésztőbb megoldások. Aki az alapjátékot ismeri, annak nincs szüksége különösebb nyelvtudásra az egyes bővítmenyekhez. Persze a magyar kiadások végigjátszása sem kis feladat, így mindenképpen érdemes a saját házuk táján elkezdni a felfedezőutat.

több szót. A szabályok lényegében semmit sem változnak, de a több játékos több üzletet és több konfliktust jelent.

A KORAI TELEPESEK

A Candamir a társasjáték első önálló része, amely hasonló az eredetihez, de ugyanennyire el is tér attól. A játékosok egy folyóparti telep építésében vesznek részt. Medvékkel viaskodnak, csapdákat állítanak, alapanyagokat gyűjtögetnek, felszerelést készítenek, vagy feltalálhatják a spanyolviaszt, és le is itathatják az ellenfelet. A gyűjtögetés, az üzletelés vagy a monopóliumok szerepe továbbra is meghatározó, viszont bejön a képbe egy kalandosabb vonal, nem is beszélve a memóriajátékos áthallásokról. A győztest a hagyományos pontvadászat végén kell kihirdetni. A Candamirt egyelőre a legnagyobb jóindulattal sem nevezhetjük klasszikusnak, de ötletes és ígéretes darab, amelyet – remélhe-

tőleg – nem hagynak majd főni a saját levében, és újabb kiegészítőkkel továbbfejlesztene majd. A magyar kiadásért nagy taps jár.

CATAN KÁRTYAJÁTÉK

Ha minden játéknak van gyerekek számára elkészített verziója, akkor ugyanez a megállapítás a kártyás változatokra is igaz. A Catan esetében egy százhusz lapos paklirol van szó, a játék pedig a lapok kombinációira épül, kényszerűen – de nem kényszeredetten – igazodva a kártyajátékok törvényszerűségeihez. Egyesek szerint nagy előnye, hogy a lehetőségekhez képest követi a Catancsalád által képviselt vonalat, mások ugyanezt tartják hátrányának. Az biztos, hogy a tervezők ezzel a darral sem vallottak szégyent, két fő részére pedig, megkockáztatom, a lehető legjobb választás. Kiegészítők ehhez is jelentek már meg, magyarul egyelőre csak az alapkészlet kapható.

Tapasztalat szerint a játék nemcsak a gyerekeket köti le, de a felnőtteknek sem kényszerűen egy-egy közös parti

Értékelés: Catan játékok

ELŐNYE

A magyar nyelvű kiegészítők távlatokat nyitnak a játékban. Aki nek az alapdoboz tetszett, az nem fog csalódn.

HÁTRÁNYA

A számtalan bővítmeny között nehéz kiigazodni, az összeset megvenni pedig nem olcsó mulatság.

VERDIKT: A Catan az egyetlen játék, amelyet látatlanban is mindenkinek ajánlok. Árban is versenyképes.

Schwarzwald-klinik III.

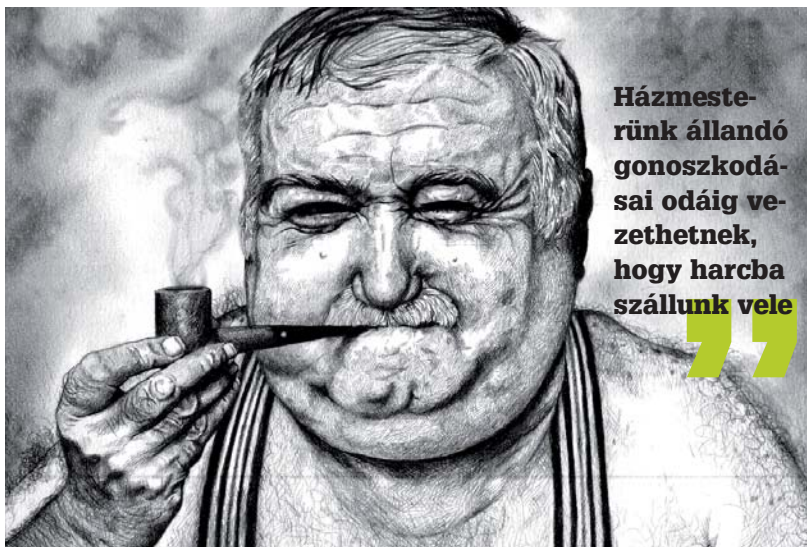
HÁZMESTERALKAT

írta: LELKY LOLA

Maradt nekünk, fiataloknak is valami a kommunizmusból. A letűnt rendszer itthagytta az egykor funkcióban lévő, zsörtölődő nénikéket, gonoszkodó bácsikákat. A megbízható szocialista embertípust, hogy legyen valaki, aki kötelességszerűen megfigyelés alatt tartsa minden léptedet, és reggel hétkor becsöngessen, hogy ne dobj gyógyszert a kukába. A házmester-karakterisztikájú állampolgár még nem fogta fel, hogy elshant a feje fölött egy rendszer, ezért harminc-, negyvenéves rutinnal terrorizálhatja még mindig a környezetét.

Ennek a speciális elmebajnak a lényege az, hogy a terheltek kitalálnak maguk és környezetük számára retentő nagy jelentőségű szabályokat. Például, hogy a kaput kétszer kell kulcsra zárni, a pokrócot nem szabad kirázni az ablakon, vagy tegyél

nem tud olyan gyorsan, mint mi, de vigyázat, akkor is becsöngethet vagy felhívhat. Ha megpróbálunk az ő nyelvén kommunikálni és kiteszszük a „nem érted, hogy nem vagyok itthon” táblát, abból talán érteni fog.

Házmesterünk állandó gonoszkodásai odáig vezethetnek, hogy harcba szállunk vele

ki egy vödör vizet az ajtó elé, amikor jön a takarító. Percenként ellenőrizi, hogy minden rendben van-e, és ha nem, akkor jön a támadás. Egész nap lesi, hogy mikor érsz haza, aztán ha meglát, rádveti magát és az arcodba hajolva bizonyítja, hogy az évek előrehaladtával arányosan savanyodik a szájszag. Ez a típus megtanult úgy rikácsolni, hogy a leghatározottabb férfi sem tud tenni ellene. Ebben az esetben keressünk fedezéket (felébresztve benne a partizánromantikát), esetleg rohanjunk be a lakásba, mert futni szerencsére

ELTORZULTAK

A maradványembereknek régen fontos feladatuk volt. A tanács odaküldte őket a bérházba és ők írták a jelentéseket, ők döntötték el, hogy ki tárolhatja az udvaron a biciklit, és ezért még pénzt is kaptak. Aztán az évek odabetonozták őket. Megszokásból még sepregetnek az udvaron, de a nélkülözöttség érzése és a lakókkal szembeni gyűlölet teljes eltorzuláshoz vezetett, ezért életük hátralévő részét a szomszédok zaklatásával színesítik.

Vizsgált célcsoportunk nem minden tagja volt anno házmester, a hü-

lyék ezen kategóriájába tartozik minden olyan ember, aki gyűlöli és ostromolja a környezetét. Aki mutat nekünk egy társasházat, amely nincs ellátva egy ilyen gyagyással, Reakció-előfizetésben részesül. A többiek azonban vigyázzanak, lapunk címe önmagában alkalmas lehet a házmesteralkatú szomszéd indulatainak felkorbácsolására!

CSAPDA

Házmesterünk állandó gonoszkodásai odáig vezethetnek, hogy harcba szállunk vele. Valószínűleg ez a legrosszabb megoldás, hiszen neki van ideje, neked nincs. A mi ügyelőnk például mindig lelakatolta a hátsó kijáratot. Kesztyűfelvevő szomszéd azonban éjnek évadján levágta a lakatot. Házmesterünk újat szerzett, amit valaki újra levágott. Negyedik alkalommal már nem vágta le senki, nyilván nem ért rá minden éjszaka ezzel foglalkozni. A hülyénk azóta nyomoz, hogy ki a tettes. Gyanakodva méreget, kiabál és dűnnyög, hallgatózik, jön utánad, és a legkényelmetlenebb helyzetekben hozza elő a témát. Például ha vendég érkezik, biztos, hogy a ő is ott áll a kapuban, rászáll ismerőseidre is, hívható a túsztárgyalót.

KUTYA-MACSKA

A házmesterjellegű embereknek korábban sem lehetett fenéig tejfel az életük, ezért jelentős részüket heveny szittyózással tölti ki a két rendcsinálás közti időt. Családjuk nincs, vagy nem látogatja őket. Kompenzálандó a hiányt, szőrünökát tartanak macska vagy kutya formájában. Gondos nevelése, kiképzése következtében nemsokára jobban kell félni a kutyától, mint a házmestertől, mert együtt ugatnak, a kutya viszont haraphat is.

Az ilyen típus szeret pletykálkodni. Józanabb pillanataiban, barátsága jeléül elárulja neked, hogy a szomszéd lányokat vitt fel a lakásba, amikor elutazott a felesége, vagy a Piroskát rendszeresen veri az új barátja. Pontosan tudni véli, hogy ki kire szavaz (de te is gyanítod, hogy ő kire), visszamond valami hírt a tévéből is, és eldicsekedik, hogy személyesen (telefonon) beszélt már Bolgár úrral, az Orbán Viktornak viszont az anyja valagát. Aztán káromkodik még egyet-kettőt, és újra neked esik. A házmester nagyon magányos. Nem tudom, hogy mi volt előbb: az elhülyülés vagy az elmagányosodás. De mindegy is. Tulajdonképpen sajnálatra méltó faj, ezért – ha nem érezzük saját elveinkkel ellentétesnek – egy kis fényt csempészve a házmester szürke, homályos életébe, panaszoljuk el neki, hogy már két hete senki sem takarította fel a lépcsőházat. Ettől egész biztosan jobb kedvre derül.

PUNK

LÁZADNI 30 FŐLÖTT

írta: SZÁLINGER BALÁZS

Zenei stílus, mezőny, divat, szubkultúra, ideológia. Ha sorba vennénk a rockzene hosszait, talán csak egyetlen szakaszon lenne meg hibátlanul ez a nagy ötös. A bizonytalan születési idejű punk már biztosan elmúlt harmincéves. De a műfaj csúcsműve csak most, októberben tölti be a harmadik ikszet. A címe pedig... Never Mind The Bollocks, Here's the Sex Pistols.

Nos, vannak megveszekedett elméleti emberek, akik szerint nemhogy a punkhoz hasonlóan mindent átölelő világnézet, de az égegyadta világon semmi sem történt, mert nem is történhet a popzenében a punk után. Ha valami történhet, az legfeljebb egy vadonatúj világ, ami nem olvasta, nem hallgatta, nem látta a másikat, és valószínűleg kiborgok irányítják. Az okfejtés amolyan zenóni – semmi köze a valóságos világhoz, de mérhetetlenül logikus.

A punkkal a rockzene eljutott a tökéletesen kivitelezett önlebontásig. Jöhet bármilyen új hangszeres körítés (lásd elektronika), az alapokat illetően a zene egyszerűen reneszánszok ismétlődésére van ítélve. Ha igazuk van kortárs Zenónjainknak, a rockzene küldetése beteljesedett, a program nem szerveződik tovább, az innovációs folyamat véget ért. Nem mintha

nem vált volna később maga a punk is álobiznisszé, amivel jól lehet boldogulni. Szokás mondani, hogy nem tudtak zenélni. A háromakkordos világot jól érzékelteti egy punkfanzin, a Sniffin' Glue egyik összeállítása, ami pár ábra mellett ez volt olvasható: „Ez egy akkord, ez egy másik, ez egy harmadik. Most alakíts együtttest”. Ismer ilyeneket a rocktörténet (a tévésorozatokban összeválogatott Monkees valóban zenélés közben tanult meg zenélni – és tök jó kis együttes volt a hatvanas évek végén), de ha például a Clash-re próbálnánk alkalmazni ezt a tételt, barbárság volna.

ZENEI EGYSZERŰSÉG

Az alap mindenképpen a zenei egyszerűség, az általában 4/4-es ütem, a dob+gitár+basszusgitár felállítás – viszont a punk nem pusztán zenei ügy volt, így hülyeség pusztán erről az oldalról vizsgálni az ügyet. Ez a megálapítás egyébként nagy hasznára volt a kommunista rendszerek kultúrpolitikájának, hiszen a programként megvalósított egyszerűséget kontárságnak címkézve remekül fel tudta használni az underground, nem-állami, nem-lemezgyári zene ellen. De ha valaki botfűlűként megírja az új évezred Never Mind...-ját, akkor az inkább ne is tanuljon meg zenélni. Minek.

Az alapozást már a hetvenes évek elején-közepén elvégezték olyanok, mint a New York Dolls, a Velvet Underground vagy Iggy Pop és a Stooges – de a hatvanas évek végén is volt rengeteg garázsbanda másfél-kétperces számokkal. Itt már vannak olyan pillanatok, hogy majdnem. Pedig még nem. A hetvenes évek közepére a rockzene veszített a közbeszédformáló erejéből. A hippimozgalom maradványai és a lendületét veszített garázsrock abban a helyzetben, hogy

az első lázadók nagy generációja csatláalapítós korbba lépett, valami teatrális, akadémikus, nem sokat vállaló rockzenévé kezdett összeérni. Valahogy úgy, ahogy a hetvenes évek közepén a kövér, flitteres Elvis játszott a fenegyereket. Ráadásul a rockzene töketlensége éppen akkor lett érezhető, amikor kemény társadalomkritikára lett volna... igény. Mert hát munkanélküliség volt, faji alapú kirekesztés és puszkavégre való konvenciók voltak. Ezekkel szemben a Yokóval bohózkodó Lennon háborúellenes szeretetmissziója tényleg olyan volt, mint egy nyugdíjasvallás. Egyszerűen új nyelv kellett. Ahhoz új körítés, új társadalmi program. A punk pedig nem vacakolt holmi zenei palotaforradalommal – egészségpályás letámadással jött. Ami nem is volt nehéz, hiszen kézreállt egy jó szó. Disztroj.

Az első együttes, amit egy „proto-” előszóval, de már lehet a punkhoz sorolni, a New York Dolls. Örökké a rocktörténet lábujjgyzeteként szerepelnek majd – hiszen épp egyévtizedes pihenőt tartottak, amikor a punk fénykorát élte. A punk szerencsétlen Vajda Jánosai. A célszalagot az amerikai Ramones vitte át először, 1976-os debütalbumával. A New York-i zenekar dobosa és első lemezeik producere a ma 55 éves Erdélyi Tamás, aki a matula.hu tavalyi „Az 50 legnagyobb magyar” című összeállításában az akkor még élő Puskás Ferenc után a második helyen szerepel. Itt írták róla: „Az általa költött Hey Ho, Let's Go csatakiáltás a magyar költészet világszerte messze legismertebb alkotása. E négy szótag mozgósító ereje lényegesen elsőpróbb, mint a szintén négyes Talpra magyaré. Persze, Petőfi is rendes gyerek volt, na de azért a punkot mégsem ő találta ki...”

Akkor már komoly rajzás volt a brit szigeteken, csatasorban állt a Sex

A CPg-sztori

BOTRÁNYT AKARUNK!

„A CPg pár primitív bunkó szarházi nyugatról lopott zenéje és óvodás módjára megírt szövege volt” – írja Krumplicukor218 egy netes fórumon. Hát persze, vasse, hiszen punkok voltak, nem a zenekonzi osztályelsők. De létezett egy olyan sötét és buta rendszer, ahol az óvodás módra megírt szövegek is fenyegetést jelentettek. Meg is torolták a CPg-n, ugyanis csak a vasfüggöny innessó oldalán volt igazán tétje a punkságnak.

A szó veszélyes fegyver, és van, aki fegyvertelen, énekelte Szörényi a hetvenes évek elején. Rá jó tíz évre, a Rendszer végnapjaiban néhány szegedi suttyó szavakból hajlított csúzlival lőtte a Népköztársaság szögesdróttal összetartott alkotmányos rendjét. A CPg-t (Come on Punk group avagy Coitus Punk group) 1979-ben alapította Benkő „Güzü” Zoltán (gitár), Haska Béla (ének), Nagy „Takony” Zoltán (dob) és Varga „Kutyás” Zoltán (basszusgitár). A külsőségeikben és szövegeikben lázadó fiatalembereket gyakran behurcolták a rendőrségre,

fotó: POZSONYI ÁDÁM, „A LENIN-SZOBOR HELYÉN BOMBATÖLCSER TÁTONC” C. PUNKKÖNYVBŐL.

Pistols, a Clash, a Damned és a Buzzcocks. És készült a második vonal, az Exploited, a GBH, a Black Flag. Az első generációból a Pistols állt legközelebb a lebontáshoz, amit a zenei hadszíntéren két lépcsőben valósított meg. A Clash intellektuálisabb vonalat vitt, nem akarta az egész világot ledózerolni. Az első, az önkielégítés következményeiről szóló kislemezét a Never Mind...-dal egy hónapban megjelentető Buzzcocks társadalmi program helyett vidám, mondjuk úgy, szelíd, popos polgárpukkasztásban jeleskedett.

KELET PUNKJAI

Magyarországra 1978-ban érkezett a mozgalom, első punkzenekaraink gimnáziumokban alakultak. A szocialista rendszer jól kitalálta, hogy a punkot összemossa a skinhead mozgalommal. Jól kitalálták, hogy a könnyűzene a KISZ hatáskörébe tartozzon, mi több: annak eszköze legyen. Első zenekaraink értelmiségi alapon álltak, külföldről szívták be a műfajt (Spions, URH, VHK), és őket zaklatásokkal, fenyegetésekkel viszonylag könnyen ki tudták szorítani (a Spions 1979-ben le is lépett – Franciaországban a Pistols-producer Malcolm McLarenrel is dolgoztak).

A hozzájuk képest népinek nevezhető vonaltól (CPG, ETA stb.) éppen azért rettegett a rendszer, mert tartott tőle, hogy közönségében egyesíti az értelmiségi- és a munkásrétegeket – igen, '56 példája lebegett a szemük előtt. Így ezzel a második vonallal szemben már kíméletlenül léptek fel (lásd CPg-sztorinkat). Néhány év múlva általános megdöbbenésre az artisztikus punkot játszó Nagy Ferő-féle Bikini 1982-ben fölvehette a Hova lett... című albumot, ami a műfaj nemzetközi mércével is mérhető teljesítmé-

nye. A hazai punkról egyébként hiánypótló munka is született nemrég: Pozsonyi Ádám, a Cecizők és a Genyó Szívó Disztroj frontkatonája tollából A Lenin-szobor helyén bombatölcsér tántong – A magyar punk története 1978–1990 címmel.

OSZOLJ

Aztán a punk szépen elvegyült a tömegben. Az alműfajjosi, szatelitműfajjosi, és egyáltalán az, hogy forradalom helyett zenei stílusnak számítson, léleken már akkor elkezdődött, amikor Sid Vicious holttestét szivacsos csál lemosták. A megnevezés is elmúlni látszott – a nyolcvanas évekbeli Dead Kennedys már inkább hívta magát hardcore-nak. Van tehát hardcore punk, poszt-punk, skate-punk, diszkópunk, ska-punk, de az eszme maga jég alatt van, és nem gyakran jár ki levegőzni.

A Nirvana 1991-es lemezének címválasztásával utalt a Pistolsra mint előzményre. Ott van a Green Day, ami az utóbbi, meglepően jó legutóbbi lemezével (American Idiot) zavarba hozott sokakat, akiknek büdös a kiadói szervezésű lázadás. A mostani évtizedben lett általános felismerés, hogy a punk tetszetős kiadói címe: amilyen induló tinibandára csak rá lehetett nyomni, rányomták. De mit csinálna a hatvankilós Vicious, ha meglátna a Blink 182 énekesét? Pontosan. Mint Ady egy mai felolvasás utáni beszélgetésén, ahol sokszor elhangzik, hogy „erős szöveg”.

A punk ma már csak zenei kategória. Egy másik értelmezés szerint olyanra nem hangszeralapú dolog, hogy annak minősül minden, ami lebontós-újrarakós játék. Ha igen, akkor punk a Radiohead is. És... akkor inkább ne folytassuk. Különbösen is, harminc fölött?

A szocialista rendszer jól kitalálta, hogy a punkot összemossa a skinhead mozgalommal

RobinMasters

Tudósítások az elveszett világból

PUNK-MARKETING

November van, és a londoni City felhőkarcolóinak penthouse irodáiban ujjperceiket tördelik a kiadómendezserek. Nem tudják, mihez kezdjenek: fenyegető zombik módjára kelnek önálló életre az eddig csak nekik tejelő rockzenekarok. Áll a bál a zeneiparban. A Radiohead ugyanis októberben bejelentette, hogy In Rainbow című albumát mindenféle nagykiadót messzire elkerülve, saját honlapjukról tölthetik le a rajongók – ráadásul annyi pénzért, amennyiért gondolják. Hát, borulni tűnnek némi szépen felépített menedzserkarriernek. Meg cégbirodalmak, ugye. Zuhannak a cédeladások, frász se akar öt rugót fizetni azért, amit seperc alatt letölthet otthon, ingyen, illegálisan, illetve aprópénzért – hála a Radioheadnek – akár legálisan is.

Szóval itt az új divat, csattanós válaszként a digitális korra, csattanó pofonként egy iparág orcájára. És elmondom azt is, az egész még miért érdekes.

Az, hogy a punk mint műfaj a popvilág része lett, a Green Day '94-es Dookie albuma óta irritál néhányakat. Pedig nincs ezzel gond; de az igaz, hogy hajtáréj, polgárpukkasztás, piercing és negatív utópia ma már rég nem kevés ahhoz, hogy ebből mondanivaló legyen. A punk mint program lerágott csont, és még Ákosnak is igaz van: message terén inkább lázadó ma, aki konzervatív marad.

De akkor mit csináljon mégis, aki forradalmat akar? Ezt. A Radiohead – marketingötletnek sem utolsó – új húzása tökéletesen punktett, annyira, hogy ennél punkabb most, 2007-ben nem is lehetne. És forradalom: nem kellett sokat várni rá, hogy a bejelentést követően hasonló terveiről tájékoztassa a világot egy sor másik alapezenekar. Kiadom nélkül, online terjesztéssel nyomja tovább az Oasis, új szabadságának örül – ex-kiadójának arcába vihogva – a Nine Inch Nails. Az érdem persze örökre az elsőé. A cyberpunké. Új értelemben.

időnként néhány pofon is elcsattant, ám ennek ellenére (vagy épp ezért) tovább folytatták az államrend bomlasztását. 1983-ban kommunistaellenes dalszövegeik miatt börtönbüntetésre ítélték a zenekart, közösség elleni izgatás vádjával. Másfél-két évet töltöttek a sitten.

„Egyértelműen és megnyugtató módon megállapítható tényállás szerint a vádlottak a CPg-együttes keretén belül megvalósított magatartásukkal a Magyar Népköztársaság alkotmányos rendje elleni érzelmeiket igyekezett szítani, mégpedig nihilista, anarchista alapokon, tehát gyűlöletkeltési szándékkal. Ezt az általuk előadott számok egyrészt konkrétan ki is mondták, mint a Gáz blues, Áll egy ifjú, Mindenki tetű, Báb vagy, Anarchiát, és CC20. Vannak azonban olyan számaik is, melyek érzelmeikeltő képek, allegóriák, metaforák felhasználásával, gondolkodási úton juttatják hallgatójukat hasonló eredményre” – állt az ítéletben, mellyel először és utoljára zártak börtönbe könnyűzenészeket Magyarországon, véleményük miatt.

Az ítélet alapja minden bizonnyal a szállóigévé lett utolsó sort tartalmazó, Áll egy ifjú című daluk volt: „Áll egy ifjú élmunkás a téren, kommunista szombatőr jött éppen / Szobrot, képet, sematista banda, a munka hőse szerepeljen rajta / Rohadt büdös kommunista banda, mér' nincsenek ezek felakasztva?” Bizonyos körökben máig legendás alkotások voltak a kommancs rendszer popcenzorát megtámadó, „Erdős Péter a kurva anyád” és a Magyar Népköztársaság sivár hétköznapijairól szóló „Tetű” című számaik is: „Hol minden rossz, mi új, hol a jólét csendet szül / Hol az emberek mind némák, ott mindenki tetű az MNK-ban / Botrányt, botrányt, akarunk!”

Akarták, hát megkapták a botrányt. A börtön leülése után Güzü az USA-ba emigrált, a kilencvenes évek közepén merészkedett csak haza. A kallódó zenekar ma évente egyszer-kétszer lép fel. A sokat megélt tagok nyilván nem szeretnék a „rendszerellenes művész voltam” című vetélkedő rivaldafényébe állni. Megteszik ezt helyettük mások.

– RAJCSÁNYI GELLÉRT

fotó: POZSONYI ÁDÁM, „A LENIN-SZOBOR HELYÉN BOMBATÖLCSÉR TÁTONG” C. PUNKKÖNYVBŐL.

**Ó, azok a boldog
kilencvenes évek**

AMIKOR ÉN MÉG KISPUNK VOLTAM

Amikor a személyiségfejlődésünk a prepubertás kor párnákkal kibélelt szobácskájából hirtelen átugrik a serdülés hormonrobbantó cellájába, az agytekevénységek is más irányban kezdenek ficákolni. Csendben a kukába helyezük a New Kids On the Block (később: Backstreet Boys, ma: Tokio Hotel)-kazettánkat (később CD-nket, ma: semmit, mer' mp3-ban van), és elindulunk a Johnny Rotten által kitaposott ösvényen. Meghallgatjuk nyolcvanötösör egymás után az Anarchy in the UK-t, és a gyerekszoba magányában az egyik pillanatról a másikra lázadóvá válunk.

Miután rongyosra hallgatjuk agyonmásolott Kretens- és Auróra-kazettáinkat is, érezzük, nekünk több kell. Ilyet mi is tudunk csinálni. Összeállunk hát a többi lázadóval az osztályban, és megalapítjuk az első zenekarunkat. Persze csak egy ember tud közülünk hangszereken játszani, de ez az ügy szempontjából érdektelen. Állítólag a Sex Pistols gitárosa is összesen hat akkordot ismert. Dobolni nem nagy kunszt, énekelni meg mindenki tud.

Az első és legfontosabb természetesen a névválasztás. Ezen napokig vitatkozunk, majd végre eldöntjük. Fontos, hogy a név kellően progresszív és lázadó legyen. Majd jön a jelkép-vita. Újabb napok, de ez is megvan. Most már indulhat a PR. Kezdődik az alagsori fiúvéceben, a Füst Milán Klubban. Ott gyűlnek össze minden szünetben az iskola leghaladóbb elemei. Haverok, buli, cigifüst és világmegváltó gondolatok. A promó verbális és nonverbális elemekből áll. A szóbeli közlést kiegészíti az alkoholos filc, amivel

MOZGALMAS IDŐKBEN

írta: PARA-KOVÁCS IMRE

A mozgalmas időkben, amikor a német demokratikus punkok katolikus templomokban koncerteztek, hogy szabadságukat kiélvezve bekerülhessenek a helyi egyházi besúgó részletes jelentésébe, és a szovjet elnökök úgy hullottak, mint az elsárgult levél, nos, akkoriban voltam én kamasz. Öltözködési kérdésekben Güzü, a CPg gitárosa volt a példaképem és sztájlisztom, aki háromszáz forintból felöltözött a szegedi Bizományi Áruházban, és kijelentette, hogy rendes punk mackónadrágban jár, ami részben sokkoló, részben logikus volt, mert már akkor is igyekezett a divat rárepülni a szubkultúrára, és élelmes fröccsöntők, valamint bádogosok gyártani kezdték a jelvényeket, öveket és csuklószorítókat, ahogy kell, műbőrből és alumíniumból, de akkor is.

Már ekkor egyértelműen különvált a radikális, elvi szárny a vasárnapi punkoktól: létező szocialista, proli srácok tölték a helyi közfigyelembe a zenéjüket, és velük párhuzamosan megjelentek a seggfejek.

Miskolc akkoriban szarabb hely volt, mint most. Tudom, nehéz elképzelni, de tényleg. Szegednek kicsit segített a jugoszláv határ közelsége és Budapest messzesége, de a Csongrád megyei pártszervezet legendásan bunkó volt, körülbelül húsz év késésben a fővároshoz képest. Konkrétan embert ettek és fegyverzsírt szagoltattak, hogy felálljon a materializmusuk, Komócsin elvtárrsal az élen. De kazincbarcikai punknak lenni, khm, az volt a legelvetemültebb dolog, amit csak el tudtam képzelni. Emelje fel a kezét, akinek arról a városról nem az azonnali lebombázás jut eszébe. Gondoltam.

Nem voltunk intellektuálisak, agresszívek voltunk és bunkók, de nagyon jól éreztük magunkat. Az alsószolcai punkfesztiválon az egyik zenekar gitárosa annyira részeg volt, hogy beszárt és behugyozott a színpadon, de a gitárt nem engedte el, sőt még arra is volt energiája, hogy oldalt álljon a közönségnek, hátha akkor nem látszik.

A Lo-punk (nem a mostani, hanem az akkori) együttes showmanje a Gennyes a világ című szám alatt az első sorokra nyomkodta pattanásait, és mindannyian tudtuk, hogy a dolgokat veréssel lehet megoldani.

Régi szép idők, fiatalság, kibontott hajú lányok, tavaszi szellő. Legközelebb a társadalombiztosítás reformjáról mesélek nektek.

(A szerző a Népszabadság publicistája)

a jelünket firkantjuk fel először csak a WC-ajtókra, majd jön az osztályterem ajtaja, amit egy osztályfőnöki intő követ. Jó úton járunk, máris szembekerültünk a hatalom képviselőivel, éljen, lázadunk.

Hetek, hónapok telnek el, a zenekar él és virul, persze még egy próbát sem tartottunk, pláne nem fellépést. Majd jön a ballagás meg az érettségi, és az együttes szétszéled anélkül, hogy megmutattuk volna, mit is tudunk. Aztán ez az álom is teljesül egyszer. Persze nem úgy és nem ott, de... Az egyetemi tanulmányok meghozzák a várva-várt ősbemutatót. Eljutunk odáig, hogy a felsőfokú oktatási intézmény gólyabálján szervezők leszünk.

És mint minden szentnek, nekünk is saját magunk felé hajlik a kezünk. Felkérjük magunkat, hogy lépünk fel. No nem a nagyszínpadon, hanem egy aprócska teremben (vö. Sziámi fellépése a Szigeten). A koncert előtt egyet azért próbálunk, kölcsön hangszerekkel. Majd felvirrad a nagy nap. Saját szerzeményünk nincs, ezért a „példaképek” számaikt nyomjuk. Öltözkünk: orvosi köpeny, fityula, tekintettel az akkor épp kitörni készülő aktuális világméretű járványra. Önmagunkat adjuk, mint Majka a Való Világban. A közönségből mindenkit ismerünk, eljöttek, mert nem akarnak megbántani bennünket. Rohadtul élvezzük, meg azon pajtásaink is, akik már eleget ittak. Fergeteges siker. Ez ám a lázadás!

A gólyabálnak vége: az egyikünk söpröget, a másikunk felmos, távozás előtt lekapcsoljuk a villanyt, és hazafele a hétfői ZH részleteit elemezzük.

– H. Z.

Rohadtul élvezzük, meg azon pajtásaink is, akik már eleget ittak. Fergeteges siker. Ez ám a lázadás!

TOLÓKOCSI, PUNK, PC

írta: POZSONYI ÁDÁM

„Majd ha negyven felé járok, és rámtör a nosztalgia, lehet, hogy érdekelnifog a dolog” – valami effélet nyilatkozott 1986-ban Johnny Rotten, mikor a Sex Pistols tízéves évfordulóján melegítették fel a lábvizet. Aztán ’97-ben mégis összeállt a banda – lásd elhízást, ötödik ikst, no meg nosztalgia – és eztet mondta a jó Rohadt János: „Remélem, a koncerten nagy lesz a sár, és a rokkantak jól beleragadnak a tolókosíval.” Utóbbi anno nem nagyon értettem, és csak akkor esett le a hályog, mikor egy esszémben a minap mérészeltem a mozgásszerűt szót leírni, mire nekem esett a cselédsajtó, az „ember” kitéltet is megtagadva tőlem, s a tolerancia meg az emberi jogok nevében likvidálásomat követelte. Leesett, „ott” már akkor ment ez a PC agymosás, és Rotten csak ismét jól bele akart fintoogni a megfélemlési kényszeres kis senkik pofájába.

Két lépcső

A Sex Pistols két albuma, a Never Mind... és a The Great R’n’R Swindle a rockzenével való akciódús és tervszerű leszámolás két lépcsőben. Az első lemez ma már úgy is felfogható, mint egy tökéletes poplemez – de megnéztük volna Meat Loaf arcát, amikor először hallja. A folytatás, a R’n’R Svindli a friss halotton való élcelődés: a rocktörténet egy-egy nagy pillanatának (köztük Sex Pistols-számok!) punk-paródiája, színes, izgalmas, gyilkosan vidám koncertalbum. A My Way, a Rock Around The Clock kötelező. Az első Pistols-album a rocktörténet templomában a kupola záróköve – a második az a pillanat, amikor kintről, az ablakon át röhögve bedobják a kulcsot.

Ős-Bikini, a magyar csúcs

Johnny Rotten, a Pistols énekese a legnagyobb punk-lemezek között tartja számon a Ferő-féle Bikini Hova lettjét. A Dead Kennedys énekese, Jello Biafra leült tőle („a legbesorolhatatlanabb punk-album, amit valaha is hallottam”), és segített, hogy a Maradj már megjelenjen egy mára már klasszikus válogatáson – az angol forgalmazásból és a vele járó turnéból viszont nem lett semmi. Erdős Péter szűrőjén olyan mondatok csúsztak át, amiért három évvel előtte börtön járt. A Ki csinál szódát I-II. a magyar punk egyik csúcspontja. A Viva Carramba! ugyanez – ska-ban. A lemez vége pszichedéliába fullad, jön a fűrés, ami dolgozik, és a végén kapunk egy mesét az éhes kismadáról.

Hazudnak

Az 1980-ban a Népművelési Propaganda Iroda gondozásában megjelent Ifjúság és Szórakozás című szöveggyűjteményben ezt írják: „A punk és a terrorizmus valójában egy és ugyanazon jelenség eltérő formában való megjelenése, hozzá kell tenni, hogy mindkettő egyaránt veszélyes a hatalmi politikai mozgalmak számára”. A cikket, amiben ez a mondat szerepel, az a Hungarotonnál később főszerkesztőként dolgozó Wilpert Imre jegyzi, aki tavaly az ÉS-ben azt írta, hogy ő kardoskodott a Kontroll Csoport kiadásáért. A zenei köztudatban valahogy mégis az él a viszonyról, hogy amikor a rendszerváltozás után az EMI-Quintnél egy Betiltott dalok című lemezt akart összeállítani, az együttes csak akkor járult volna hozzá ehhez egy számmal, ha a borítón szerepel: betiltotta és engedélyezte Wilpert Imre.

Most meg ugye 2007 van, és a Never Mind the Bollocks harmincéves megjelenését kéne ünnepelnünk, de nem nagyon fűlik hozzá fogam. Nem érdekelnék ugyanis a letűnt korok tabui. Az engedélyezett káosz. A kereskedelmi polgárpukkasztás.

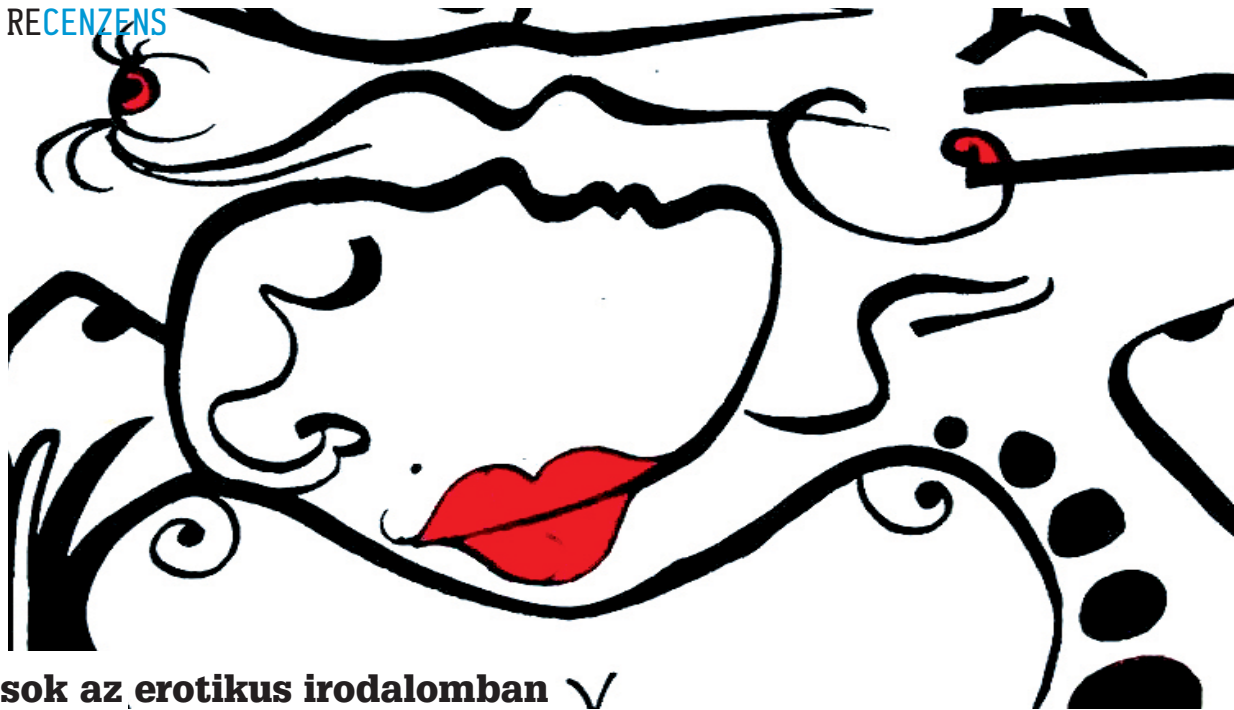
„London, munkanélküliség, biztosítótű, Sid Vicious.” Ma én ezt nem tartom izgalmasnak. Sokkal inkább, hogy a Love Kills nevű szirupcelluloidban a basszista pólóján lévő svastikát egy sarló-kalapácsra cserélték le. Féltek. No, ez már elgondolkodtató, de ne nagyon feszegessük, mert baj lesz.

Ma egy „punk” cikk éppúgy lehozhatatlan. Egy „punk” dalt éppúgy nem játszik a rádió. Amit e címkével adnak el, az nem punk, ugyanis a „punk” mindig a kor normáit támadja. A korszak tabuját. Azt, amit ma a PC nevű agymosás testesít meg. Ma ez az „illik”. A kötelező.

Ugye, hogy nem hoznák le? Ugye, hogy nem játszanák? Ugye, hogy a föld alá kényszerül, ötvenfős klubokba? Ugye, hogy ma is címkézik? „Embterlen, felháborító, szélsőséges, náci.” Éppúgy, mint akkor. Még tán a fecni is azonos.

Ja, hogy a Never Mind? Az egy prima rock and roll album. Mint az AC/DC. És semmi több. Sajnálom.

(A szerző a Demokrata publicistája)

Kalandozások az erotikus irodalomban ✓

A TEST KIBETŰZÉSE

„Ezentul csak a Rés / eszményi tájain / fognak bolyongani /
esztéta álmaim!”
(Paul Verlaine: Nők)

Gondolnánk itt rögtön öntelten a hel-
lénokra, netán az egyiptomiakra,
ugye? Pedig ha még nem is kibetűz-
ték, de már imigyen szótagolták (s
nem papírra: agyagra!) a női formák-
kat a sumerek: „Ölemet én halom-
ként domborítom: / ki szánt a szűzi
halmon, halmomon? / Ölem öntö-
zött föld, Bikámat várja: / ki hajt reá
bikát az úrnőnek, nekem?”

A műfaj története innen ível szin-
te töretlenül a pornószínésznővel el-
járt szott hangoskönyvig (A. Reyes: A
hentes, hangoskönyv Michelle Wild
felolvasásában). Az ókorban koránt-
sem minden szerelmes vers szól nő-
höz, nőről. Prűd irodalomtörténe-
tünk nemcsak félremagyarázta e
műveket, de olykor még hamisított-
ta, heteroszexualizálta: nőre cserél-
te a vágy tárgyát. Vas Istvánék,
Szepes Erikáék nyomában Fehér
Bence, Csehy Zoltán (őtöle a cím is)
sokat tett a szókimondó és hű tartal-
mi fordítások ügyében.

És itt most ugrunk pár évszázadot,
átrepülünk Villon és a kipakolt mellű
reneszánsz fölé... De hopp, fékez-
zünk csak! Hiszen végre felfedezik a
csiklót! Szó szerint: a születő bonctan
eme fejleményét írja meg Az anató-
musban a méltatlanul kevésbé ismert
argentin Federico Andahazi-Kasnya.
De máris ugrunk a 18. századi Fran-
ciaországba: a kor legtöbbször ki-
adott, erősen pajzán kötete A filozó-

fus Teréz (1748), amely egy korabeli
boszorkánypert és egy álszent, nőket
kihasználó jezsuitát is leleplezett –
ezért is válhatott oly népszerűvé. A
szabados irodalom csúcsa Laclos (leg-
alább háromszor megfilmesített) le-
vélregénye, a Veszedelmes viszonyok
(1785), illetve Sade márki egész filo-
zofikus életműve. Sade élete felét
börtönben töltötte, és csak a forrada-
lom után publikálhatta.

Korabeli magyar libertinus re-
gény nem volt, főleg azért, mert
még regény sem nagyon. A kiugrott
pálos szerzetes, Ányos Pál (1784-ben
halt meg) versben művelte ugyan,
de örökösei ezeket később mind el-
égették szegényükben. Így azé a Fe-
kete János grófé az elsőség, aki csak
boraival tudott választ kicsikarni
Voltaire-től, a filozófushoz küldött
versei helyett. A hivatalos prűdéria
szelleme ezután hosszú időre Angli-
ában telepszik le: a viktoriánus kor-
ban, ha harisnyát nem is húztak az
asztallábra, de például eltűntették a
női szobrok mellbimbóit. A brit nők
közt élni kényszerülő britek ezért
kb. a hidegháborúig francia vagy
italiai kiadásban olvasták Lady
Chatterley és mások kalandjait.

Prűdéria birodalmában valójában
soha nem nyugszik le a nap, s büsz-
kén mondhatjuk, ennek az uniónak
még erős bátyja hazánk: egy 15.
századi magyar nyelvű példab-

mondata máig kipontozva szerepel a
történeti szótárban: „Safarina, adj
te heves picsát”. Lehet irigyelni a
bölcsészeket, akik hozzájutnak az
Ómagyar olvasókönyvhöz...

A virágbimbók (és egyebek) feslé-
sét megéneklő népdalok mellett igazi
ínyencségek is akad honi irodalmunk-
nak: A pajzán Toldi. Szerzősége máig
vitatott, „meggyanúsították” már
magát Aranyt, de Faludy Györgyöt,
József Attilát is. Leginkább diákkollé-
giumban születhetett az 1930-40-es
években. Jelenleg online is több vál-
tozata olvasható. „Hajh, még mikor
bejárt vígan hegyet-völgyet, Nagy fa-
szára tűzve szűzlányt, úrihölgyet.
Nem ragog már Miklós farka hímes
ékkal, Diót ver csak véle, s néha diny-
nyét lékel.” (Toldi estéje)

A századfordulón Apollinaire lesz
a modern pornóirodalom szinte filo-
lógusi úttörője. Hírhedt Tizenegy-
ezer vesszője, bár helyenként dur-
vább Sade-nál is, valójában a pornó
kigúnyolása, vakmerő persziflázs.
Épp így járt Cervantes is, akinek
nagyregénye egy korszak kedvenc
műfaját tette nevéssé, mégis
az adott műfaj emblémájává lett. De
már Sade is egy etikátlan világot fes-
tett fel, míg az őt tollhegyre tűző
kortárs Anti-Justine jó példa a direkt
pornóra. Az elvi „szadizmus” mellő-
zésével tobzódik a (b)analításokban
és rém unalmas, mert elhagyja
(nem is érti) Sade (szándékosan pro-
vokatív) filozófiáját. Olyan ez, mint-
ha Bolgár György „átírná” az Elemi
részecskéket.

RECENZENS

Szerk. Granasztói Olga, Album az Országos Széchényi Könyvtár kiállításáról

VESZEDELMESES OLVASMÁNYOK.

Erotikus illusztrációk a 18. századi francia irodalomban | Kossuth K., 2007

A XVIII. századra az irodalmi obszcenitás az egyházellenes kritikáknak szinte védjegye lesz. E században születik meg az olvasás intimitása is, csökken a könyvek mérete, társaság helyett visszavonulva lapozzák a könnyen elrejtethető, illusztrált könyvecskéket – a kiállítási katalógus címlapján egy olvasás közben meglesett nő éppen magába feledkezik. Az erotikus (ún. gáláns, ill. pornografikus) irodalom egyik terjesztői központja maga Versailles volt, miközben az egész műfajt szigorúan üldözték. Válaszul a kiadók nem voltak gyávák akár magát a Vatikánt feltüntetni kiadási helyként, bár ebben a játékban talán mi visszük el a pálmát: gróf Fekete János egyik Voltaire-fordítását „nyomtatott Szabadoson” megjegyzéssel látta el.

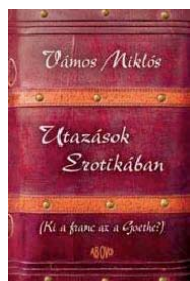
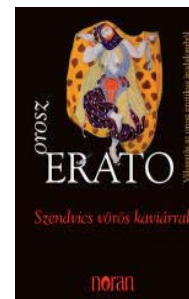
Hazánk kevés ilyen kötettel bír, sok példányt hivatalból semmisítettek meg a múltban, jellemző adat: Mária Terézia korában ötezer mű szerepelt indexen. Legmohóbb hazai könyvgyűjtőnk Erdődy Júlia grófnő volt, több mint kétezer címet számlált csak a francia könyvtára, ebből félszáz tartozott ebbe a speciális gyűjteménybe. December közepéig látozható a kiállítás (www.oszk.hu) – mit nekünk az inkák kincsei meg Hogarth? Ez az év tárlata. Fel, Budára!

Szerk. M. Nagy Miklós:

SZENDVICS VÖRÖS KAVIÁRRAL.

Válogatás az orosz erotikus irodalomból | Noran, 2006

Az Erato a legszínvonalasabb kortárs erotikus antológiásorozatunk, olasz, magyar, orosz kötetei közül ez utóbbi a legfrissebb. (Bár az olaszé a legvonzóbb cím: „Kagylócskám bizserég”.) Az orosz föld mindig klasszikusokat termelt, nincs olyan időszak, hogy ne volnának írók a legnagyobbak közt, ma éppen úgy (Pelevin, Szorokin, Ullickaja), mint a cári vagy kommunista időkben. Ehhez adjuk hozzá, hogy a kultúrpolitika a cenzúrával volt egyenlő, és máris látjuk magunk előtt, ahogy a politikai olvadással egy időben gejzirként törnek elő a mindeddig bűvópatakként terjedő szövegek. Ezeket a képeket az izlandi irodalomra tartogattam, de onnan dafke nem adnak ki erotikus antológiát... Oroszthonban egy ideje viszont ez a könyvkiadás egyik húzóágazata. A gyűjtemény, akárcsak irodalomtörténetük, a nem mellékesen lábfejtisztító Puskinnal indít – és itt meg kell jegyeznünk: a neve alatt futó pornográf napló hamisítvány. Olvashatjuk még a Lolita első, még orosz változatát (A bűvölő), az „orosz D. H. Lawrence”-t: Arcibasevet, az „orosz Henry Millert”: Limonovot, vagy éppen a nem mindig proletár lelki Majakovszkijt: „...farkam, mint holmi hőslegenda, szájról szájra jár” (Párizsban).

Vámos Miklós:

UTAZÁSOK EROTIKÁBAN (KI A FRANC AZ A GOETHE?)

| Ab Ovo, 2007

A címe ellenére sajnos kakukktójas a könyvcsoportban: szórványaiában erotikus – ez még nem lenne baj, de csak 450 oldalával nagy regény. Sokat előrebozsát hősiükről a szerző (a feleségének adott interjúban): „A férfiak által írt regényekből nagyon ritkán derül ki, mennyire mi vagyunk a gyengébb nem.”

Dr Mester János irodalmár, Goethe-kutató – felerésznt önéletrajzi – nőkalandjait olvassuk, néha túl körülményes stílusban. Vámos szerint fontos a szövegben, hogy hőse minden életkorában az adott évtized nyelvét beszélje, mégis kirázott a hideg a „vicces virsli”, „alabátrázás” és a „cikóriák” (ciki) olvastán. Sajnos nem szerves ez a játék. Hiába volt a remek stílusza, Márton László és mások baráti lektorkodása: vízfejű és koraszülött a „gyerek”. Ebben megerősít a szerző: megvallja a bemutatón, maga is túl gyorsnak tartotta a könyv elkészültét (kevesebb mint egy év). Jánoskának (mert kissé eseten és gyámoltalan, mindenki így hívja felnőttkorában is) „Germánia” az, ami Goethének Itália volt: menekülés és kalandvágy. Így lesz a férfilelket metszetekbe transzírozó regény szerelmi és útinapló is egyszerre, de hiába. „Az a tiéd, amit megesszel, mondogatta apám. Meg az, akit megbaszol. Meg amit el.” Igen, sajnos.

Szerk. Forgács Zsuzsa:

SZOMJAS OÁZIS: ANTOLÓGIA A NŐI TESTRŐL

| Jaffa, 2007

Úrnők írnak, megint. Testkönyvet. Akárcsak a Kitakart Psyché c. sorozat előző, hírhedt, sőt egyes kritikusoknak „irritáló” kötete, az Éjszaki állatkert (antológia a női szexualitásról, 2005), ez is provokálni, csiklandani indul a kortárs irodalmat. A recenzens a még szerkesztés alatt álló kötetbe tekinthetett bele, ezért most megvallja, mert maradt rá esély: úgy szeretne már egy női választ kapni Karinthy Capilláriájára! Mert ha női test? Akkor ott a férfié is, ha árnyékban is, és viszont. Ez a viszony nem lehet vegetáriánus.

Harminchárom nő hányszor is több, mint nyolc és fél? És némelyik többször is... Nincs menekvés. A 600 oldalas antológia le fog taglózni. Amíg a „Vallomás porcikáimról” elvonja a figyelmedet, addig beindul a „A vágy artikulációja”, s „Kitekert nyakkal a füstölt hús felett” elolvashatod a fülszövegben: „Akarod tudni, milyen hősesben, gépfegyverropogásban szülni? Milyen lehet három mellből szopni és szoptatni?”

Egy női kritikus (nem fordítva! így pízsi) írta még a korábbi kötet nyomában zajló vitáról: „túsarkos pinaverés”. No, ennek fényében készülünk fel a várható kritikákra.

– DZÉ

Szász Miklós György:

CIGÁNYOK – EURÓPA INDIÁNJAI | Helikon, 2007

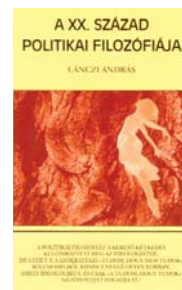
Szép és fontos könyv került a kezünkbe. Elcsépeltnék tűnhet a két jelző, de pocsékul megtervezett kötetnél már csak semmitmondó tartalommal feltöltött, ám világszépén dizájnolt mű járt több a kezünkben az elmúlt időszakban. Úgyhogy a magunkfajta reakciós bibliofil meglepetti kalapját az igényes munka előtt. Szász Miklós György ráadásul nem a szocio-elrettentésben utazik, nem az olcsó hatáskeltés, a többségi társadalom elleni vádirat összeütése volt a célja. Tiszteletreméltó, csendes elszánással teszi fel s válaszolja meg az alapkérdéseket Európa cigányainak múltjáról, jelenéről. Kik ők? Honnan jöttek, hogyan éltek? Hogyan viszonyult hozzájuk az évszázadok folyamán többségi társadalom? Szász Miklós György nem finomkodik, kímélet nélkül mutatja be, hogy a cigányokat mindig, minden korban üldözték, legalábbis idegenkedtek tőlük. És igen, ahogy a történelem folyamán oly sokszor, a cigányok és többségek között sokszor ma is kölcsönös a félelem. Márpedig a félelemből kiindulva nem lehet megoldásokat találni Magyarország jövőjének egyik legfontosabb problémájára. Vagy ha a „megoldás” használata ellen tiltakozik is a bennünk élő antropológiai pesszimista, legalább lehetőség legyen egy mostaninál kiegyensúlyozottabb, kevesebb előítéleten, félelmen alapuló viszony kialakítására cigány és nemcigány között. S hogy mindez miért is fontos? Szász Miklós György világosan leszögezi. „Ha a cigányra gondolunk, első az ijedtség, a bosszúság, a harag. Elsőre nem a cigány tanítónő jut az eszünkbe. Nem is a cigány sportoló. Nem a csendes cigány képe idéződik fel bennünk, aki, teszem azt, magányosan regénybe temetkezve utazik a metróban. Az ilyet észre sem vesszük. Nem tűnik fel. Talán eszünkbe jut, hogy a cigány nem mi vagyunk. A cigány mindig ők. Nem mi. Pedig a cigány is mi vagyunk. Ha tetszik, ha nem. Csak egy kicsit messzebből kell néznünk. Most nem arra gondolok, hogy mindannyian emberek vagyunk, hanem arra, hogy a magyar cigány magyar. A francia francia, a spanyol spanyol, az amerikai amerikai.”

Lánczi András:

A XX. SZÁZAD POLITIKAI FILOZÓFIÁJA | Helikon, 2007

Lánczi András filozófus nevével egyszeri medvebocsként a 2002-es Sajnálatos Események után találkoztunk, ebből is látszik, hogy meglehetősen kevésé pallérozott elmék vagyunk. A filozófus Élet és Irodalomban megjelent, a magyarországi konzervativizmus ellentmondásairól és jövőjéről írott Konzervatív kiáltványa világos okfejtésével, kristálytisztá logikájával lenyűgözött bennünket. Úgyhogy később az Attraktor kiadónál könyvformában megjelent szöveget is magunkkal hordtuk, s amint egy kis időnk akadt orvosi váróban vagy pártkongresszuson, újra és újra elolvastuk. Az időközben a Közgáz Politikatudományi Intézetének élére került Lánczi András azon kevés írástudók egyike, akire még érdemes odafigyelni a teljes elzombisodás tüneteit mutató magyar közéletben. Higgadtan, némi humorral érvel akkor is, amikor garbós értelmiségekkel vitatkozik egy homályos tévétúdióban, vagy amikor némiképp feszült interjúkészítőknek kell aprólékos türelemmel magyaráznia, hogy az egyszeri magyar jobboldali embőr otthon, a tükör előtt nem feltétlenül antantszóját és darutollát igazítja. Ez a nagyokra jellemző, hűvös elegancia és világos nyelvezet jellemzi Lánczi könyvét is, amelynek immár harmadik, kibővített kiadását tarthatja a kezében a politikai filozófia iránt érdeklődő, ám nem szakértő olvasó. Azonban csalódik, aki a napi kardozásokhoz keresi a muníciót a könyvben. Lánczi András hangsúlyozza, hogy a politikai filozófia nem azonos az ideológiával. Könyvének éppen az az egyik célja, hogy bemutassa: az elmúlt században a politikai filozófia hogyan távolodott el az ideológiáktól, hogyan próbálta a közösségi élet általános kérdéseit és elveit újrafogalmazni. Az alapfogalmak tisztázása és a legfontosabb iskolák, áramlatok (Heidegger, a Lukács-féle Budapesti Iskola, a politikai filozófia etikai megalapozottságát kutató Leo Strauss és köre) tanulmányozása után ábrándozunk el azon, hogy egy másik életben olyanok szeretnénk lenni, mint Michael Oakeshott. Azaz a „modern” racionalizmust darabokra szedő, nagyon okos, kordbárszonyakos úrnak képzeljük magunkat. A zakó már legalább megvan, a többen még dolgoznak kell. Ehhez pedig ajánlott irodalom Lánczi András könyve.

– ABLONCZY BÁLINT

HIRDETÉS

Ágykeretek felnőtteknek...

*Szép
bútorok fából.*

... gyerekeknek ...

www.czotter.hu

Czotter Faipari Kft. Gyál, Szent István u. 16. Tel.: 06-29/341-434

SVEJKÉK

Kis nemzetkarakterológia – nagy Menzel

ŐK CSEHEK, ÉS ŐK NEM HÁBORÚZNAK

írta: NÉVAI GÁBOR

Nem, nem a sörről fogunk írni **Jirí Menzel** új filmje ürügyén. Egyrészt, mert a bajor sörkultúra megvesztegethetetlen hívei vagyunk, másfelől pedig cikkeztek már az Arany Tigrisről eleget.

Történelmileg abszolút szomszédainknak tekinthetők a csehek, akiknek a Toldiban ábrázolt suta vitézén jól mulattunk gyerekkorunkban. (Most megkapta az alattomos szemét, mert Toldi levágta a fejét.) Kölyökként a Deli csoki és a rongyosra lapozott „Flagen und wappen” című címerlexikonban látott oroszlános-vörös csilagos csehszlovák címer jelentette nekünk a cseh brandet, illetve a „Kórház a város szélén” című pre-szappanopera, amelynek vészjósló zenéjétől kissé féltünk is. Később persze felfedeztük az igazi cseh kultúrát. Úgy faltuk a Hašek-, Capek-, Páral-könyveket és az újhullámos filmeket, mint kacsa a nokedlit. Mielőtt divatba jött volna ez a kékharisnyás csehbarát sznobéria, már kamaszkorunkban rájöttünk, hogy a cseh humor zseniális. Azért azon berágtunk, hogy a Švejk-

ben csak negatív magyar karakter van. (Egyenlítés a Toldiért?) Tudtuk, hogy mi van arrafelé: a nyolcvanas évek végén apánk ugyanis időnként megmutatta a létező szocializmust Csehszlovákiában, amiből nekünk még gyerekként is lejött, hogy nem lehet túl jó világ az, ahol a csúnya utcai oszlopokra telepített hangszórókban dühös bácsik üvöltöznek, vagy olyan mozgalmi dalok bömbölnek, amiket mi csak iskolai április negyedikeken szenvedtünk végig, de akkor legalább leveleztünk meg olvashattuk a Hahotát a pad alatt.

Aztán jött a rendszerváltozás. Pontosan ez az, hogy nekik nem jött, hanem csinálták. 1990-ben nyomtak egy reset gombot, és pajzsra emelték a valóban komoly üldöztetést elszenvedett, a Moldva folyótól nyugatra is picácképes nemzeti hőst: Václav Havelt.

Egy tisztességes lusztrációs törvénnyel elhajtották a vérbe a kommunásokat, akik ugyan részben visszajöttek az ablakon, de azért mégsem nyúltak le olyan pófátlanul mindent, mint magyar kollégáik. Az alapos szellőztetés, majd az alapvető kérdésekben való megegyezés képessége, magyarárn az intelligens politikusi állomány megtette a hatását. Csukjuk be a szemünket egy pillanatra és gondoljunk arra, hogy „Csehország”. Mit látunk? Turistáktól rogyadozó Károly hidat biztos, felújított belvárost, meg szőke cseh csajokat, aztán sörhabos bajszerű arcokat, működő közlekedést, tiszta aluljárókat és jól öltözött, nyugodt népeket. És mit érzünk? Ha semmit, a választ elég elmenni a moziba.

Jirí Menzel és legújabb filmje, az „Őfelsége pincére voltam” maga a cseh világlátás esszenciája. Nyugalom, nem fogjuk elmesélni a sztorit, mert utáljuk, hogy a lusta filmkritikusok mostanában mindig lelővik a poént. A lényeg nem is abban van, hanem a hogyanban. Ha ezt a témát lengyel vagy magyar művész írta és rendezte volna meg, akkor a film tocsogna a depresszióban, néhány teatrális öngyilkosságban, felrobbanó aknazárban és pár hasonló finomságban. Ami nem azt jelenti, hogy az feltétlenül rossz – de más lenne. Menzel látószöge viszont teljesen eltér ebben a negyven évet átfogó történetben, amely a húszas években kezdődik és a hatvanas évek elején fejeződik be. Akárhogy is nézzük: hiányzik belőle a neurózis. A cseh világnézet lényegét a főhőstől tudjuk meg: „Mí, csehek, nem háborúzunk” – ebben benne rejlik ezer év cseh élettapasztalata, és ez itt nem az értékítélet helye. Mert nem tisztünk válaszolni arra, hogy jobb-e folyton a „népek Krisztusaként” áldozattá válni nagy szívvvel, mint elsétálni épségben, netán a lovakkal a tankokat rohamozó vakmerőség eredményesebb-e, vagy a szótlanság, de borotvaéles kispolgári nacionalizmus. Az utánozhatatlan Hrabal regénye, Menzel filmje azt hirdeti, hogy nemcsak túlélni, de megélni is lehet az életet. Nevessük ki az idiótákat, lehetőség szerint tartsuk magunkat távol tőlük, ne engedjük a politikát sem túl közel, mert az soha nem fekete-fehér, élvezzük az életet és mosolyogjunk, de ne mint a hülyék, hanem mint akik tudják, hogy ezek itt jönnek-mennek, de mi maradjunk. A film hű lenyomata a bölcs iróniának és életszeretnek, ami megkönnyítheti a cseheknek, hogy komplexusok nélkül feldolgozzák történelmüket, és megtalálják a helyüket a XXI. században, ahol a régi kli-sék nem működnek, és ahol nem jön a brüsszeli pszichiáter, mert mindenki magára van utalva. Azt hiszem, a cseheknek sikerül. Megint.

MINDEN ÚT A MOSZKVA TÉRRE VEZET

interjú: MOLNÁR NIKOLETT

Török Ferenc immár harmadszor veszi górcső alá generációjának nagy kérdéseit Overnight című legújabb filmjében. Válaszokat csak nekünk adott, mert ahogy ő fogalmaz: a nyitott filmekben hisz, amelyek nem adnak tuti receptet az életre, csak kérdeznek pimaszul.

Török Ferenc – Overnight

EGY HELYBEN GURULÓ KŐ

A hegy tetejéről nézte, ahogy a vérrelverítéssel felgörgetett szikladarab a Forma-1 pilótáit megszegyenítő sebességgel elkezd száguldani lefele. „Ez igen!”, gondolta magában Sziszifusz, és dicséretképpen megveregette a bal kezével a jobb vállát.

Mellkasát előntötte a büszkeség forrósága, mígnem azt vette észre, hogy az imént oly lendületes kő a fizika összes törvényével dacolva elkezd lassítani, a hegy aljától néhány tíz méterre megáll, és egy helyben forog tovább. „Micsodaa?”, vakargatta a fejét értetlenül. Ezt kérdeztem én is a mozi végén. Vártam a katarzist, vártam a „lendületet”, vártam és vártam. Aztán vége lett. Na, de kezdjük az elején.

Adott egy erős alap: élet a brókervilágban. Kit nem izgat, hogyan lehet egyik napról a másikra megfialtatni a családi vagyont? Szóval a főhős egy válófélben lévő har-

› Szerinted hol van a világ közepe?

– A Moszkva téren! Az én világomnak a Moszkva tér a közepe, még mindig. Le sem tagadhatom, mindhárom filmem a Moszkva térből, és abból az élményből indul ki, amit hozzákapcsolok: a rendszerváltás eufóriájából. Egy olyan hely, ami évtizedek óta változatlan, és naponta megfordul rajta több tízezer ember. Egy tér a budai oldalon, mégis gond nélkül Pesten érzi magát rajta az ember. Ahogy az egész országot is ez jellemzi, mintha semmi nem lenne igazán a helyén. Már a neve is identitászavaros: Moszkva tér. Teljes anakronizmus ebben az „amerikás” világban, az emberek mindennek ellenére szeretik, ahogy én is.

› Fontos, és meghatározó szavak nálad a bizonytalanság és az identitászavar. Miért van az, hogy a karaktereid valahogy nem találják a helyüket egyik filmében sem?

– Mert én sem találok igazából a helyemet. Nekem is nehéz harminchét éves koromra megfogalmazni azt, hogy végül is ki vagyok én, és miben hiszek. Elég kaotikus időszak ez a mostani, amiben nagyon nehéz eligazodni. Szerencsére már nem kapunk olyan készen gyártott ideológiákat, mint a kommunizmus vagy a katolicizmus, nem mondják meg nevelésszinten, hogy miben kell hinni. Keresgéled azt az igazodási pontot, ami szerint leéled az életet. A szakmában, a mániában, a családban találsz ugyan ilyet, de ideológiailag egyre

mincas sztárbróker, aki elbukott egy rahedli pénzt, és 24 óra áll rendelkezésére, hogy helyrehozza a bajt. Közben a német ügyfél türelmetlenül sürgeti. Gyorsan felhívja a két legjobb barátját, akik közül az egyiknek természetesen van egy tippje, ami nem biztos, hogy bejön. De ha igen, akkor nagy biznissz lesz. Viszont ez az időeltolódás miatt – Bombayból jön az ötlet – csak másnap reggel derül ki. Megszékelve mindez egy betekintővel az üvegfalú „pénzgyárba”, a kulisszák mögé. Minden együtt van, hogy az adrenalin kifolyjon a fülemen. És mégsem: kezdetnek rögtön a főhős tesz ellene. Azt tanítják, az emberi arc hétféle érzelm kifejezésére képes. Cserkészbecsű, nagyon figyeltem, de Vas Péter (Bodó Viktor) esetében megközelítőleg kettőt fedeztem fel. Sokmillió euróval játszadozik, pozitív terhelési tesztet kap félig nyitott borítékban, amiről azt sem tudja, melyik éjszakai tündér a feladója. Ennek tetejében az asszony lelépett egy haverjával, hát minimum azt váránk, hogy a hétből hatot előadjon. Ehhez képest egyszerűen áthaladt a filmen. Vagy a film őrajta?

A két emberi érzelmi kitörése következő volt: mosolygott – úgy van, ez az öröm jele –, a másik alkalommal pedig furcsán csíkszerűvé szűkítette a szeméit. Az arcán meg-megrándult egy izom, és ennek tetejében összehúzta a szemöldökét is – Péter ideges. Nem meglepő, hogy a brókervilág kemény, és rideg szabályok szerint működik. Blabla, volt az öltönyösök között olyan, aki a pingvinruhában is megőrizte emberi tulajdonságait, és nem egy transzformerre vagy a mesebeli Bádogemberre asszociáltam, mikor feltűnt a vásznon.

nehezebb, és magadnak kell meg-
harcolni érte. Amikor azt látod,
hogy a jobboldal baloldali politikát
folytat, a baloldal jobboldalit; vagy
azt, hogy azok az értékek, amikről
elméletileg gondoltad, hogy létez-
nek, érdekek szerint kijátszha-
tók... Egy kicsit József Attila-i álla-
pot van. Az Overnight, mint a triló-
gia befejező darabja, egy olyan ge-
nerációval foglalkozik, amelyik vi-
szonylag korán, harmincvalahány
évesen vezető helyzetbe kerül a
munkahelyén. Nagy súlya van a vál-
lalon, „tutibefutómegmondó” csá-
vók. Ha száz év múlva megvizsgál-
ják ezt a nemzedéket, aminek én
szenteltem ezt az első három filme-
met, akkor megállapítják majd,
hogy huszonötől áttolódott har-
mincötöre a gyerekvállalás, keve-
sebb ember születik, mint amennyi
meghal, ugyanakkor fokozottan
stresszes életet élnek. Ritmusváltás
van, erről szól az Overnight. Tem-
pójában azonban ellene akar menni
a populáris, televíziós pörgésnek,
le akar nyugodni. Arról szól, hogy
lassíts, és nézd meg, hogy ki vagy,
és miért pörögsz ennyire. Mennek
el mellett a dolgok, de te még
mindig infantilis módon, kiöreged-
ett kamaszként éled az életedet.
Ha összefoglalom, a gyerekeim
kedvenc száma jut eszembe, a
„szájberggyerek, kérjél bocsánatot”.
Ezt a gondolatot próbálom a bróke-
rek világában vagy más közegben
fejtegetni. A kérdező, nyitott fil-
mekben hiszek. Amelyik akár hete-

kig, hónapokig kérdez, provokál,
pimasz, és nem ad tuti receptet az
életre. Nem ad megoldást, csak kér-
dez. Próbálom egyre árnyaltabban,
egyre intellektuálisabban feltenni
a kérdéseket.

» A következő filmedben is ugyanezt a kér-
dést fogod körbejárni?

– A koncepció változatlan, viszont
reménytelenebb: egy ötvenéves nő a
főszereplője, akit otthagytott a férje,
a gyerekei már kirepültek, és újra
fel kell tennie magának azokat a
kérdéseket, amiket nekem kellett
18-20 éves koromban, és azóta egy-
folytában. Nem a mi a generációnk-
ban akarom elmesélni ugyanezt.
Habár ott is lesz egy fiatal, húsz év
körüli fiú, aki valamelyest az altere-
góm. De próbálok kilépni az ego-
centrikus sztorizásból, s végre felnő-
ni ahhoz az önzetlen szemlélethez,
hogy csak az egész része vagyok, egy
kicsi porszem a galaxisban

» Az egocentrizmus meghatározó az életed-
ben?

– Minden ember egocentrikusan
gondolkozik. Mindenki a saját érde-
keit nézi, és aszerint éli az életét.
Meg kell élni egy kort, hogy felül
tudj emelkedni rajta. Igyekszem el-
fogadni, hogy csak harmadlagos,
negyedleges tényező vagyok egy törté-
netben. Egy fiatal filmes mindig
meg akarja váltani a világot, és a sa-
ját agyával próbálja láttatni az egé-
szet. Ennél öregebb vagyok, szeren-
csére.

Török Ferenc

Született:

1971 Budapest

Iskolái:

1991–1995

Tanítóképző
Főiskola (film-
terjesztő szak)

1995–2000 Színház-
és Filmművészeti
Főiskola (film-
rendező-szak)

Filmjei:

1997 Hajtás

1998 Premier

1998 Hajtás Pajtás
mennni Amerika

1999 Tranzit

2000 Moszkva tér

2001 Alig

2003 Cipők (Jött
egy busz c. film
egy része)

2004 Szezon

2004 A szabadság
szobra

2005 Csodálatos
vadállatok

2007 Overnight

» Azzal, hogy kilépsz a középpontból, leteszel
a világ megváltásáról?

– Tulajdonképpen mondhatom,
hogy megváltottam. Amit tervez-
tem – hogy ez a harmadik film is
elkészüljön, koherensen kapcsol-
ódjon az előző kettőhöz, és össze-
álljon egy nagy történetté –, azt
teljesítettem. A magánéletben
szintén megtaláltam, ami hiány-
zott. De az Overnight is arról szól,
hogy bár a tranzakció sikerült, a
lővé megvan, győztünk, tulajdon-
képpen egyáltalán nem volt fontos
ez az egész. Az igazi probléma más-
hol volt. Győztünk, de vesztet-
tünk, ahogy a Fehér tenyér is fo-
galmaz. Ez az analógia kicsit a
rendszerváltozásra is érvényes. Ne-
hezen értelmezhető változás: a
kommunizmusból kapitalizálódni,
és ebben a történetben embernek
maradni. Persze sokat nyertünk az
elmúlt tizenvalahány évben, a
gondolkodásmód sokkal szabadabb
és embercentrikusabb lett. Készen
kaptunk egy nyugati típusú de-
mokráciát, aminek a törvényei
tiszták, de brutálisak. Az győz,
akinél a suska van, a nagyhal meg-
eszi a kishalat, ennyi. S ennek fé-
nyében, hogy megváltottam-e a vi-
lágot, az csak nekem fontos, a vi-
lágnak nagyon nem. A világnak
mindegy, hogy Török Feri megvál-
tott-e bármit is. Amíg csinálhatom
a kérdegetős filmjeimet, panas-
kodni nincs okom – sodródom to-
vább velük, hátha egyszer kikötök
végre valahol.

Másodszor: a sztori önmagát
fékezte az üresjáratokkal – mint
például a terrorista fickó, vagy a
szülinapos haver bulija, a búzaburo-
gatás az első percekben, a bombayi
életképek. India tényleg szép, fel-
dobja a filmet, de hogy került oda
Péter barátja? Miért? Mi köti össze
őket ilyen erősen, hogy Péterre bíz-
za az év biznisztét? Milyen kapcsolat van
Péter és a pozitív tesztet küldő lány
között? Szerolem, vagy csak sűrűn
alszanak együtt? És hogy mikor kezd
el igazán „egy helyben forogni a
film”? Amikor már megvan a lővé,
és a főhős úgy dönt, elege van a
brókerkedésből. Minden átmenet és
további előrejelzés nélkül elalszik a
taxi hátsó ülésén, és a következő
képkocka már a stáblista.

In memoriam Moszkva tér
megérdemel egy fél piros pontot,
jobb, mintha szappanoperát néztünk
volna otthon, de Viagrára kár altatót
bevenni.
– KYTIN

(A Művész moziban az Overnight kísérője Er-
délyi Dani 411-Z c. rövidfilmje, emelyle kritiká-
ka és interjú a reakcio.blog.hu-n olvasható.)

Felhőkarcolók Budapesten

NAGYOT ESNI MAGASRÓL JÓ

írta: JAKAB GYULA

Istennel úgy vagyunk, mint a demokráciával: atyáink meséltek róla szépeket, talán hiszünk benne, de rég nem volt gondolatunk vele. Míg szabadságon vannak, beszéljen a Pénz! Katedrálisok a részvénynek: nehogy már csak a Parlament és a Bazilika emelkedjenek ki a városból.

Avárosok mindig is büszkélkedni akartak gazdagságukkal. Ennek minden korban megvoltak az eszközei: városháza, katedrális, sugárút avagy emlékművek garmadája. A sorban a következő a felhőkarcoló volna? Ez önmagában nem lehet gond. Az azonban, hogy ma Budapesten egy érdekelt kör alapos szakmai vizsgálat és társadalmi konzultáció nélkül szeretné ezt keresztülvinni, már komoly sérüléseket okozhat a városnak.

„A szocializmus hatalmát és erejét monumentális épületekkel kell megmutatni” – szölte a parancs, nem csak Moszkvában. Ne ijedjünk meg, ha stimmel a mondat a kapitalizmusra is. A város legfeltűnőbb, legjellemzőbb épülete hatalmas kihívásnak számít, és nemzetközi nevet adhat egy építésznek. Így könnyen mellékes kérdéssé kicsinyülhet a város érdeke. Persze elég valószínű, hogy a minőség biztosítására nemzetközi tervpályázatot írnak ki, akkor pedig a toronyházépítésben járatan hazai mezőnynek fel kell köt-

nie a gatyáját. Lehet, végül hiába volt az izgalom

Nézzük csak, mivel érvelnek a toronyházak támogatói: szerintük a magasház kevesebb területet igényel. Válaszul néhány adat: Budapesten 10 millió négyzetméter rozsdaterület (elhagyott ipari vagy vasúti terület) vár beépítésre; ugyanakkor 1,7 százalékos a népességfogyás az országban (12 százalékos Budapesten!). A hetvenes években elvégzett számítás szerint (igaz, ez lakóházakra történt) az ötről tízemeletes magasságra való ugrás a benapozáshoz szükséges távolságok és a járulékos kiszolgáló-intézmények miatt mindössze öt-hat százalékos területnyereséget jelent.

Kell egy „landmark”, ami mindenhol mindenkinek Budapestet juttatja eszébe – szöli a pártolók véleménye. Párizsban nem örvendett népszerűségnek az Eiffel torony, mára viszont elválaszthatatlanok lettek. Nem kell azonban messzire sétálni, ott éktelenkedik a Montparnasse torony. Kevesen kap-

csolják Párizshoz, a többiek szeretnék elfelejteni. Budapesttel is kacérkodnak már: Zaha Hadid, az iráni sztárpítész asszony a Szervita térre tervezett irodaházat, mert a városmarketing halaszthatatlannak tartja egy sztárpépület megjelenését. A túlméretezett kavicsforma azonban annyit tud a Belvárosról, mint egy átlagmagyar az iráni atompolitikáról.

A felhőkarcoló-pártiak úgy vélik, hogy az épület felfelé terjeszkedésével gazdaságosabban növelhető a rendelkezésre álló terület. Valójában bizonyos magasság felett nem nő tovább a megtérülési mutató, egyre több helyet igényelnek a kiszolgáló helyiségek és a függőleges közlekedés. A támogatók annak is örvendenek, hogy az irodafunkciók kikerülhetnének a belváros bérházaiból. A funkciók szétválasztásával történő irodanegyed létrehozását brüsszelizálásnak nevezik. Mielőtt kimondanánk, hogy ez jó, tegyünk egy fapados utat, és tanulmányozzuk a hangulatot!

Bizonyos, hogy szükség van egy, a várost felrázó építészeti-városépítészeti eseményre. Jobban járunk azonban, ha előre gondolkodunk: rázza fel, de ne rázza szét a várost. Észak-Csepelre készült egy terv egy felhőkarcoló-együttessel, szimpatikus megközelítés a budai hegyek vonulatának folytatása is. A kérdés viszont marad: mi lesz az épületek viszonya az emberekhez?

A városépítésszakmai felelőssége, hogy jó helyen, jól jelenjenek meg a magasházak Budapesten, ha egyáltalán megjelenhetnek. El kell dönteni, mekkora torony épülhet, hány ponton, hová, és mennyi torony egyszerre. Ehhez szükséges az elfogulatlan városvezetés és az építésszek együttműködése. Ma ott tartunk, hogy „ezt nem lehet elvárni”.

Egyes vélemények szerint hagyni kellene, hogy a gazdaság irányítsa a fejleményeket, úgyis csak az számít. Tartósan jó eredményeket azonban csak a társadalom által ellenőrzött megoldások hoztak. Nyilvános vitákat rendeznek már egy éve a témában. Lehet menni, érveket hallgatni, állást foglalni, kérdést feltenni, elismert szakemberek fognak választ adni. És érdekli őket a lakosok véleménye.

Na, akkor most legyen felhőkarcolónk vagy ne? Az a helyzet, hogy most tartunk a kérdésnél. Közös választ kell találni, kikerülve az ismert zsákutcákat. Nem egyszerű döntésről van szó: ne attól ijedjünk meg, ha elhúzódik, hanem ha hirtelen belevágunk. Budapestnek először saját arcát kell megtalálnia. Amíg nincs tükör, nem érdemes borotvához nyúlani.

Kislányként lakodalomban láttam cimbalmot is. Nem érdekelt, a puncsszelet annál inkább. Elhatároztam, ha nagy leszek, hatszáz embert hívok majd a menyegzőmre, hogy sok pénzt fialjon a vendégcseregnekem. Aztán felhívták rá a figyelmet, hogy azt bizony saját zsebből kell finanszírozni. A döbbenetes hír hallatán (még a cigánymuzsika ellenére is, amit akkoriban speciel teljesen kizártam) lekonyult a díszzsebkendőm hímezett virágpofája. A hír lecsapódása után újabb impulzusok csiklandoztak, majd vállat vontam, s keselybajuszt kortyoltam magamnak a csokolikórból.

Ma már némiképp átalakultak a létfenntartó fogyasztási szokásaim. Az ételmszer bevitelén túl intenzív érdeklődést tanúsítok többek közt a cigányzene iránt is. Az értékelhető önkifejező törekvésektől pedig eksztázisba esek. Mint a Gödör-béli Cimbalomfesztiválon. Az ötletgazda Gáspár Kálmán mélyre ásott a Gödörben, s kincses ládáját kinyitva ott felejtette, a következő üzenettel: Mi lenne ha... És lett cimbalom-ünnepség, ami örömdetes.

Egyrészt, mert újra láthattam cimbalmot testközelből, másrészt pedig kijavíthattam a már-már júdási hibám. Mert, sráconk, én is szerettem az elektronikus zenét, amitől atombomba robban belül, de a gombafelhő egészségre káros hatásait alkalmassá le lehet ám cserélni a kellemes bizsergető lúdbőrre, legalábbis szerintem. Nem véletlenül emlegeti a külföldi szakirodalom „magyar zongoraként” a reneszánszát élő cimbalmot.

A köztudatban ficánkoló számtalan underground party között az igazi hungarikum rendezvény meglehetősen kevés ifjonti cimborát csigázott fel. Kár. Ugyanis számos titkos kedvencetek előadásában, írásában előfordul a közmegegyezésen magyaroknak tulajdonított hangszer. Krúdy Gyula Szindbádja a Jocó nevű cimbalmos zenéjére búslakodik. Mi több, Krúdy az álmoskönyvében a búslakodás jelképeként aposztrofálja a cimbalmot. Weöres Sándor Psychéjének Palya Bea-féle feldolgozásában pedig a Gödörben is fellépő Lukács Miklós cimbalmozik. Érdekes dolgok ezek, mert az ominózus estén a szomorkodás nem volt engedélyezett.

CIMBALOM-VIGADALOM

írta: KÓSA LILIÁN

A minap afféle díszhalként tátogtam ámulatomban az Erzsébet tér alatti klub akváriumcsarnokában, elmerülve a jazz-, a klasszikus- és a világzene tengerében. A Balkánról érkező áramlatok további elernyedte lebegést követeltek tőlem és attól a rengeteg embertől, akik szeptember 20-án beneveztek a Gödör klub Cimbalomfesztiváljára.

Bemelegítésül fiatal tehetségek (Lajtai Gergely, Havas Boróka, Kálai János, Zimmer Ferenc, Szabó Dániel) hangolták a közönséget. Ezután kezdődött az akváriumban a Farkas Rózsa klasszikus cimbalom-átirataiból (Bach, Debussy, Paganini, Allaga Géza) válogatott egyveleg. Valamivel később helycserés támadással a kávézóban foglaltunk helyet, s kezdetét vette a jazzelés. Dresch Mihály és Lukács Miklós kísérelők segítségével méregtelenítettek a szervezetem. Kristálytisztaságom apropójából koccintottam egyet, kettőt, hármat a Gáspár Kálmán vezette Kálmánia legénységére láttán-hallatán. A hozzájuk tartozó hastáncos lány elcsábításán bíbelődő

fiatalember vonaglását megirigyelve többen táncra perdültek, s kurjongattak bőszen. Az est folyamán a konferanszié szerepét a „Trabanttal a Balatonról” megérkezett Víg Mihály töltötte be. Aki bejelentette a váratlan fordulatot: Unger Balázs zenekara, a Cimbaliband is kap bő fél órát, kedvfokozás céljából. A balkanológia beszippanása után a harcosok klubjába vezetett utunk, ahol Balogh Kálmán, Unger Balázs, Lukács Miklós és Gáspár Kálmán mérte össze az erejét. A szabad improvizáción alapuló cimbalompárbaft hallva a közönség egyik cigánykereket vetette a másik után. Egész egyszerűen zseniális volt. Az estét a Szilvási Gipsy Folk Band koncertje zárta.

Krúdy Gyula Szindbádja a Jocó nevű cimbalmos zenéjére búslakodik

CIMBALOM-HISTÓRIA

A cimbalom az ősi hárfa típusú hangszerek családjából származik, alakja sajátos trapézforma. Fémhúrjainak megszólaltatása verők segítségével történik. A cimbalom őse Ázsiából arab közvetítéssel jutott el Európába. Magyarországon a 17. századtól kezdve fokozatosan nő a népszerűsége, s míg Európában népi hangszerként funkcionál, addig nálunk már műzenét is játszanak rajta. Az 1800-as évek végén egy pozsonyi hangszerkészítő, Schunda Venczel József lábakra állította az addig nyakra akasztós cimbalmot, emellett megnövelte a hangterjedelmét, és hangtompító pedállal látta el. A mechanikát tanítványa, Bohák József tökéletesítette, tovább szélesítette a hangterjedelmen, s finomított a pedál működésén. A cimbalom számos ismert zeneszerző művében szerepet kapott és kap mind a mai napig, például Erkel Ferenc Bánk Bányájában vagy Kodály Zoltán Háry Jánosában.

BÁBEL21

írta: RAJCSÁNYI GELLÉRT

„Nincs iránytűm, nincs térképem, nincs okom, hogy visszatérjek / Nincs vallásom, semmit sem értek, és nem ismerek határokat, a saját határainkat” (U2: Zooropa)

„Megint az az átkozott zaj” – mordult fel a harmadik gin után, izzadt homlokán fűrésztve keresztbefésült ősz hajszálait. Kocsmá sarkában ült, egy tükrör mellett, amiben harsogó olasz pincérek tükröződtek a pult felől. Odakint eső kezdett szitálni. Krisztusi korról ezelőtt ért ide, a smaragd sziget küldötteként a Közösségbe: harminchárom év egy nem létező ország hivatalos fővárosában és egy létező földrész nem hivatalos székhelyén. Kezdetben szívesen hallgatta a toronyházak süppedő szőnyegei felett terjedő hangzavart, hitt ugyanis benne. Néha azért bibliai történetek is eszébe jutottak, a városban, ahol amúgy is mindig esik az eső. És a nyelvek szaporodni kezdtek, velük a zaj is, amit már nem érthetett meg. Pedig érteni akarta, gondolatai tekeregni kezdtek a kocsmá füstjében.

„Letettük a századok alatt összerabolt kincseket, amiből dölyfös polgárok építették dacos városfalainkat, közéjük felhúzza égig érő tornyainkat. Letettük, mert terhéssé lettek az utolsó, hatévnnyi mészárszék után. Elegünk lett a történelemből és szabadságot kértünk egy időre. Már úgyis csak magunknak tartozunk elszámolással, Friedrich N. gyászjelentése óta. Kiszaladtunk

saját időnkéből, azóta játszunk. Ma huszonhét oldalú dobókockával méri ki mindenki a maga igazságát.”

Az utolsó munkanapon aranytollat kapott hellén főnökétől, dán titkárnőjétől, lengyel referensétől és belga munkatársától. Ez volt az első ajándék az utolsó barátaitól. Harminchárom év alatt feloldódott a munkában. Volt felesége Stockholmban él egy szerb fogorvossal, lánya Rómában dolgozik német mérnöknek, fia a tengeren túl jár az egyetem mellé, nem keresik őt. „Mindenkinek kimérte a maga igazságát” – mormogta a ginfoltos, félrecsúszott nyakkendő felett. Odakint zuhogott az eső.

Két fiatalember lépett be az ajtón, rögvest sörben kezdték áztatni mondanójukat. Fehér emberek voltak, őrületesen zagyva nyelven kezdtek el megegni. „Biztos kelet-európaiak, litvánok vagy magyarok, effélék. Én nem bízom bennük, ezekben a volt szovjetekben, az idősebb irodistákkal azért még összekacsintunk felettük a hivatalokban, így ni, ehh...” Belehunyorított a tükröbe, nyitva maradt fél szemével észrevette, hogy a két fiatalember őt nézi. „Mi az, megint magamban beszéltem? Nem tetszik ez nekem. Mindig újak jönnek, mindig fiatalabbak. Soha nem

volt, nem is lesz megállás, a szürke egy újabb árnyalata, egy újabb doszsié a szekrénybe, egy újabb nyelv a fordítógépbe, egy újabb ember a süllyesztőbe, ma volt az utolsó nap odabent, mi lesz az első nap odakint?”

Hajnalban álmot látott, sötét-kamrába zárt éjszakák után. Hallójárataiban a Végre Szabad Európa Rádió recsegő szpikere zizegett, ezt álmolta ő: „Jó reggelt kívánunk, ez a szabad Európa hangja. Mérsékeltek vagyunk, enyhén zöldek. Évente kétszer hiszünk Istenben, ezen túl a szekularizációban. Jól fűtött üvegházakban neveljük feljegyzéseinket és jegyzőkönyveinket, amik rendeleteket és irányelveket gyümölcsöznek, gazdag a termés. Gondolataink áramvonalasok, zajmentesek, mint az autóink. Mi is jól kormányozhatóak vagyunk, ellensúlyok és fékek gátolják az államrend blokkolását. Nyitva állunk, de ne tolongjanak a kapunknál, nyugalomban szeretné elfogyasztani reggelijét a württembergi tanító és a rovaniemi lakatos. Szeretjük az új idegeneket, akik szépek és akik hasznosak. Ma már azok az idegenek, akik korábban itt voltak velünk. Együtt. Together, since. A félreértések elkerülésére mindig hűvös mosolyt ültetünk ábrázatunkra, és nem teszünk fel kényelmetlen kérdéseket.”

De ma válaszolnia kellett önmagának, mérlegre téve életét. Az utolsó gin felhajtóerejével talpra állt és maga elé motyogott: „Apáink háborúba ölték büszkeségüket. Mi békét teremtetünk gyengességünkben.”

Végigsétált a harsogó olaszok és a két zagyva nyelvű idegen között, kilépett a faragott oszlopok közötti langymeleg teremből a kinti szakadó esőbe. Alkonyodott. Leintett egy török taxit, beült mögéje. „Hová lesz?”

Jó reggelt kívánunk, ez a szabad Európa hangja. Mérsékeltek vagyunk, enyhén zöldek. Évente kétszer hiszünk Istenben, ezen túl a szekularizációban

Ára csak 395 Ft!

www.kepmas.hu
képmás
családmagazin

*A család magazinja
október 31-től
az újságárusoknál!*

**Novemberi lapunk
tartalmából:**

Igaz vagy hamis

- **Orvosok vagy iparosok?**
- **Kreatív vagy elhagyott? – a „hazudós” gyermekek**
- **Interjú Nagy -Kálózy Eszterrel**
- **Egy rappelő Bronxi szerzetes**
- **A média és a szex – Lux Elvira írása**
- **Pannónia szentje – Szent Márton hagyományok**
- **Bogár László: Hamisságok örvényeiben**

érdektelen tudósítások

„Visszautasítom és elégtételt kérek.”

Keller László országgyűlési képviselő,
volt közpénzügyi államtitkár

visszafogott vélemények

„Hát ez egy óriási f.....g”

Havas Henrik újságíró olvasói levele az Indexhez

tartózkodó kritikák

„Kit nem küldtek még el a sunyiba? Már magukon kívül?”

Farkasházy Tivadar újságíró, humorista

index

www.index.hu

a mértéktartó hírportál